

Lietuvos Keliautojų Sąjunga

Žygis Lietuva - 100

VI-os sudėtingumo kategorijos kalnų turizmo žygis, praeitas Pietvakarių Pamyre, Šachdaros kalnagūbryje 2018 metų liepos 28 – rugpjūčio 25 dienomis.

ATASKAITA

*Up. Juben/Šachdara santaka - up. Juben - up. Dželonde - per. Cachinlevga (1A, 4533) - up. Rostov/Juben santaka up. Rostov - per. Ragutis (1B, 4812) - per. Baltija (3A, 5040) - up. Vnukut (Vrang) - per. Žygeivių (2A, 5212) - up. Čondžirav - per. Ažuolas (2A, 5320) - rad. virš. Darius ir Girėnas (3A alp., 6020) - per. Vasario 16-osios (3B, 5620) - per. Ovalnyj (2B, 5790) - led. Nišgar - rad. virš. K.Markso (4A alp., 6720) - per. Nišgar (3A, 5610) - per K.Markso (1B, 5020) - led. K. Markso - per. Zugvand (3B, 5600) - led. Zugvand - per. Alpinistų (2A, 5200) - led. Kišti-Džarob - rad. virš. Čiurlionis (2A alp., 5807) rad. virš. Lietuva (4A alp., 6100) per. Lietuva 100 (3B, 5920) - led. Kasfir
Up. Kasfir - kaim. Liangar.*

Grupės vadas: Juras Jorudas
El. paštas: j.jorudas@yahoo.com

1. Turinys

1.	Turinys	2
2.	Grupės nariai	3
3.	Žygio rajonas	5
3.1	Žygio idėja ir trumpa rajono charakteristika	5
3.2	Skrydis ir nuvažiavimas į žygio pradžią	6
3.3	Žygio grafikas	7
3.4	Aukščių grafikas	10
3.5	Perėjų ir viršūnių sąrašas su koordinatėmis	11
3.6	Maršruto žemėlapis	12
4.	Maršruto techninis aprašymas	15
	2018.07.26-27. Prisitrukimas džipais	15
	2018.07.28 1 žygio diena. Užmetimai	15
	2018.07.29 2 žygio diena. Dželonde slėnis	19
	2018.07.30 3 žygio diena. Prisitrukimas prie Cachinlevga perėjos	20
	2018.07.31 4 žygio diena. Cachinlevga perėja 1A 4533 m	21
	2018. 08.01 5 žygio diena. Rostov upės slėnis.	23
	2018. 08.02 6 žygio diena. Ragučio perėja 1B 4812 m pirmapraėjimas.	24
	2018. 08.03 7 žygio diena. Baltijos perėja 3A 5040 m. pirmapraėjimas.	26
	2018. 08.04 8 žygio diena. Vnukuto (Vrango) slėnis.	29
	2018. 08.05 9 žygio diena. Žygeivių perėja 2A 5180 m. pirmapraėjimas.	31
	2018. 08.06 10 žygio diena. Ažuolo perėja.	34
	2018. 08.07 11 žygio diena. Dariaus ir Girėno viršūnė.	38
	2018. 08.08 12 žygio diena. Vasario 16-osios perėja 3B 5610 m, pirmapraėjimas.....	40
	2018. 08.09 13 žygio diena. Prisitrukimas prie Ovalnyj perėjos.	43
	2018. 08.10 14 žygio diena. Ovalnyj perėja 2B 5760 m.....	44
	2018. 08.11 15 žygio diena. Karlo Markso viršūnė 4A alp., 6720 m.....	45
	2018. 08.12 16 žygio diena. ryšys per. Nišgar 3A , 5610 m - per K. Markso 1B 5020 m	47
	2018. 08.13 17 žygio diena. Užmetimo paėmimas Šaboi slėnyje	50
	2018. 08.14 18 žygio diena. Prisitrukimas prie Zugvand perėjos	52
	2018. 08.15 19 žygio diena. Per. Zugvand 5620 m. 3B.....	53
	2018. 08.16 20 žygio diena. Per. Alpinštų 5200 m 2A	55
	2018. 08.17 21 žygio diena. Čiurlionio v. 5807 m 2A alp.....	58
	2018. 08.18 22 žygio diena. Prisitrukimas prie Lietuvos viršūnės	59
	2018. 08.19 23 žygio diena. viršūnė Lietuva 6080 m 4A alp.	61
	2018. 08.20 24 žygio diena. Perėja Lietuva-100 5920 m 3B	63
	2018. 08.21 25 žygio diena. Nusileidimas Kasfir slėniu į Pianžo slėnį.....	67
5.	Išvados ir rekomendacijos.....	68

2. Grupės nariai

Dalyvis	Gim. metai	Kalnų žygių patirtis	Veidas
Juras Jorudas, grupės vadas	1983	<p>2017 m. Andai, Kordillera Real, Bolivija 4 s.k. vadas</p> <p>2016 m. Kaukazas, Svanetija, Gruzija 5 s.k. vadas,</p> <p>2013 Cordillera Blanca, Andai, 3 s.k. vadas,</p> <p>2012 m. Centrinis Pamyras, 6 s.k. vado pavaduotojas,</p> <p>2011 m. Pamyro Alajus, Fanai 5 s.k. vado pavaduotojas</p> <p>2010 m. Centrinis Tianšanis 5 s.k. vado pavaduotojas</p> <p>2008 m. Kinijos Pamyras 5 s.k.</p> <p>2006 m. Centrinis Pamyras 5 s.k.</p> <p>2004 m. Pietvakarių Pamyras 5 s.k.</p>	
Laurynas Marcinkus, Vado pavaduotojas, navigatorius.	1989	<p>2016 m. Centrinis Kaukazas, 4 s.k., vadas</p> <p>2015 m. Centrinis Tian Šanis, 6 s.k., vado pavaduotojas</p> <p>2014 m. Centrinis Tian Šanis, 6 s.k., dalyvis</p> <p>2013 m. Centrinis Kaukazas, 4 s.k., vadas</p> <p>2012 m. Centrinis Pamyras, 6 s.k., dalyvis</p>	
Irmantas Kašalynas, medikas	1973	<p>2016 m. Kaukazas, Svanetija, Gruzija 5 s.k. vado pavaduotojas,</p> <p>2015 m. Centrinis Tian Šanis, 6 s.k., vadas</p> <p>2012 m. Centrinis Pamyras, 6 s.k.</p> <p>2010 m. Centrinis Tianšanis 5 s.k.</p> <p>2009 m. Pamyro Alajus 4 s.k., vadas</p> <p>2008 m. Pamyro Alajus– Fanai 3 s.k., vadas</p> <p>2004 m. Centrinis Tianšanis 3 s.k., vadovas</p>	

<p>Remigijus Baravykas, remontininkas</p>	<p>1985</p>	<p>2015 m. Centrinis Tian Šanis, 6 s.k., dalyvis 2013 m. Centrinis Kaukazas, 4 s.k., dalyvis 2011 m. Centrinis Kaukazas, 5 s.k., dalyvis</p>	
<p>Saulius Damulevičius, fotografas, finansininkas</p>	<p>1982</p>	<p>2008 m. Kinijos Pamyras 5 s.k.</p>	
<p>Ramūnas Songaila, maistininkas</p>	<p>1988</p>	<p>2013 m. Grand Pic de la Meije 3983 m, Ecrinų Alpės. 2009 m. Centrinis Tian Šanis 3 s.k.</p>	

Visą žygį praėjo visi dalyviai

3. Žygio rajonas

3.1 Žygio idėja ir trumpa rajono charakteristika

2018 m. visa Lietuva šventė Lietuvos valstybingumo šimtmetį. Mes savaip norėjome paminėti šį gražų jubiliejų. Nuo pat metų pradžios generavome idėjas apie kalnų žygį, vertą Lietuvos šimtmečio vardo.

Pietvakarių Pamyras nuo pat 1964 m. lietuvių alpinistams buvo tarsi savi kalnai. 1964 m. čia tuometinių lietuvių alpinistų grietinėlė surengė ekspediciją, kurios metu užkopė į 6080 m bevardę viršūnę ir ją pavadino Lietuvos vardu. Tos pačios ekspedicijos metu dar pakrikštytos „Čiurlionio“ ir „Donelaičio“ viršūnės. Nuo tada, įvairiomis įsimintinomis progomis lietuviai grįžtą į šį nuošalų kalnų rajoną ir kiekvieną kartą lietuviškais vardais pavadina dar po keletą bevardžių viršūnių ar perėjų. Pati produktyviausia ir labiausiai paminėjimo verta yra 1984 m. A. Gudelio vadovaujama ekspedicija į Vrago slėnį. Tais metais žemėlapiuose atsirado dar devynios lietuviškos viršūnės, tarp jų „KPI“, „Lituanikos“, „Dariaus ir Girėno“, „Vytauto didžiojo“, „Akademiko Baršausko“, „Audros“. Šiuo metu Pietvakarių Pamyre yra virš 20 viršūnių pavadintų lietuviškais vardais.

Kalnų žygių sferoje Pietvakarių Pamyras taip pat turi galias lietuviškas tradicijas. Algimantas Jucevičius čia yra pravedęs ne vieną sudėtingiausios kategorijos žygį, kurių metu atsirado Lituanikos 2A, Čiurlionio 3B (iki šiol daugiau niekieno nepakartota) ir kitos perėjos. Turbūt įspūdingiausias mūsų gyvos kalnų legendos žygis Pietvakarių Pamyre yra 1989 m. šešiukė per 9 lietuviškas viršūnes ant jų paliekant tuomet dar draustas Lietuvos trispalves.

Žlugus Tarybų sąjungai Tadžikijoje siautėjo pilietinis karas, kuris geram dešimtmečiui uždarė visą rajoną. Lietuviai į jį grįžo tik 2003 m., o 2004-aisiais metais, lygiai po 40 metų, nuo pirmojo Lietuvos viršūnės įkopto A. Jucevičius čia vėl organizavo turriadą. Tada pirmą kartą Pietvakarių Pamyre žygį praėjo ir savarankiška VUŽK grupė vadovaujama Šarūno Zigmanto. Jos sudėtyje pirmąją penkiukę kalnuose praėjo ir šiuometinio mūsų žygio vadas Juras Jorudas.

Pasigilinus į Lietuvos alpinizmo istoriją, tinkamesnio rajono Lietuvos šimtmečio kalnų žygiui rasti ir negalėjome. Nuo pat vasario mėnesio pradėjome studijuoti rajoną, skaityti naujausias ir ne tokias naujas ataskaitas. Žygio maršrutą sudarinėjome tokį, kad aplankytume kuo daugiau lietuviškų viršūnių, taip pat praeitume keletą dar niekieno nepraeitų ir bevardžių perėjų ir, žinoma, užliptume į Lietuvos viršūnę. Žygį susiplanavome Šachdaros kalnagūbrio aukščiausioje dalyje. Norėdami pamatyti kalnagūbrį iš visų pusių nusprendėme žygį pradėti iš šiauriau jo esančio Šachdaros slėnio, pravinguojant pro mus dominančius kalnus, pagrindinį kalnagūbrį kirsti kelis kartus ir nusileisti prie Tadžikijos – Afganistano pasieniu tekančios Pianžo upės. Šachdaros kalnagūbris yra pats piečiausias Pamyro kalnagūbris. Rajonas garsėja geru oru – vasaromis kritulių beveik nebūna, dėl to rajone sniego mažai, nors kalnagūbrio vidutinis aukštis 5600 m, o aukščiausia Karlo Markso viršūnė yra net 6720 m.

Pavykus suburti stiprią, ambicingą ir sportišką grupę pasiryžome pamėginti praeiti aukščiausios 6-os kategorijos kalnų žygį. Šešiukei taip reikalingų jau praeitų 3B perėjų rajone mažai. Mūsų pasirinktoje kalnagūbrio atkarpoje tarp „Lietuviškų“ slėnių 3B perėja tik viena – Zugvand ir ji labai retai einama. Mūsų duomenimis iki 2018 m. ji praeita tik 3 kartus. Paskutinį kartą per Zugvandą 1983 m. vertėsi Kauno politechnikos instituto (dabar KTU) grupė vadovaujama Gedimino Račkauksio. Visus mums žinomus kartus per Zugvand perėją eita iš lengvosios pusės – pakilta iš pietų ir leistasi į šiaurę. Mes šią perėją suplanavome eiti sunkesne kryptimi, pakilti per šiaurinę sieną ir nusileisti lėkštu Zugvando ledynu į pietus. Žinoma, turėjome ir atsarginį planą, jei perėja pasirodys neįveikiama, ją apeitume per Engelso 2A, Kasfir 3A ir Vilnelės 2B perėjas.

Daugiau žinomų 3B perėjų, tinkamų mūsų maršrutui, neradome, bet buvome suplanavę 2 sudėtingas niekieno dar nepraeitas perėjas: tarp Dariaus ir Girėno bei Karaliaus Mindaugo viršūnių, kuriai buvome numatę Vasario 16-osios vardą ir tarp Lietuvos ir Babelio viršūnių esantį balną, kuriam norėjome suteikti Lietuva-100 vardą. Žygio metu iš viso buvo suplanuoti 5 pirmapraėjimai.

Be dviejų aukščiau paminėtų, naujos perėjos yra šios: Ragutis 4812 m 1B, Baltija 5040 m 3A; Žygeivių 5212 m 2A.

3.2 Skrydis ir nuvažiavimas į žygio pradžią

Į Tadžikijos sostinę Dušanbe atskridome lėktuvu. Pigiausias ir optimaliausias lėktuvo bilietus gavome iš Minsko per Stambulą į Dušanbe. Skrydis nelabai patogus, bet kiti variantai buvo gerokai brangesni. Į Minską iš Vilniaus važiovome traukiniu. Lietuviams Tadžikijoje vis dar reikia vizos, kurią nuo šiemet galima gauti užpildžius internetinę formą Tadžikijos evizos puslapyje: <https://www.evisa.tj/index.evisa.html#/>. Pamyro kalnai yra autonominėje Kalnų Badakšano Tadžikijos srityje, kuriai reikia atskirų leidimų. Leidimą į autonominę sritį gauti galima pildant tą pačią elektroninę formą. Vizos kartu su leidimu kainavo 70 USD.

Iš Dušanbe į kalnus važiovome samdytais džipais. Važiavimui į priekį per kompaniją „Pamir Peaks“ nusišaldėme 2 didelius Land Roverius, dėl kurių jau iš anksto buvome sutarę elektroniniu paštu (info@pamirpeaks.tj). Kompanijos atstovai pasitiko mus oro uoste, čia, vietoje, už 10 USD mokėstį užpildė registracijos Tadžikijoje dokumentus. Anksti ryte, tiesiai iš oro uosto nuvažiovome į turgų užsipirkti maisto visam žygiui. Iš Lietuvos skraidinomės, tik brangius ir Tadžikijoje sunkiai gaunamus maisto produktus. Dušanbe pagrįdė pirkome kruopas, makaronus, cukrų, sausinius ir pan.

Apie 8 val. ryto iš turgaus pajudėjome Pietvakarių Pamyro link. 700 km iki mūsų žygio starto važiovome 2 paras. Pirmi 100 km kelio nuo Dušanbe naujai sutvarkytas asfaltas yra net kiniečių naujai iškastas tunelis. Maždaug nuo Kulobo kelias suprastėja, o nusileidus prie Pianžo upės ir važiuojant Afganistano pasieniu asfaltas rimto remonto nematęs nuo tarybinių laikų, todėl vietomis jo yra visiškai nelikę ir važiovimo tempas labai sulėtėja. Įvažiuojant į Kalnų Badakšano autonominę sritį (GBAO), dokumentus gan ilgai tikrina pasieniečiai ir policija. Kelyje iki Chorogo stojame dar 4 ar 5-iuose kareivių postuose, kur kareivukai kruopščiai nurašinėja pasų duomenis. Laiko postuose sutaupto mūsų, iš anksto paruošti, grupės sąrašai su pasų ir vizų numeriais.

Visam žygiui buvome susiplanavę 3 užmetimus. Du užmetimus patys prieš žygį turime užsinešti Juben ir Šaboi upėmis į kalnus. Trečiajį – palikti mūsų vairuotojams, o jie jį perduos po dviejų savaičių atvažiuojančiam Jucevičiui, kuris jį asilais užneš į Lietuvos viršūnės bazinę stovyklą. Nors nuvežimo į žygio pradžią ir užmetimų nešimo planą elektroniniu paštu buvau nusiuntęs „PamirPeaks“ kompanijai, deja, kompanijos ofiso darbuotojai to plano vairuotojams neperdavė ir jie nebuvo pasiruošę taip ilgai mūsų vežioti ir laukti kol nunešime užmetimus. Pakeliui reikėjo iš naujo derėtis dėl tikrosios nuvežimo kainos. Nelabai linksmai besiginčydami pakeliui, galiausiai sutarėme, kad abu džipai su visais palaukimais mums kainuos 700 USD.

3.3 Žygio grafikas

Data	Žygio diena	Maršrutas	Aukštis	Aukščių kaita	Nueitas kelias	Ėjimo laikas	Etapo charakteristika	Oras
Liep. 25		Traukiniu Vilnius – Minskas. Lėktuvu Minskas - Stambulas – Dušanbė						
Liep. 26		Dušanbė - Rušan						
Liep. 27		Rušan - up. Redžig/Šachdara santaka						
Liep. 28	1	Užmetimas 1 grupė. Up. Redžig - up. Šaboi - up. Redžig	3410 m 4030 m 3410 m	+620 m -620 m	31 km	13:00	Mašinų važiuojamu keliu, aiškiu taku su 10-15 kg kuprinėmis ir atgal jau tuščiomis	Giedra
Liep. 28	1	Užmetimas 2 grupė. Up. Juben iki santakos su up. Rostov ir atgal	3100 m 3400 m 3260 m 3400 m	+440 m -440 m	18 km	11:30	Taku su 25-30 kg kurpinėmis į viršų ir tuo pačiu taku su 5 kg kuprinėmis atgal.	Giedra
Liep. 29	2	up. Juben/Šachdara santaka - up. Juben - up. Dželonde	3100m 3540m	+440 m	6,5 km	05:05	Pranykstančiais takeliais palei upę.	Giedra
Liep. 30	3	up. Dželonde - cirkas prieš Per. Cachinlevga	3540 m 4340 m	+ 800 m	3 km	04:20	Žolėtu kuluaru	Giedra
Liep. 31	4	Per. Cachinlevga (1A, 4533) - rad. virš. 4813 - up. Rostov/Juben santaka	4340 m 4533 m 4813 m 3400 m	+473 m -1413 m	5 km		Į cirko viršų nuobirynu, ant perėjos plato žolėtais šlaitais, į viršūnėlę nuobirynu, nuo perėjos žolėtais šlaitais ir taku.	Giedra
Rugpj. 1	5	Up. Rostov - prisitraukimas prie perėjos Ragutis	3400 m 4200 m	+800 m	5,2 km	8:40	Taku iki paskutinės apleistos vasarvietės, po to pranykstančiu takeliu iki posūkio į Ragučio perėjos slėnį. Tekančio upeliuko vaga negiliu konjonu.	Giedra
Rugpj. 2	6	Per. Ragutis (1B, 4812) -	4200 m 4812 m 4362 m 4540 m	+790 m -450 m	4 km	9:00	Kylame žoliniais šlaitais, o po to įvairaus smulkumo nuobirynais iki perėjos. Žemyn leidžiamės stačiu nuobirynu ir upelio vaga iki ledyno morenos, kuria dar šiek tiek pakylam.	Giedra
Rugpj. 3	7	Per. Baltija (3A, 5040)	4540 m 4540 m 4700 m	+500 m -340 m	2,3 km	10:30	Morena ir atviru ledynu iki perėjos papėdės. Ryšiais ir slenkančia sauga per tris bergšrundus. 5x50 m virvės 45-55° (max 65°) ledo šlaitu + 25 m horizontalus turėklas. Nuo perėjos smulkiu ir stačiu nuobirynu.	Giedra

Rugpj. 4	8	Up. Vnukut (Vrang) - prisitraukimas prie Žygeivių perėjos	4700 m 4380 m 5090 m	+710 m -320 m	7,1 km	9:20	Akmenynais ir gyvulių takais žemyn iki traversavimo pagal piemenų turus be tako nuobirynais. Persikėlus į kairį Vnukut (Vrang) krantą einame taku. 40 m žumaras į 50° ledo sienutę. Toliau ryšiais atviru ledynu.	Giedra
Rugpj. 5	9	Per. Žygeivių (2A, 5212) - up. Čondžirav - Dariaus ir Girėno viršūnės bazinę stovykla	5090 m 5212 m 4620 m	+122 m -592 m	4 km	5:15	Slenkančia sauga (10 ledsriegių) iki 40° ledo šlaitu ant perėjos. Žemyn vidutinio dydžio nuobirynu, kertam atvirą ledyną. Toliau neryškiu taku.	Giedra
Rugpj. 6	10	Per. Ažuolas (2A, 5320) - prisitraukimas prie Vasario 16 perėjos	4620 m 5560 m	+940 m	3 km	12:00	Uoliniu kuluaru ir upelių vagomis su kai kur apšalusiais ir labai slidžiais akmenimis ant terasos, kur apibyrėjusiomis uolomis iki ledo šlaito. Ten slenkančią sauga 280 m ir 2x50 m žumarinės virvės iki perėjos. Statumas 35-50°. Toliau uždaru ledynu ryšiais. Vietomis daug plyšių.	Debesuota su pragiedruliais
Rugpj. 7	11	Vasario 16 perėjos žvalgyba - rad. virš. Darius ir Girėnas (3A alp., 6020)	5560 m 5620 m 6020 m 5620 m	+460 m -400 m	3,3 km	5:50	Kilimas ryšiais į viršūnę plačiu nestačiu 30° sniegino šlaitu su nedideliais kalgosporais.	Debesuota su pragiedruliais
Rugpj. 8	12	Per. Vasario 16-osios (3B, 5700)	5620 m 4840 m	-780 m	1,8 km	12:10	16 virvių: 12 ant ledo šlaito, 3 horizontalūs turėklai, 1 ant uolų. Viršuje prasimušame pro sniego karnizą. Visą dieną aplink yra akmenys, 2 kartus kertame plačius akmenimis apšaudomus ruožus. Pabaigiame nuobirynais.	Iš ryto giedra, vakarop debesuota ir iškrenta keli lietaus lašai.
Rugpj. 9	13	Prisitraukimas prie Ovalnyj perėjos	4840 m 5510 m	+670 m	4,7 km	7:35	Morena, atviras ledynas ir pabaigoje uždaras ledynas su nedaug plyšių. Šlapias sniegas.	Giedra
Rugpj. 10	14	Per. Ovalnyj (2B, 5790) - led. Nišgar	5510 m 5790 m 5330 m 5430 m	+380 m -460 m	3,1 km	6:50	Kylame ledo - sniego kuluaru ryšiais ir slenkančia sauga. 250 m ruože įsukam 21 ledsriegi. Žemyn ledo - sniego šlaitu ryšiais. Vienas ryšys stačiausioje atkarpoje naudojo slenkančią saugą. Toliau pusiau uždaru ledynu su daug upelių ir balų.	Giedra
Rugpj. 11	15	Rad. virš. K.Markso (4A alp., 6720)	5430 m 6720 m 5430 m	+1290 m -1290 m	6,6 km	12:30	Kieto sniego šlaitu laviruojant tarp bergšrundių ir ledo sienelių iki 35°. Nuo perėjos lipame plačia sniego ketera, po to siaura su uolų tarpais. 2 ledsriegiai slenkančiai saugai. Leidžiantis sniegas minkštas, apatinėje dalyje įsmunkame į kelis plyšius.	Giedra
Rugpj. 12	16	Per. Nišgar (3A, 5610) - per K.Markso (1B, 5020)	5430m 5610m 4610 m	+180 m -1000 m	4,5 km		Iki Nišgar perėjos balno – uždaru ledynu. Nuo perėjos per ledokritį pakabintos viso 3 diulferio virvės, žemiau	Debesuota su pragiedruliais

		- K. Markso ledyno kišenė					ledokričio uždaru ledynu su daug plyšių. Nuo Markso perėjos balno 1 diulferio virvė, toliau uolų terasomis ir stačiu nuobirynu.	
Rugpj. 13	17	Led. K. Markso - rad. užmetimo paėmimas	4610 m 4030 m 4490 m	+460 m -580 m	13 km	10:00	Stačiu nuobirynu ir morena ant ledyno. Užmetimo einame ledynu, vėliau jo galine morena, lygiu upės sąnašu sluoksniu, šaltiniuotomis ir pelkėtomis pievomis, brendame per upę.	Debesuota su pragiedruliais, po pietų trumpa kruša ir nestiprus lietus.
Rugpj. 14	18	Prisitraukimas prie Zugvand perėjos K.Markso ledynu	4490 m 5060 m	+570 m	2,7 km	6:30	Kertame atvirą ledyną, peršokame kelis upelius. Toliau kylame subyrėjusiomis uolomis, nestačiu ledo-sniego šlaitu ir atviru ledynu ryšiais.	Giedra (naktį iškrito keli cm sniego)
Rugpj. 15	19	Per. Zugvand (3B, 5600)	5060 m 5610 m	+550 m	1,3 km	12:00	Ryšiais ir slenkančia sauga (6 ledsriegiai) randame kelią pro ledokritį. Toliau 5 virvės ant kieto ledo 60° (max 80°) šlaite ir 1 virvė stačiame sniego kuluare.	Giedra
Rugpj. 16	20	Led. Zugvand - per. Alpinistų (2A, 5200) - led. Kišti-džarob - Lietuvos viršūnės bazinė stovykla	5610 m 5050 m 5200 m 4570 m	+150 m -1190 m	8 km	10:40	Leidžiamės ryšiais uždaru ledynu ir nedideliu ledokričiu. Į perėją stambiu nuobirynu ir 40 m įstrižu žumaru. Žemyn uolų lentynėlėmis ir po to stambiu nuobirynu ant sudėtingos ledyno morenos. Kirtus ledyną neryškiu taku pievomis iki stovyklos.	Giedra
Rugpj. 17	21	Rad. virš. Čiurlionis (2A alp., 5807)	4570 m 5807 m 4570 m	+1237 m	8,9 km	10:00	Žoliniu šlaitu ir akmeniniu gūbriu iki šturminės stovyklos. Yra pėdsakų. Atviru, po to uždaru ledynu ryšiais. Nuo perėjos į viršūnę sniego šlaitais ir keterom	Debesuota su pragiedruliais
Rugpj. 18	22	Prisitraukimas prie Lietuva 100 perėjos	4570 m 5890 m	+1320 m	3,9 km		Žoliniu šlaitu ir akmeniniu gūbriu iki šturminės stovyklos. Kertam atvirą ledyną, traversuojam stambaus nuobiryno šlaitą, stačiu kaglosporais padengtu sniegu, viršutinėje dalyje pakabinome 2 žuaravimo virves ant stataus ir kieto ledo.	Giedra
Rugpj. 19	23	Rad. virš. Lietuva (4A alp., 6100)	5890 m 6100 m 5890 m	+210 m -210 m	0,7 km		Pradžioje stačia sniegine ketera, vėliau uoline ketera su keliais stačiais bastionais. Tuo pačiu keliu leidžiantis nuo viršūnės pasikabinome 2 diulferio virves.	Giedra
Rugpj. 20	24	Per. Lietuva 100 (3B, 5920) - led. Kasfir	5890 m 5920 m 4290 m	+30 m -1630 m	5,3 km		1 žumaravimo virvė iki perėjos balno. Žemyn 9 diulferio virvės ant ledo šlaito. Traversas sniego terasa. Subyrejusiu uolų terasomis pėsčiomis, 1 diulferio virvė ant uolų tarp 2 terasų. Atviru suplyšinėjusi uledynu, 1 diulferio virvė ledyno viduryje. Morena pdaengtu Kasfir	Giedra

							ledynu. Smėlėtu slėniu žemiau ledyno.	
Rugpj. 21	25	Up. Kasfir - kaim. Liangar	4290 m 3420 m	-870 m	8,5 km		Takeliu palei upę.	Giedra
Rugpj. 22	26	Kaim. Liangar - kaim. Kevrun						
Rugpj. 23		Kaim. Kevrun - Dušanbė						

Iš viso nueita **149,9 km.**

Iš viso pakilimų - **13760 m**, nusileidimų - **13440 m.**

3.4 Aukščių grafikas

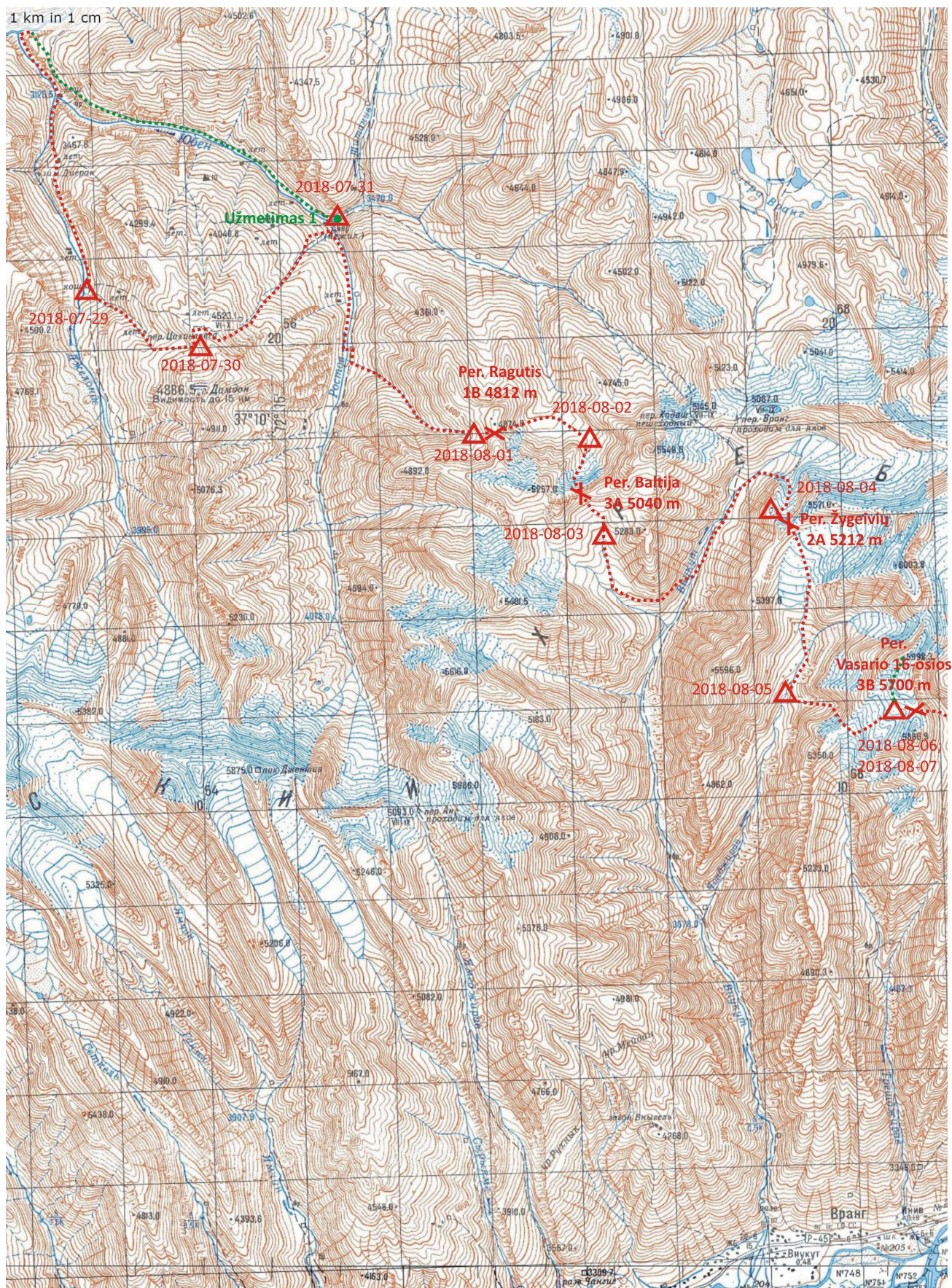

Grafikas Nr. 1: Aukščio pagal dienas grafikas

3.5 Perėjų ir viršūnių sąrašas su koordinatėmis

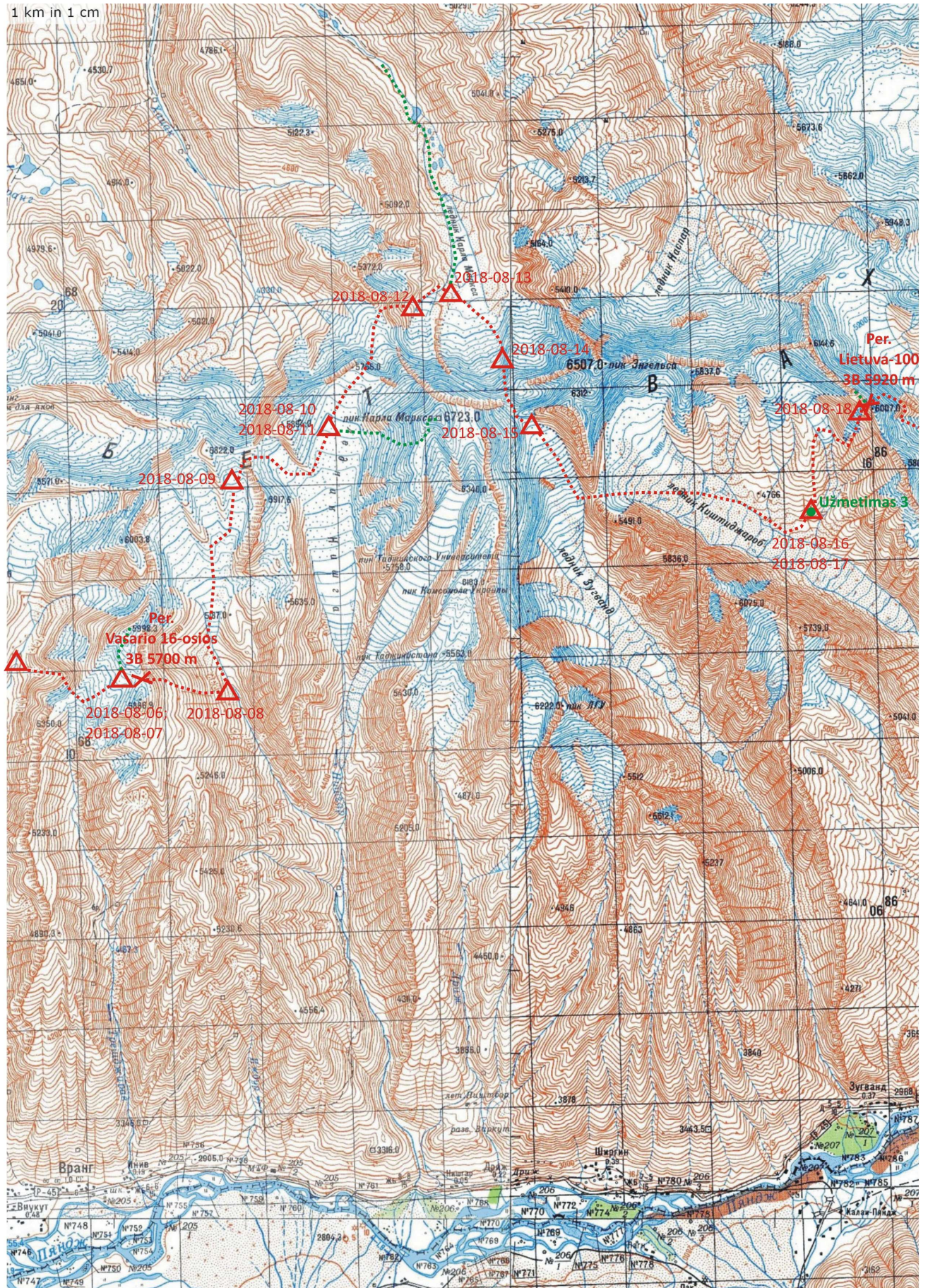
Nr.	Kliūtis	Pavadinimas	Aukštis	Sudėtingumo kategorija		Koordinatės
1.	Perėja	Cachinlevga	4533 m	1A		N37.182855 E72.230913
2.	Perėja	Ragutis	4812 m	1B		N37.160853 E72.303799
3.	Perėja	Baltija	5040 m	3A		N37.149837 E72.326506
4.	Perėja	Žygeivių	5212 m	2A		N37.143598 E72.375149
5.	Perėja	Ažuolas	5320 m	2A		N37.104694 E72.388898
6.	Viršūnė	Darius ir Girėnas	6020 m	3A		N37.118274 E72.403361
7.	Perėja	Vasario 16-osios	5620 m	3B		N37.107418 E72.408013 (kur pradedom leistis nuo karnizo)
8.	Perėja	Ovalnyj (viršūnės koord.)	5790 m	2B		N37.152694 E72.433856
9.	Viršūnė	Karlo Markso	6720 m	4A		N37.161035 E72.481511
10	Perėja (ryšys)	Nišgar K. Markso	5610 m 5020 m	3A 1B	3A	N37.171226 E72.461235 N37.182239 E72.467650
11	Perėja	Zugvand	5600 m	3B		N37.162568 E72.503135
12	Perėja	Alpinistų	5200 m	2A		N37.145046 E72.520462
13	Viršūnė	Čiurlionis	5805 m	2A		N37.170351 E72.559858
14	Viršūnė	Lietuva	6100 m	4A		N37.166369 E72.587698
15	Perėja	Lietuva 100	5920 m	3B		N37.164862 E72.590663

3.6 Maršruto žemėlapis

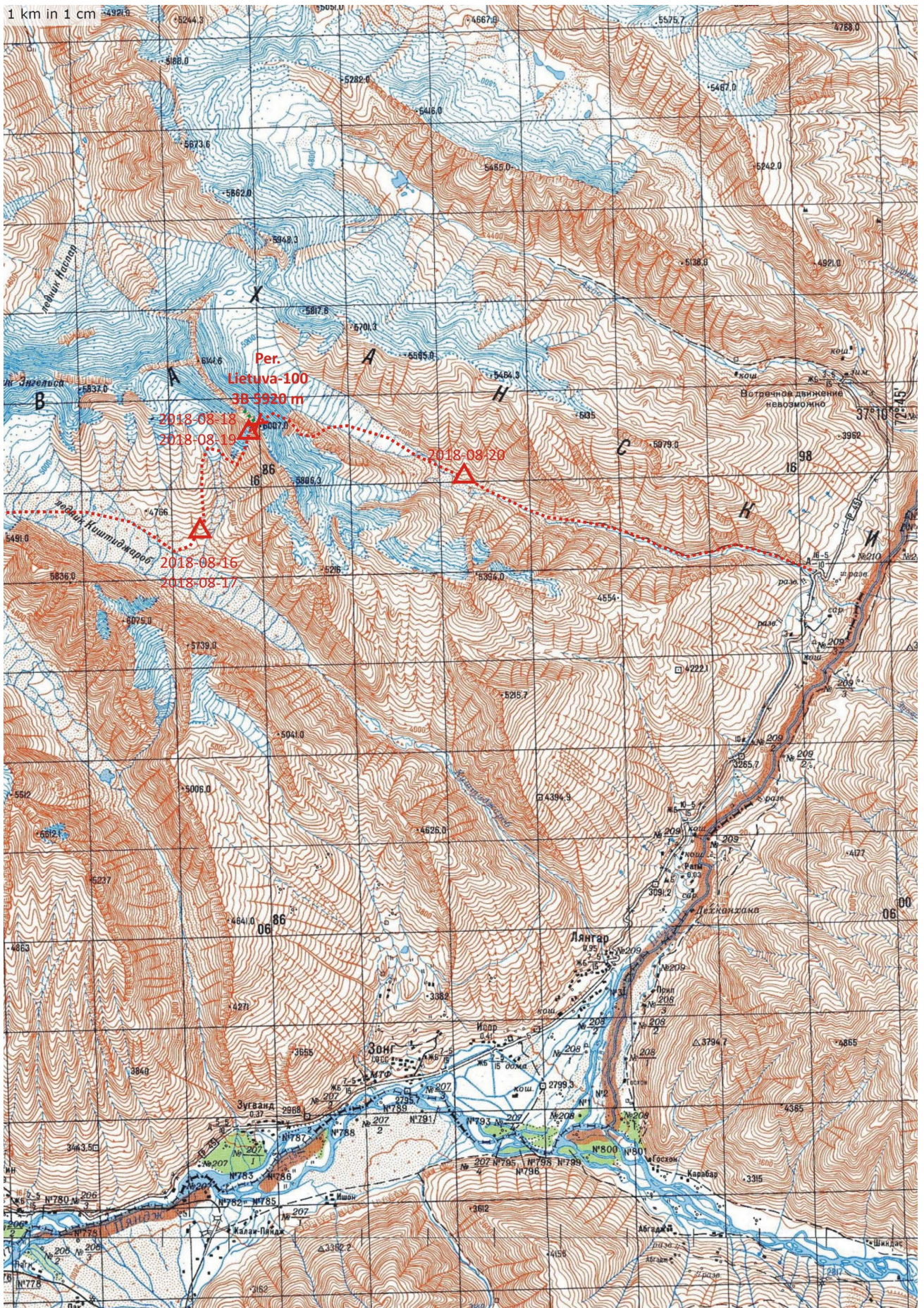

Žemėlapis 1. Pirmos žygio dalies iki Dariaus ir Girėno viršūnės bei Vasario 16-osios perėjos maršrutas.

1 km in 1 cm

Žemėlapis 2. Antros žygio dalies nuo Vasario 16-osios perėjos iki Lietuvos bazinės stovyklos maršrutas.

Žemėlapis 3. Žygio pabaigos nuo Lietuvos bazinės stovyklos maršrutas.

4. Maršruto techninis aprašymas

2018.07.26-27. Prisitraukimas džipais

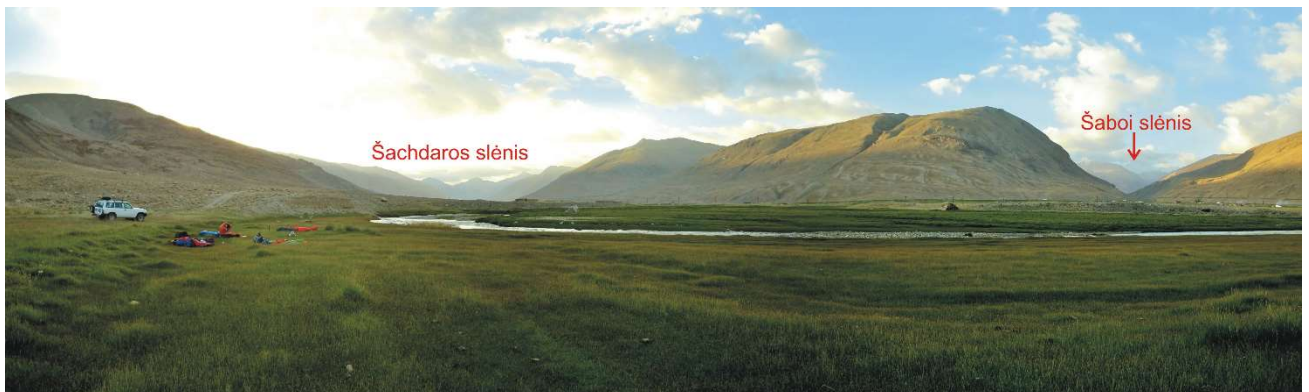
Prabudome Rušan miestelyje 60 km prieš Chorogą. Vakar jau sutemus čia sustojome ir gatvėje pasiklausę vietinių radome gražius apartamentus nakvynei. Už nakvynę 6 žmonėms sumokėjome 600 somonių. Kėlėmės 09:30, po pusryčių pradėjome pakuoti vakar Dušanbėje turguje pirktą žygio maistą. Jį skirstėme į 3 užmetimus ir žygio pradžios kiekį. Iš Rušan išvažiavome tik apie 14 val. Įvairios kokybės keliu (žvirkeliu ir asfaltu) per 1,5h pasiekėme Chorogą. Choroge pietavome ir

Nuotrauka 1. Kelionė džipais Šachdaros slėniu

pylėmės benzino. Apie 17 val pajudėjome iš Chorogo. Išvažiuojant iš miesto ilgakai užtrukome eiliniame policijos patikrinimo poste. Puikiu asfaltuotu keliu Šachdaros slėnyje nuvažiavome iki Seždo miestelio 19 val. Už Seždo kelias jau tik žvyrkelis, važiavimas sulėtėjo. 19:30 betemstant pravažiuojame Juben upės santaką, matome, kad tiltas nuo kurio rytoj daliai grupės reikės startuoti nešant užmetimą vis dar yra. 20:30 pasiekiamo galutinį tikslą Šachdaros ir Redžig upės santaką. Vakarieniaujam, tiesiam miegmaišius ant pievelės ir be palapinių gulam miegoti. Mėnulio pilnatis puikiai apšviečia visą slėnį, bet šįvakar mėnulis dar įspūdingesnis - stebime pilną mėnulio užtemimą.

2018.07.28 1 žygio diena. Užmetimai

Nuotrauka 2. Nakvynė Šachdaros slėnyje ties santaka su Šaboi upe

Iš vakaro atvažiavome iki Šachdaros ir jos intako Redžig upių santakos. Aukštis 3410 m. Keliamės 06:00. Papusryčiavus pasidalinome į dvi grupes po tris žmones užnešti dviems užmetimams. Pirmoji grupė 08:30 sėdo į vieną iš džipų ir leidosi atgal iki Šachdaros ir Juben upių santakos.

Užmetimas 1

Pirmąjį dešimtį dienų užmetimą neša Remigijus, Irmantas ir Juras. Džipas juos paleidžia prie tinklinio aikštelės prie santakos. Džipą paleidžiame namo.

Susipakavę užmetimą į 3 kuprines (gaunasi beveik po 30 kg) 10:40 išeiname. Už aikštelės įspūdingas kabantis tiltas be turėklų per Šachdarą, aukštis 3100 m. Iškart už tilto takelis kyla stačiai į viršų ant aukšto dešinio Juben upės kranto. Einame lėtai, kuprinės sveria daug, o aklimatizacijos visai mažai.

Pakilę į statųjį šlaitą nemesdami aukščio ir

po truputį kildami einame sausu taku aukštai virš Juben upės. Per 2 val. užlipame į aukščiausią tako tašką 3400 m. Nuo čia pradėdame leistis ir per 30 minučių nusileidžiame iki 3250 m.

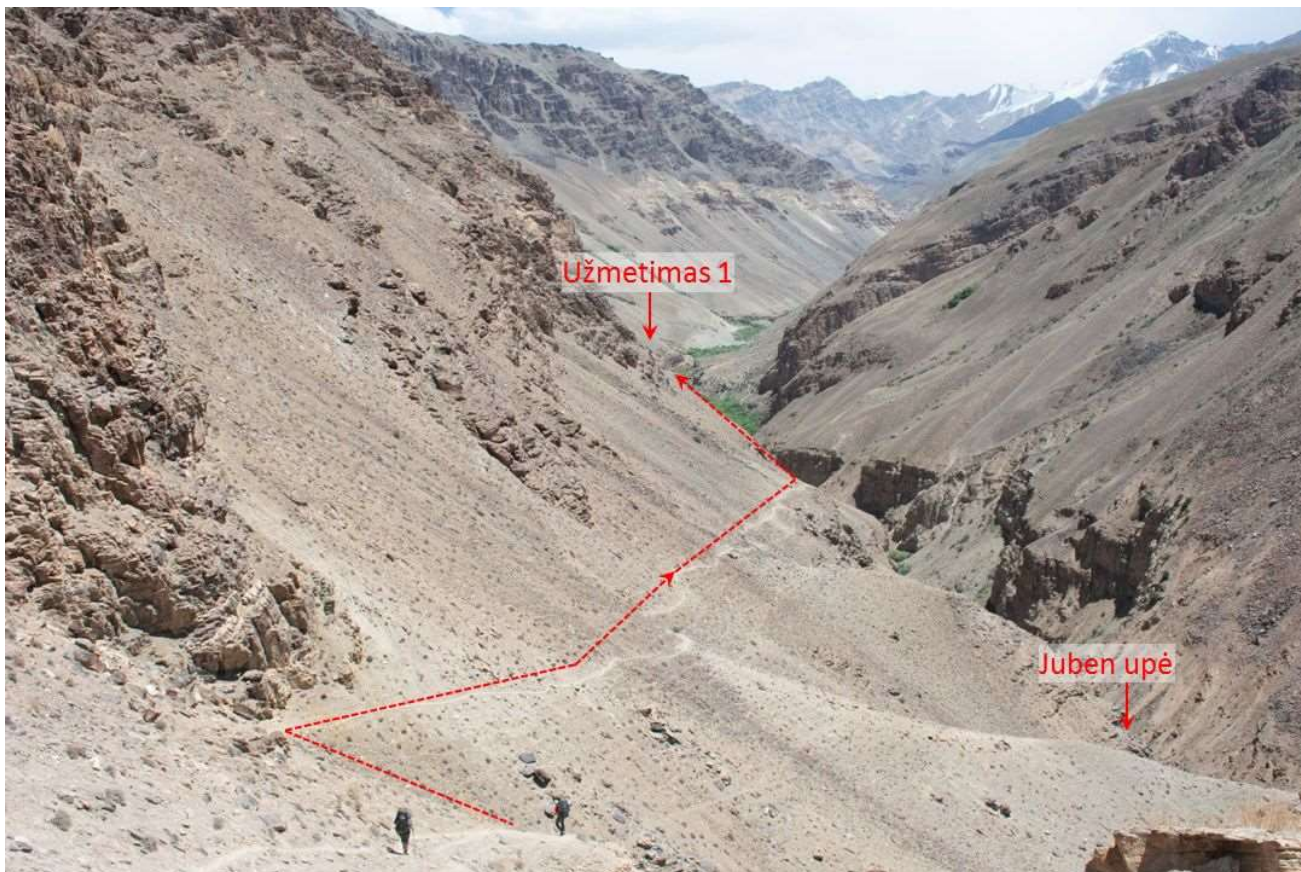
Nuotrauka 3. Tiltas per Šachdaros upę ties Juben

Nuotrauka 4. Juben ir Dželonde upių santaka iš viršaus. Nešant užmetimą Juben upe

Žemiausiame taške takas eina bruzgynais palei pat upę. Tik nusileidus iki upės radome tiltuką į kitą pusę, bet mes juo neiname. Tęsiame kelionę taku, dešiniu Juben krantu, nenutoldami nuo upės. Karšta, tempas krenta. Remigijų dar labiau sulėtina sustreikavę viduriai. 14:30 stojame pietų prie vasarvietės, čia teka skaidrus upeliukas, auga medeliai. Pietaujame iki 15:00.

Nuotrauka 5. Nešame užmetimą virš Juben upės

Einame toliau taku palei upę. 17:00 pasiekiamo upių santaką aplink kurią daug apleistų pastatų ir žemės ūkio veiklos pėdsakų. Gyventojų nesimato, pastebime tik keletą atitvertų kapaviečių kuriose yra žmonių kaulų, kaukolių.

Nuotrauka 6. Vasarvietės ties Juben ir Chodaš upių santaka

Dešinį Juben intaką pereiname neseniai suremontuotu tilteliu. Iškart už tilto stačiai palipę iki uolų slepiame užmetimą. Aukštis 3420 m. Neramu, nes aplink žmonių gyventos, o gal, vis dar gyvenamos vietos. Todėl užmetimą slepiame sunkiai prieinamoje vietoje ant šlaito, kol slepiame atidžiai dairomės, bet nei gyvos dvasios nesimato. Užmetimą apibarsome juodaisiais pipirais, tikimės, kad taip neužuos net ir žvėrys. 17:30 pajudame žemyn. Kuprinės lengvos, bet eiti greičiau nepavyksta, nes Remigijui visai prastai. 19:00 praeiname pietų vasarvietę. 20:00 visai sutemus pradedame kilti į jau praeitą Juben šlaito terasą. Juben ir Šachdaros upių sankryžą pasiekiamo 22 val. Nakvojame be palapinių tik su kilimėliais ir miegmaišiais kuriuos visą kelią nešiojomės.

Užmetimas 2

Antroji grupė nešė savo krovinį iš nakvynės vietos. Išeinam 9:00. Šachdaros upę kertame dviem tiltais šalia gyvenamojo namo 100 m aukščiau upės vaga nuo mūsų nakvynės vietos. Apie pusvalandį dešiniuoju Redžig upės krantu einame aiškiais takeliais ir net mašinų važiuojamu keliu, kur upės deltoje įsikūrę gyvena žmonės. Šalia kelio nutiesta elektros linija. Yra net nuorodų į nakvynės namus. Mašinų kelias baigiasi ties upės kanjono susiaurėjimu, kur, prieš nežinomą skaičių metų, įvyko didelė akmenų griūtis. Praėjus susiaurėjimą, už jo vėl atsiranda mašinų kelias. Kartais apaugęs žole, tačiau daugumoje vietų atrodo lyg būtų naudojamas ir iki šiol. Nėra stačių įkalnių, ėjimas labai lengvas. 12:00 praeiname upių Chacak ir Šaboi santaką (po santakos upė vadinasi Redžig). Kelias nekerta upių ir toliau kyla dešiniuoju dabar jau Šaboi upės krantu. Matome tiltų per abi upes ir gyvenamųjų pastatų kitoje upės pusėje. Kelias toliau šiek tiek prastėja ir vėliau pereina į aiškiai matoma takelį. 15:30 išlipę vienintelę statesnę atkarpą atsiduriame ant plato, kur matosi kaip upė dar kelis kilometrus į priekį vingiuoja iš vienos slėnio pusės į kitą. Atsiveria puikus vaizdas į Engelso ir Markso viršūnes bei Zugvand perėją tarp jų. Pietaujame. Saulius skraidina droną, slepiame užmetimą. Ilgai ieškome geriausios vietos užmetimui, nes slėnis labai gausus kalnų barsukais (sūslonais). Ramūnui ir Laurynui smarkiai sopa galvas. Aukštis 4030m. 17:30 pajudame žemyn. 19:30 būname ties Chacak ir Šaboi upių santaka. Greitai pradeda temti. Stovyklą pasiekiamo 22:00. Nuėję 34km jaučiamės smarkiai pavargę. Naktį lauke jau minusinė temperatūra.

Nuotrauka 7. Nešame užmetimą Šaboi upės slėniu.

Nuotrauka 8. Šaboi upės aukštupys. Slepiame užmetimą. Tolumoje kairau Engelso viršūnė, dešiniau Karlo markso viršūnė.

2018.07.29 2 žygio diena. Dželonde slėnis

Antrąjį užmetimą nešusi grupės dalis antruoju džipu prie tinklinio aikštelės ties Juben santaka atvažiuoja 08:20. Pasidalinę įspūdžiais ir rezultatais nusprendžiame patrupinti pradinį žygio maršrutą, atsisakyti pirmųjų 2-jų perėjų ir startuoti ne iš Seždo, o iš čia. 09:00 išsikrauname džipą, atsiskaitom su vairuotoju ir paleidžiame jį namo. Džipo vairuotojui paliekame trečiąjį užmetimą, kurį jis pažada perduoti Jucevičiui. Jucevičius su visa turaida į Dušanbe atskrenda po 2 savaitių ir mes sutarę, kad jie mums asilais užneš paskutinį užmetimą į Lietuvos viršūnės bazinę stovyklą. Verdames pusryčius, pakuojames daiktus. Ilgokai prasikrapštę prie dar nejprastų kuprinių 11:00 pajudame per tą patį baisųjį tiltą (nuotrauka 3) į kairį Šachdaros krantą. Per tiltą įmanoma eiti tik po vieną, fotografuoti irgi kiekvienam atskirai reikia, todėl per tiltą visi pereiname tik 11:15. Už tilto šįkart į šlaitą ne kylame, o pasukame į dešinę ir palei pat upę per deltą einame į Juben kanjoną. Palei upę yra pradingstantis takas, kartkartėmis tenka brautis per spygliuotus krūmus. 12:15 prieiname Juben ir Dželonde upių santaką (nuotrauka 4). Brendame per Juben aukščiau santakos. Vandens iki kelių, brenđame po vieną su lazdomis. 12:45 visi jau perbridę, džiovinamės, pietaujame. Karšta, bet santakoje yra medžių, kurie sudaro gerą šešėlį. Po vakarykščių maratonų visiems jaučiasi nuovargis, nusprendžiame pasidaryti siestą: prausiamės, skalbiame, džiovinamės. Po trumpos žvalgybos nusprendžiame perbristi į kairįjį Dželonde krantą, nes šiek tiek aukščiau upė prisispaudžia prie dešinio kranto uolų. 15:00 brenđame per Dželonde. 20 min. paeiname kairuoju krantu ir vėl brenđame atgal. Visose brąstose pilkas vanduo siekia kelius. Dešiniame krante prasideda gerai ištryptas takelis. Jis įstrižai kyla aukštyn nuo upės. Per 1 val. ir 10 min. taku užlipame iki apleistų vasarviečių. Aukštis 3350 m. Nuo vasarviečių takas leidžiasi žemyn prie upės, bet mes juo neiname. Pasirenkame tiesesnį kelią palei akveduką: šlaite iškastą griovelį, kuriuo teka vanduo. Palei akveduką eiti labai patogiu - visai neprarandame aukščio. Tik kartais kelią pastoja krūmai, bet juos lengva apeiti. Valandą paėję akveduku, vėl grįžtame į takelį, nes čia akvedukas baigiasi - išteka iš upės. Taku užkilę į statesnį šlaitą 18:10 stojame nakvynės po slėnio išsišakojimu Cachinlevga perėjos link. Pusei grupės skauda galvas. Miegame be palapinių palei pat dželonde upę ant žolinių terasų. Netoliese po medžiu trykšta tyro vandens šaltinis. Pačios Dželonde vanduo labai drumstas, net pilkas. Aukštis 3550 m.

Nuotrauka 9. Brendame per Juben upę.

Nuotrauka 10. Palei akveduką Dželonde slėniu kylame į viršų.

Nuotrauka 11. Nakvynė Dželonde slėnyje.

2018.07.30 3 žygio diena. Prisitraukimas prie Cachinlevga perėjos

Budintysis keliasi 06:00, visa grupė 06:30. Atsižvelgiant į tai, kad mes dar nesiaklimatizavę, visa grupė miegojo gerai. Ryte aptarinėjame kas kuo keistesnį sapną sapnavo ar kiek kartų buvo prabudęs ir mėnulio pilnatį su ciklopu supainiojo. Išeiname 08:20. Kylame dešinesnio (ėjimo kryptimi) išdžiūvusio upelio vaga. Tako nėra, bet vagoje akmenys suformavę visai patogius laiptelius.

Nuotrauka 12. Pakilimas Cachinlevga perėjos link

Paėjus 30 min. iš šoninio intako atiteka silpna skaidraus vandens srovelė. Mes einame dešiniau, pagrindine sausa vaga. 10:10 jau pakilome iki 3860m po uoline 20 m sienele kairėje pusėje. Čia trečias atokvėpio sustojimas. Šiandien pirma žygio diena kai pavyksta eiti pagal grafiką: 30 min. einame ir 10 min. ilsimės. Vaga lipame iki slenio išplatėjimo su apleistomis vasarvietėmis 4030 m. Jos stovi kairiau vagos, o į slėnį sueina keli sausi kuluarai. Pasukame į kairiausiąjį iš jų (nuotrauka 12). 12:10 išlipame į viršutinį slėnį. Stojame pietų. Vandens vis dar nėra. Iš čia matosi visas Cachinlevga perėjos cirkas ir pati

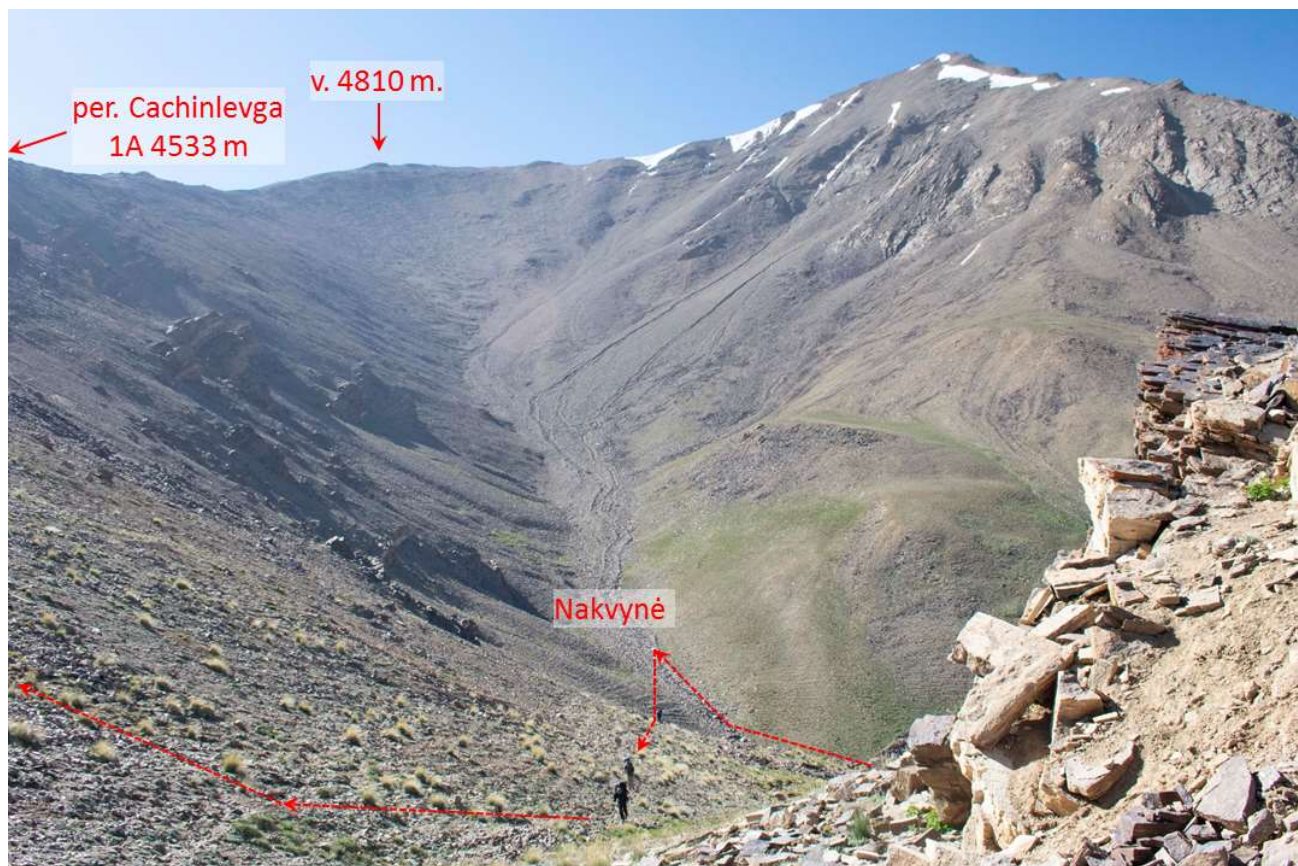

Nuotrauka 13. Kylame Cachinlevga perėjos link.

perėja. Aukštis 4180 metrų. Po pietų (13:10) pajudame į viršų. Išeiname į platesnį slėnį priešais cirką, atsiranda žolinių šlaitų. Laikomės pagrindinės upelio vagos, po 20 min.ėjimo, upelyje atsiranda vanduo. 13:40 prieiname vietą, kur iš kairės nuo perėjos cirko nusleidžia neryškus takelis. Aukštis 4340m. Stojame ankstyvos nakvynės, didžiai komandos daliai skauda galvas, turime vis dar viduriuojančių, todėl pusdienis poilsio - aklimatizacijos bus pats tas. Trumpa žvalgyba apžiūri,

kad takelis ant cirko viršaus išveda į perėjos laukus. Nakvojame vėl be palapinių, patogių aikštelių nėra, bet palei uolą yra piemenų iš akmenų suręstas dvivietis namukas be stogo.

2018.07.31 4 žygio diena. Cachinlevga perėja 1A 4533 m

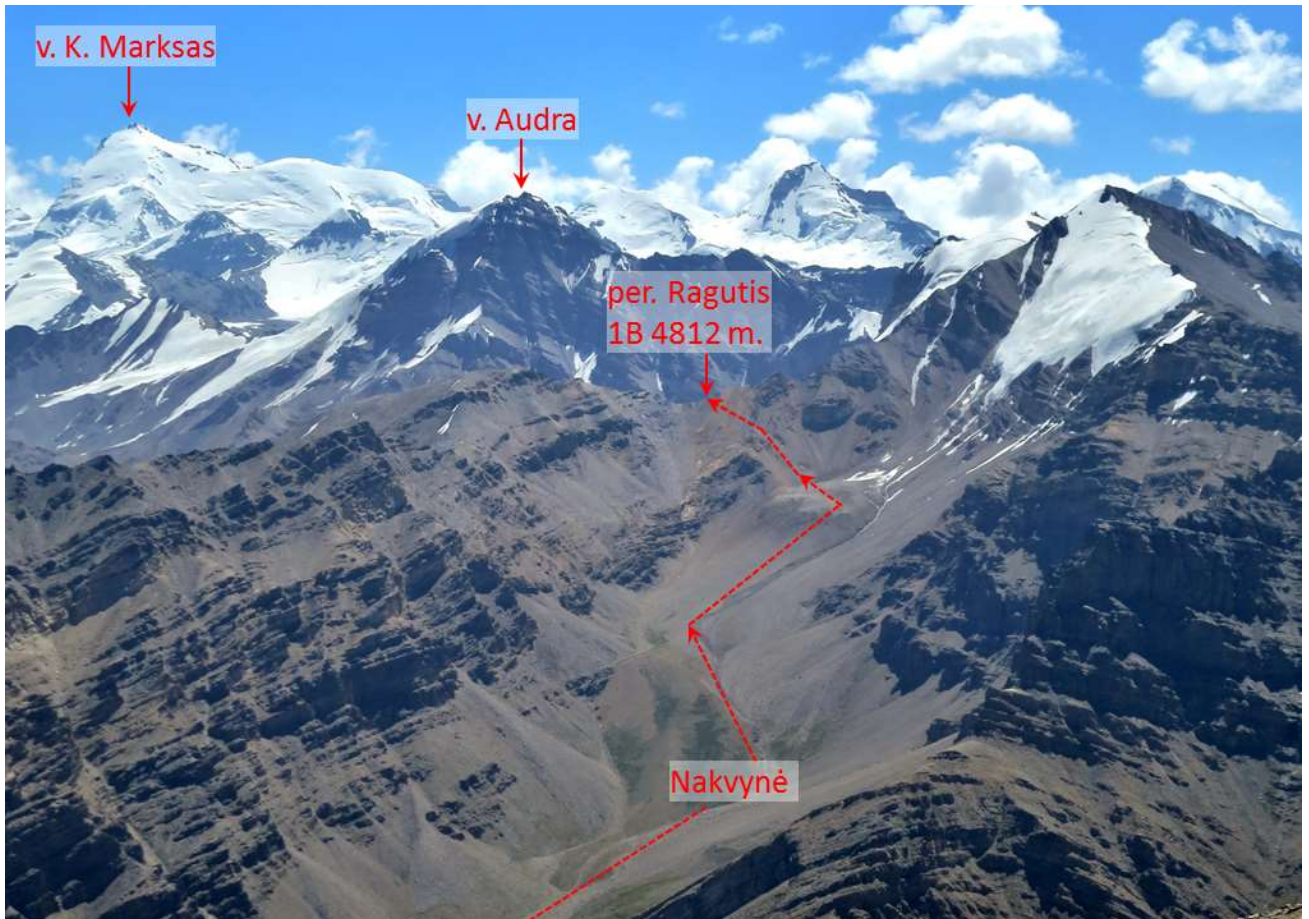

Nuotrauka 14. Cachinlevga perėjos cirkas ir nakvynės vieta

Budintysis keliasi 06:00, visa grupė 06:30. Išeiname 08:15. Kylame vakar išžvalgytu taku į patį kairiausią perėjos cirko kampą. 70 metrų pakylame per 15 min. Išlipame ant žolinio plato, kuris žolėtomis kalvomis banguoja iš šiaurės vakarų į pietryčius. Kildami kertame jį rytų kryptimi. Kryptį rodo aukštas 2 m turas ant šlaito. Aiškios perėjos nėra, bet mums patogiasias persivertimui į rytus yra balnas esantis dešiniau skaisčiai geltonų uolų. Balną pasiekiamė 09:20. 09:30 ant balno palikę kuprines ketera lipame aukštyn, pietuose stūgsančios viršūnėlės link. 10:30 pasiekiamė pirmąją keteros viršūnėlę 4810 m. Nuo čia dar geriau nei nuo perėjos atsiveria plati Šachdaro kalnagūbrio panorama. Matomos viršūnės: Engelsas, Marksas, Audra, Lituanika, Karalius Mindaugas, Šiauliai. Perėjos: Chodaš, Nišgar daugelis kitų ir dvi mūsų planuojamos įveikti bevardės perėjos. Apžiūrėję ateinančių 3 dienų maršrutą, nusižiūrime lipimo į pirmąją bevardę perėją kelią. 11:15 leidžiamės nuo viršūnėlės žemyn prie kuprinių. Ant balnelio prie kuprinių statome turą ir rašome raštelį. Aukštis 4533 m. 12:00 pajudame žemyn link Rostov upės. Leisdamiesi laikomės dešinės, nenuotdami nuo neseniai liptos keteros šlaito. Nuobirynais ir žoliniais šlaitais taikome į žemiau plytinčios žalios ganyklos viršutinį kampą. Pasiekę ganyklą 12:30 stojame pietų.

Nuotrauka 15. Ant Cachinlevga 1A 4533 m perėjos.

Nuotrauka 16. Panorama nuo 4810 m viršūnės. Iš kairės į dešinę matosi K. Markso, Audros, KPI, Litanikos, Dariaus ir Girėno viršūnės. Per vidurį iki mūsų niekieno nelipta Ragučio perėja.

Pietauti baigiame 14:00. Pradėję eiti iš karto kertame sausą upelio vagą, kuri 1,5 m įsirižusi į konglomeratinį gruntą. Leidžiamės dešiniu upelio krantu, nors 2003 m. ataskaitoje yra minimas 3 m aukščio turas ir nuo jo prasidedantis takas, mes jų nerandame. Einame stambių nuobirynų ir žoliniais šlaitais. Stačias vietas pavyksta apeiti arba traversuoti, todėl tempą palaikome neblogą. 14:30 stojame poilsio prie šaltinio dešiniame šlaite. Ilsimės 15 min. 14:45 leidžiamės toliau. Po truputį atsiranda vos pastebimas takelis. 15:20 prieiname vasarvietę, vandens nerandame. Nuo čia matosi du aiškūs takeliai – dešiniu ir kairiu upelio šlaitu. Mes pasirenkame kairįjį taką. Takas nemesdamas aukščio traversuoja šlaitu, atitolsta nuo vagos ir išvedęs į platų šlaitą ilgais serpantino vingiais leidžiasi į Rostov upės slėnį.

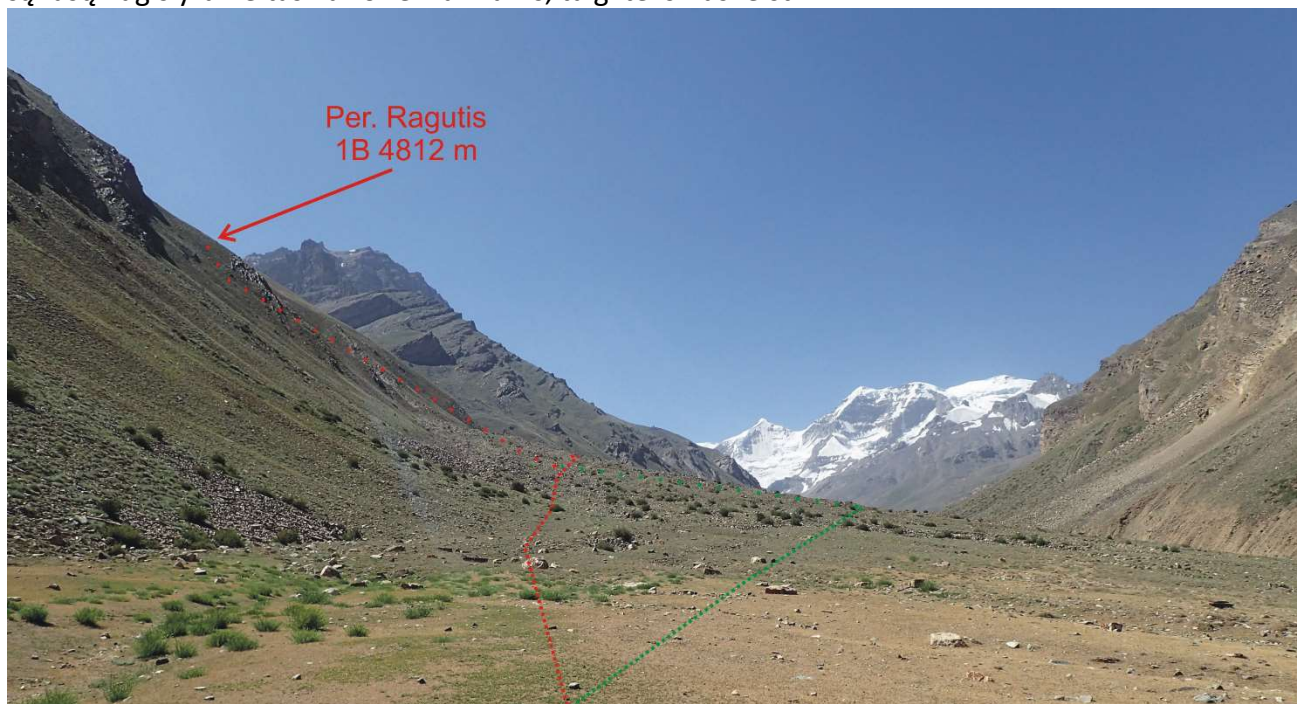
Nusleidžiame ties Rostov ir Chodaš upių santaka. Čia daug vasarviečių pastatų, tarp jų takas išsišakoja ir beveik išnyksta. Mes laikomės krypties į tiltą per Rostov 200 m aukščiau santakos. 16:10 pasiekiamo tiltą. Mūsų pirmasis užmetimas 200 m už tilto. 17:00 mes jau pakvojame užmetimą gražioje pievelėje Chodaš upės deltoje. Džiaugiamės, kad užmetimas nepalietas nei žmonių, nei gyvūnų. Aplink pievelę auga medeliai, čiurlena skaidrūs upeliai ir kimba musės - puiki vieta nakvynei. Aukštis 3395 m. Dalinamės užmetimą. Lauželyje kūrename šiukšles.

Nuotrauka 17. Nusileidimas nuo Cachinlevga 1A 4533 m perėjos.

2018. 08.01 5 žygio diena. Rostov upės slėnis.

Pievelėje tarp skaidrių upelių keliamės 06:00. Saulutė dar nešildo, bet naktis nebuvo šalta. Pusryčiaujame, baigiame dalintis užmetimą ir 08:20 išeiname. Tilteliu pereiname atgal į kairįjį Rostov upės krantą, takeliu praeiname vasarvietės namelį. Už vasarvietės takelis pranyksta, nelabai aišku kur geriau eiti, bandome eiti arčiau upės, bet paaiškėja, kad geriau eiti šlaitais aukščiau. Galiausiai priename išdžiūvusį akveduką ir einame juo. 09:30 tilteliu pereiname į dešinįjį upės krantą. Čia dar viena vasarvietė su nameliu. Šis namelis prižiūrėtas, su stogu, bet be gyventojų. Apžiūrinėdami namelį pasiilsėjome ilgiau. Slėnis ties vasarviete išplatėjęs, už kilometro matosi mūsų perėjimo intako atsišakojimas. Atrodo, kad galima gražiai tolygiai žoliniais šlaitais pakilti iki intako kanjono pradžios. 10:00 pajudame žoliniais šlaitais į viršų. Deja, pakilus 80 m paaiškėja, kad šis sąnašų kūgis yra ne tas kurio reikia mums, taigi teks nusileisti.

Nuotrauka 18. Rostov slėnis ties vasarviete. Matosi pasukimo vieta į Ragučio perėją. Raudonai pažymėtas mūsų ėjimo kelias, o žaliai rekomenduojamas kelias

Pasileidžiame 50 m ir pro šaltyniuotą šlapią pievelę pakylame dabar jau į mūsų intako sąnašų kūgį. Pasirodo, iš mūsų slėniuko išteka skaidrus upeliukas. Jis išsigraužęs gan gilų kanjoną. Po žvalgybos 11:00 lendame į kanjoną ir upelio vaga, stačiai, bet patogiai, per vandens nugalintus akmenis, kylame į viršų. Beveik visą laiką kanjono dugnu teka vanduo, bet jo nedaug ir bristi nereikia. Upelis turi 2 intakėlius, juos praėjus vandens lieka minimaliai. Yra 100 m atkarpa, kur vanduo visai neteka. Po 3,5 val. kanjoningo, 13:30 išlipame iš tarpeklio į žolėtą viršutinį slėniuką ir stojame pietų. Aukštis 3980 m, vandens nedaug, bet yra. Po pietų Sauliui sustreikavo skrandis. Iki 15:30 laukiam kad pagerėtų, bet negerėja. 15:30 paliekame Saulių su vaistininku Irmantu paipaliojis, o likusi ketveriukė išeina aukštyn. Kylame žole ir stambiais raudonais akmenimis nusagstytu šlaitu dešiniau upelio vagos - vanduo dinga. Paėję 20m ir užlipę ant gūbrio, kol dar turime vizualinį kontaktą, pamatome, kad

Nuotrauka 19. Kanjonu lipame Ragučio perėjos link.

Saulius su Irmantu pajuda į viršų. Už rudų akmenų gūbrio prasideda lėkšta retos žolės akmeninga pieva. Upelis su vandeniu teka toliau dešinėje. Mes praeiname pievą ir tolimiausiame jos kampe lipame į žolinį gūbrį. Atsisukę atgal matome, kad Saulius eina labai lėtai – akivaizdu, kad nepagėrėjo, todėl ant gūbrio lygesnėje vietoje rengiame stovyklą, lyginame aikšteles palapinėms ir ruošiamės nakvynei. Vanduo griovyje 6 m žemiau tekančiame upelyje. Pora komandos narių grįžta atgal per akmeningą pievą paimti Sauliaus kuprinės. Visi nakvynės vietą pasiekiamo 17:00, nors realaus ėjimo nuo pietų iki nakvynės vietos tik 50 min. Aukštis apie 4200 m. Per dieną praeita apie 8,5 km. Sauliui vakarop pradeda gerėti. Galime planuoti rytdienos kopimą į bevardę perėją.

2018. 08.02 6 žygio diena. Ragučio perėja 1B 4812 m pirmapraėjimas.

Iš stovyklos išeiname 08:00. Kylame žoliniu šlaitu, dešiniu (oro grafiškai) upelio krantu. Apeiname uolų sienelę per dešinę. Slėnio išlygėjime pereiname į kairį upelio krantą - pasisekė, kad pataikėme į vietą, kur jo šlaitai neaukšti. Šiek tiek aukščiau upelis įsirižęs giliai į slėnį ir statūs konglomerato krantai sudarytų rimtą kliūtį. Pasimato visas viršutinis perėjos šlaitas su stačiu 50-70 m aukščio uolų laiptu apatinėje dalyje (nuotrauka 16). Mes dar užvakar apžiūrėjome ir nusprendėme, kad uolas lengviausia apeiti per dešinę. Pirmiausia užkylame į lokalų slėniuką (aukštis 4670 m) po dešiniau perėjos esančia viršūne, kurios pavadinimo mes nežinome arba ji pavadinimo visai neturi. Iš kairiojo (ėjimo kryptimi) slėniuko kampo stačiu nuobiryno šlaitu pradėdame kilti ant nedidelės keterytės esančios dešiniau perėjos balno. Pirmiausia kylame rudais dideliais akmenimis tiesiai aukštyn, po to įstrižai į kairę kertame visą geltoną nuobiryną. Persivertus per keterytę pasimato geltonas perėjos balnas. Čia statusas jau mažesnis. Nuobirynu 12:00 užkylame ant perėjos balno. Turo nėra. Nusprendžiame, kad esame pirmi čia užkopę ir turime teisę perėją pavadinti savo pasirinktu vardu. Po ilgokos diskusijos ir balsavimo, perėja gavo Ragučio - pagoniško baltų alaus dievo pavadinimą. Toks pavadinimas Laurynui šovė į galvą pamačius šalia perėjos styrantį uolinį, į ragą panašų bokštą. O perėjos spalva pridėjo argumentų, siejančių perėją su alaus dievu, o alų mes mėgstam. Statome turą, pietaujame. Nuo perėjos pajudame 14 val. Nusileidimas - status nuobirynas. Visi einame viena vora. Saugomės, kad vieni kitų neužbarstytime akmenimis. Akmenys byra žemai. Serpantinuojame, posūkiuose susirenkam.

Nuotrauka 20. Nuobirynu lipame į Ragučio perėją.

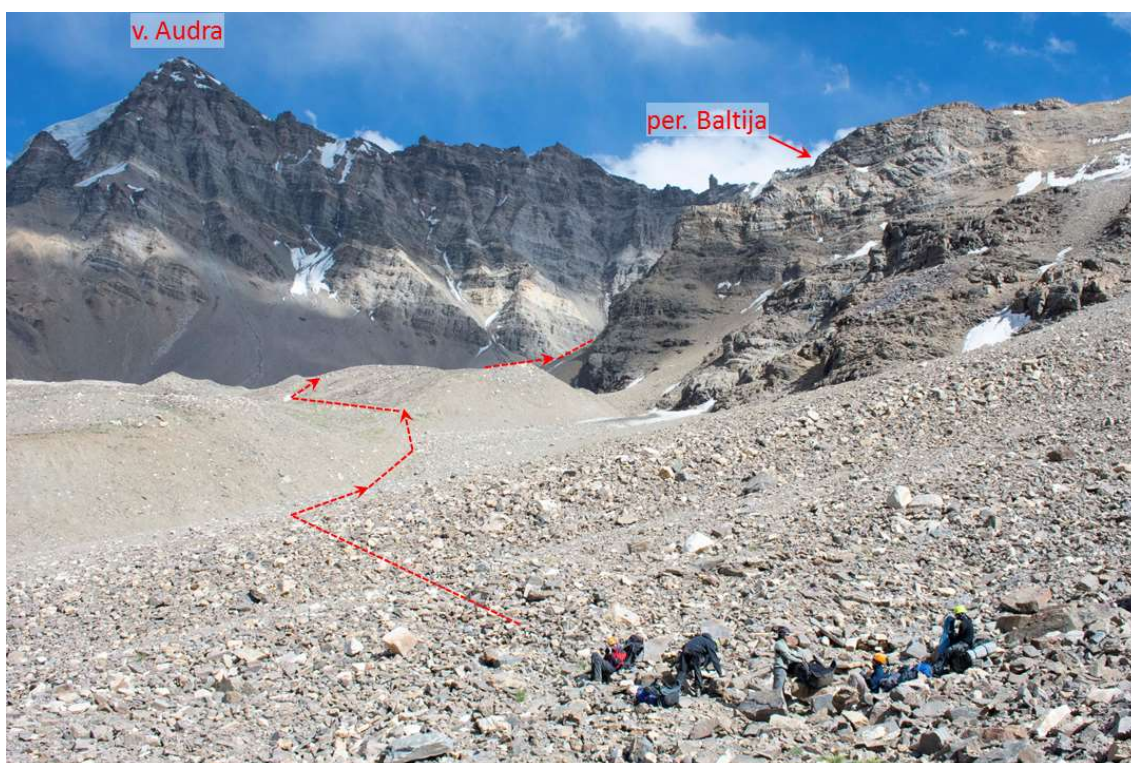
Nuotrauka 21. Ragučio perėjos balnas.

Nuotrauka 22. Nusileidimas nuo Ragučio perėjos

Per 30 min. nusileidžiame stačiausią dalį iki 4600 m. Pasiekiamo ledyną. Ledyną kertame įstrižai rytų kryptimi, taikydami į uolų keturias kampą. Prie uolų dar vienas status nuobiryno šlaitas. Leidžiamės upelio vage. 15:30 pasiekiamo žemiausią šiandienos tašką slėnyje ant ledyno morenos. Aukštis 4375 m. Nuo čia sukame į viršų dešiniau. Kylame ant tamsios ledyno morenos. Užlipę ant jos einame į vidurį link tamsios ir šviesios ledyno morenos susiliejiimo. Tarp morenų teka upeliukas. Paeiname palei upelį į viršų ir 17:00 radę lygesnę vietą, tinkamą nakvynei, stojame. Tenka pavargti lyginantis aikšteles. Aukštis 4560 m.

Nuotrauka 23. Kelias tarp Ragučio ir Baltijos perėjos

Nuotrauka 23. Baltijos perėjos vaizdas nuo Ragučio perėjos

2018. 08.03 7 žygio diena. Baltijos perėja 3A 5040 m. pirmapraėjimas.

Budintysis keliasi 05:30, visa komanda 06:00. Išeiname vis tiek tik 08:00. Kylame kairiu upelio, tekančio tarp šviesios ir tamsios morenos, krantu. Per 20 minučių užlipame ant ledyno, kertame upelį ir kylame atviru ledynu. 08:30 stojame segtis kates. Už lėkštesnės ledyno dalies, priėję statesnį perėjos šlaitą rišamės apraišus. 09:30 ryšiais pradedame kilti kieto sniego šlaitu.

Nuotrauka 23-1. Baltijos perėjos pakilimas

Ant mūsų perėjos ledo šlaito yra 3 bergšrundai, bet visi jie nedideli ir užkimšti sniegu, o apatinis – trumpas, ne per visą šlaitą. Serpantinu apeiname apatinį bergšrundą. Antrąjį bergšrundą kertame per vidurį. Viršutinė jo siena stati – reikia įsikirsti ledkirčiu. Šioje vietoje norėjosi pasidaryti slenkančią saugą, bet nepavyko, nes neradome tinkamo ledsriegiui ledo. Ledsriegį įsukti pavyko tik 5 m virš antrojo bergšrundo. Nuo čia visą atkarpą tarp antrojo ir trečiojo plyšio lipame su slenkančia sauga, nes šlaito statumas 30-40°. 10:15 trečiojo bergšrundo viršutinėje sienoje darome stotį iš 2 ledsriegių ir pradedame kabinti žumaravimo turėklus. Pirmą virvę su apatine sauga, 2 ledkirčiais, bet be kuprinės kabina Laurynas. Pralipus virvę, pabandome Lauryno kuprinę užsikelti virve, bet nepakankamai status šlaitas (45° -50°), grublėtas ledas ir kuprinės svoris taip komplikuoja kėlimą, kad nusprendžiame geriau nusileisti ir su kuprine vėl užžumaruoti. Antrąją ir trečiąją virves kabina Juras. Kuprinei pasiimti vėl tenka leistis žemyn ir užsinešti ant pečių. Taip pat darome ir su likusiomis 2 virvėmis. Iš viso ant naujos perėjos ledo sienos pakabinome 5 virves po 50 metrų. Stačiausia šlaito vieta 65°. Ištraversavimui ant paties perėjos viršaus dar pasidarome 25 m horizontalų turėklą. Sieną lipome įstrižai iš kairės į dešinę, kad nebarstytume vieni ant kitų ledo gabalų ir nutoltume nuo kairėje esančio akmenų riedėjimo tako. Tokiu būdu į perėją išlipome dešiniau balno ir reikėjo patraversuoti į kairę. Ant perėjos visa komanda susirinko 15:15. Pietaujame, vanduo teka nuo tirpstančio sniego. Turo neradome, statome savąjį ir svarstome kaip pavadinti dar niekieno nepraeitą perėją. Nubalsuojame, kad šiai perėjai tinkamiausias „Baltijos“ pavadinimas, kategorija 3A, aukštis 5040 m. Pavargome, ilsimės. Leistis pradedame tik 17:30. Nusileidimas į pietinę pusę – nuobirynas. Leidžiamės atsargiai, bet vis tiek barstome akmenis. Leidžiamės glausta grupe ir pradžioje įstrižai į kairę, uolų keteros link. Ant keteros nusprendžiame, kad patogiau leistis kairiau jos, kur didesnis plotis serpantinuoti ir smulkesnis nuobirynas. Stataus šlaito ilgis 200 m ir mes jį nusileidžiame per 30 min. Dar 30 min. leidžiamės slėniu žemyn. Iš pradžių pasigirsta po akmenimis tekantis upelis, bet vandens nesimato, o po slėnio pastatėjimo pasimato ir vanduo. Stojame nakvynės kairiajame upelio krante 18:30. Lyginamės aikšteles palapinėms tarp akmenų ir nedidelių nuosėdų upeliukų. Aukštis 4700 m.

Nuotrauka 24. Žumaruojame į Baltijos perėją.

Nuotrauka 25. Horizontalus turėklas ant Baltijos perėjos balno.

Nuotrauka 26. Komanda ant Baltijos perėjos.

Nuotrauka 27. Baltijos perėjos nusileidimas

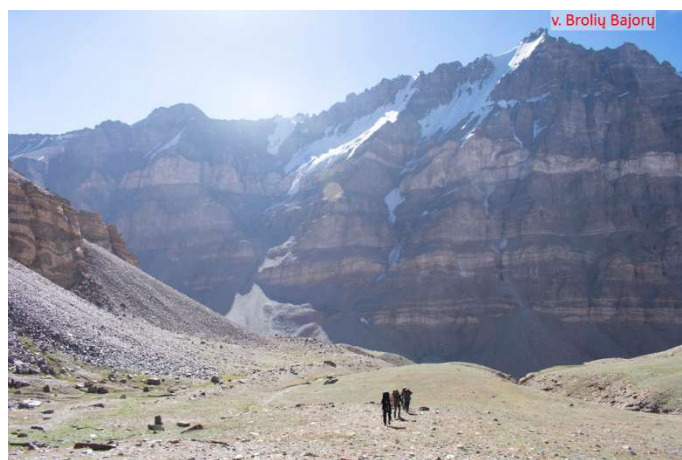
Nuotrauka 28. Baltijos perėjos nusileidimas

2018. 08.04 8 žygio diena. Vnukuto (Vrango) slėnis.

Nuotrauka 29. Nusileidimas Vnukuto (Vrango) slėnio link

Keliamės 05:30, išeiname 07:40. Slėniu leidžiamės iki 4500 m, o čia 08:30 pradėdame traversuoti į kairę – Vnukuto (Vrango) slėnio rytiniu šlaitu, upės aukštupio link. Priešingoje slėnio pusėje stūgso galingos Brolių Bajorų viršūnės sienos. Pradžioje einame vienu iš daugelio ožių takų, vėliau takai baigiasi. Bandome eiti pagal aukštus turus, sustatytus ant uolų, bet ir ten tako nėra. Tenka įstrižai leisti žemyn. 09:45 nusileidžiame prie Vnukuto (Vrango) upės, aukštis 4350 m. Priešingame, kairiajame upės krante matome taką, dešiniu krantu paėję iki patogios vietos, akmenimis pereiname upę. Einame taku aukštyn. Eidami taku sutinkame vietinį piemenį, kuris į viršų nugynė didelę bandą avių ir kartu apžiūrėjo viršuje vasarojančias karves. Apžiūrime pirmąjį kopimo į Audros 5549 m viršūnę rytiniu šlaitu ir pietine ketera maršrutą. Jis neatrodo sudėtingas, o viršūnė graži ir fotogeniška. Prie upės skardžio takas kyla 100 m aukštyn virš jo. Virš skardžio išeiname į slėnio išplatėjimą, kur didelės ganyklos. Čia slėnis šakojasi: kairiau (ėjimo kryptimi), už

Nuotrauka 30. Leidžiamės Vnukuto (Vrango) slėnio link.

Nuotrauka 3. Vnukuto (Vrango) slėnyje.

Audros viršūnės perėja Chodaš 1A 5145m, panašu, kad per ją ir mūsų sutinktas piemuo nekartą ėjęs – matosi takas. Šiek tiek į rytus nuo Chodašo turi būti ir Vrago 1A 5076 m perėja, bet jos nematome. Mes sukame dešinesniu slėniu, ledyno link. 12:30 stojame pietauti morenos kišenėje. 14:00 val. po pietų pradėdame kilti dešiniu (ėjimo kryptimi) slėnio šlaitu į mažą ledynuką ant šiaurinio šlaito. Einame perėjos Pietvakarių Pamyro kalnagūbrių schemoje pažymėtos 64 numeriu link. Mūsų žiniomis ji niekieno dar nepraeita. Kylame stačiai, palei upelį. 15:00 visi užlipame ant uolų išlygėjimo prieš stačią 50° ledyno galo sieną. Padirbėjus čia galima išsilyginti aikštes ir pernaktoti, vandens yra. Mes nenakvojame, judame toliau. Apsirišame bei kabiname 40 m žumarinės virvės ant ledyno sienos.

Nuotrauka 31. Žumaruojame ant ledyno po Žygeivių perėja

16:00 jau visa komanda užžumaravusi ant ledyno ir ryšiais judame link bevardės perėjos viršaus. Kylame nestaćiu uždaru ledynu. Kairėje kyla stačios ledo sienos su karnizais, mes laikomės dešinės, kur statumas mažiausias ir atstumas nuo karnizų didžiausias. 17:00 val. užlipame ant balnelio tarp uolinės keteros dešinėje ir sniego – ledo šlaito kairėje. Šis balnelis, pasirodo, nėra mūsų perėja, nes nuo jo nusileidus, grįžtume atgal į tą patį slėnį. Ieškodami lengviausio pakilimo per daug pasukome į dešinę. Juras su Laurynu išeina į žvalgybą į kairiau esantį ledo cirką. Likusi komanda pradeda rengti stovyklą ant plataus lygaus uolinio gūbrio. Žvalgai nusprendė, kad rytoj traversuosime į kairę, kol neišsimušime į ledo šlaito po mūsų perėja.

Nuotrauka 32. Žygeivių perėjos pakilimas

2018. 08.05 9 žygio diena. Žygeivių perėja 2A 5180 m. pirmapraėjimas.

Nuotrauka 33. Kylame į Žygeivių perėją

Budintysis keliasi 05:30, komanda 06:00. Pusrytinės košės virimas ledo zonoje užtrunka, be to, prieš išeinant iškart reikia ir apsirišti, todėl išeiname tik 08:15. Traversuojame ledinį šlaitą (pusę cirko) ir palei moreną kylame ledinės perėjos sienos link.

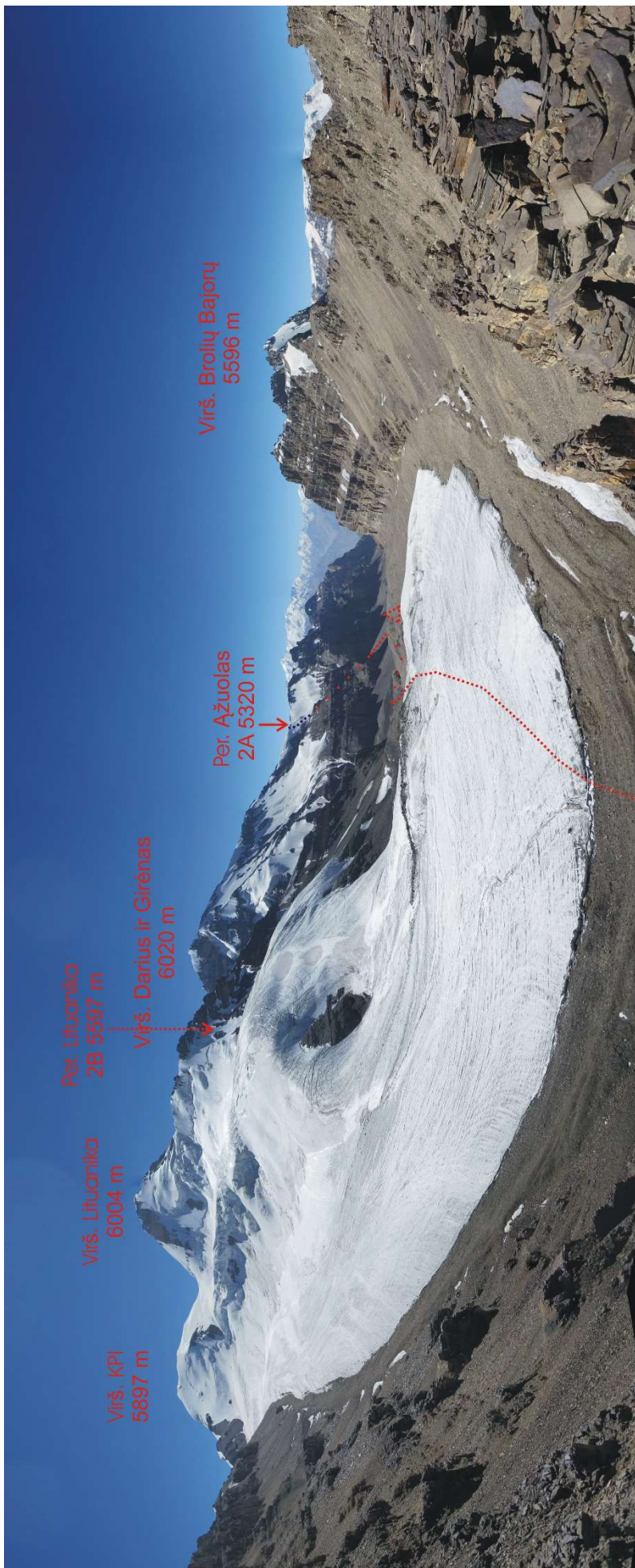
Nuotrauka 34. Leidžiamės nuo Žygeivių perėjos

Kildami susukame 10 ledsriegių. 09:15 užlipame ant perėjos balno. Ties balnu sniegas baigiasi ir pats balnas yra platus subyrėjusių akmenų kauburys su keletu nužemėjimų. Kita, pietinė perėjos pusė - nuobirynas su uolų intarpais. Turo neradome, patys pastatome turą ir vadiname perėją „Žygeivių“ 2A, 5180 m. Leistis pradėdame 10:15. Nusileidimui pasirenkame patį dešiniausią kraštą, nes ten, vidutinio dydžio nuobiryno šlaite, nėra uolų intarpų. Leidžiamės serpantiniu dviem grupėmis po 3 žmones. 10:45 pasiekiamo nuo KPI ir Lituanikos viršūnių besileidžiantį ledyną 5070 m aukštyje. Ledynas atviras ir padengtas kalgosporais. Einame be kačių, kertame ledyną įstrižai žemyn ir kairiau. Taip taikomės patekti į kairįjį Čondžirav upės krantą, dar jai neištekėjus iš ledyno. Ledynas baigiasi stačia 20-30 m ledo siena. Ją apeiname kairiaja morena. 12:00 nusileidžiame į Čondžirav slėnį. Juo leidžiamės žemyn, akmenimis peršokuojame upelį, ištekantį nuo Lituanikos perėjos. 13:30 ateiname į Dariaus ir Girėno viršūnės bazinę stovyklą. Graži pievelė, su daugybe mažų upelių, vakarop upeliai susidrumščia, bet net ir naktį neužšąla. Iš stovyklos gerai matosi rytdienos pakilimo kelias – akmeninis kuluaras vakariniame šlaite, virš jo gražus sniego – ledo kupolas. Aukštis 4620 m, ilsimės, prausiamės, miegam.

Nuotrauka 35. Žygeivių perėjos pietinis šlaitas žiūrint nuo Ažuolo perėjos šlaito

Nuotrauka 36. Čondžirav slėnio panorama nuo Žygeivių perėjos su visomis Lietuviškomis viršūnėmis

2018. 08.06 10 žygio diena. Ažuolo perėja.

Budintysis keliasi 04:00; komanda 04:30.

06:00 išeiname Dariaus ir Girėno viršūnės link, lendame į daug akmenų pribyrėjusį platų kuluarą tarp stačių uolų sienų. Pagal 2014 m. A.Jucevičiaus ir 2015 m. Baleišių ataskaitą kuluaru reikia lipti iki ledo šlaito, tada stačiu ledu iki keteros, ant kurios jokios perėjos jie neminėjo, nes į viršūnę lipo toliau ledo šlaitais ir ketera į viršų. Mes šios perėjos pilnai eiti taip pat neplanavome, todėl nei jos pavadinimo nei kategorijos net nežinojome. Lipame kairiu (ėjimo kryptimi) kuluaro kraštu išdžiūvusio ir užšalusio upelio vaga. Akmenys dar tvirtai įšalę, todėl aukštį renkame lengvai. Išlipę į lygesnę kuluaro dalį po truputį sukame į dešinę, uolų link. 07:30 mes jau pakilę į 4900 m aukštį ir kertame upeliuką. Ryto šaltis dabar mums neįnauda, nes apledėję akmenys labai sulėtina judėjimą ir sukelia papildomų rizikų. Kuluaru išlipę iki uolų, suradę tinkamą terasą sukame į dešinę ant jų. Išlipimo ant uolų vietą labai gerai ženklina šviesiai geltonų uolų juosta matoma net iš slėnio apačios. Terasa prasideda šiek tiek žemiau juostos,

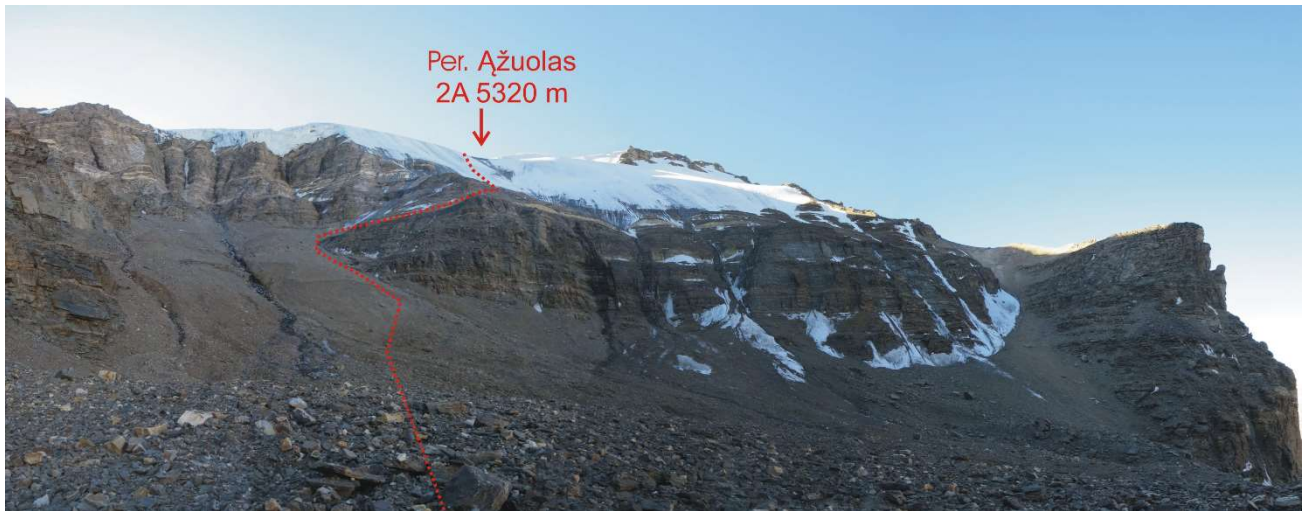

Nuotrauka 37. Nusukimas iš Čondžirav slėnio į kuluarą Ažuolo perėjos link

Nuotrauka 38. Pakilimas ant Ažuolo perėjos iš vakarų. (Raudonai pažymėtas maršrutas kurėjome pėsčiomis, mėlynai, kur kabinome virves žumaravimui)

o įstrižai traversu terasa kylant aukštyn užlipame aukščiau juostos. 08:20 apibyrėjusiomis uolomis išlipame iki ledo šlaito. Rišamės apraišus, dedamės kates ir ryšiais, slenkančia sauga lipame į viršų. Laikomės kairės, nes dešiniau per ledo sieną byra akmenys. Didžiausiu greičiu akmenys zvimbia nuo uolinio bokštelių dešinėje. Slenkačia sauga pralipam 35° statumo ir apie 150 m ilgio atkarpą, toliau šlaitas statėja iki 50°, todėl kabiname 50 m žumaravimo virvę.

Nuotrauka 39. Pakilimas į Ažuolo perėją, kuluaro viršuje

zUžumaravus statusas sumažėja, todėl nusprendžiame slenkančia sauga pratraversuoti į dešinę, juodojo ledo kuluaro link. Pratraversavę 100 m vėl darome stotį ir kabiname 50 m žumaro tiesiai į viršų. Virvės viršuje perėjos balno dar nepasiekiamo, todėl reikia pratraversuoti dar 30 m įstrižai į viršų slenkančia sauga iki perėjos balno. Visa komanda ant balno susirenka 13:45. Pietaujame.

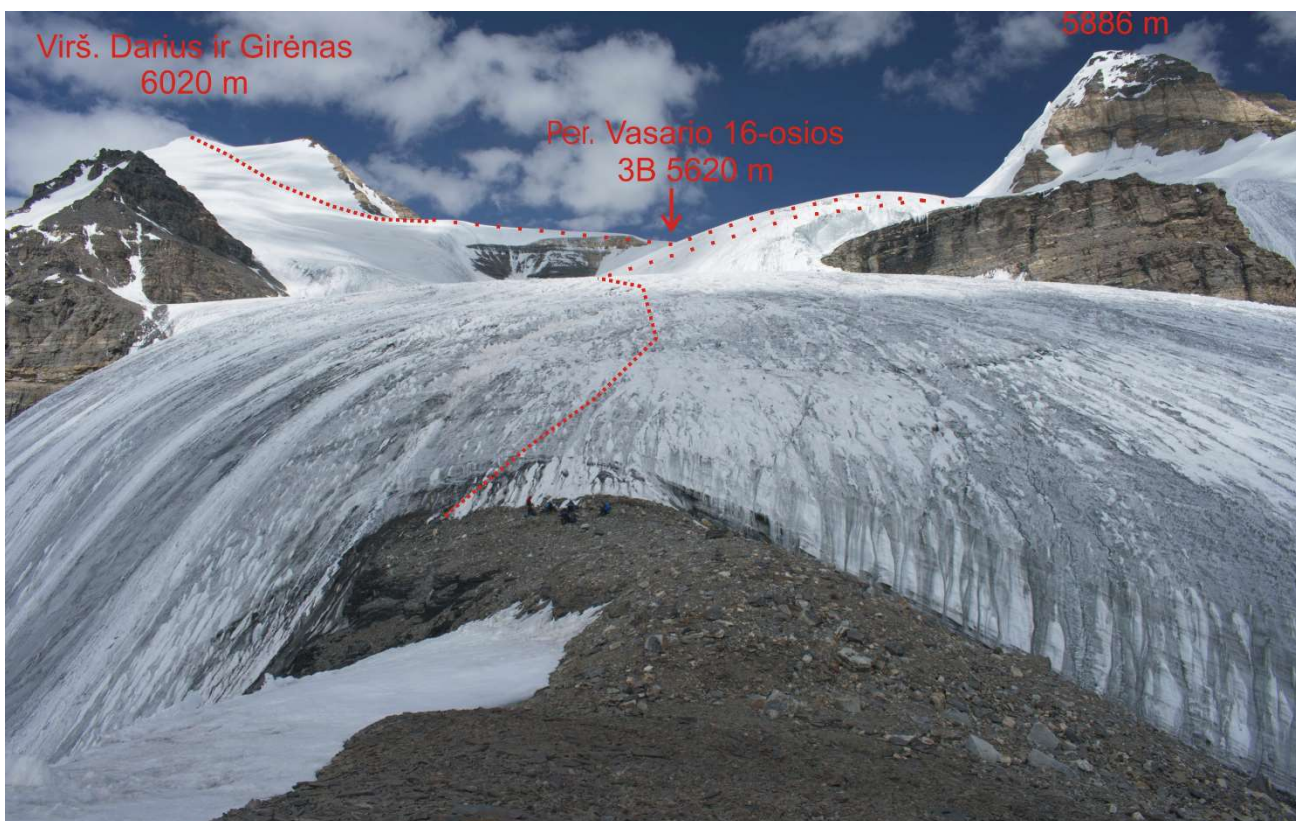

Nuotrauka 40. Žumaruojame į Ažuolo perėją

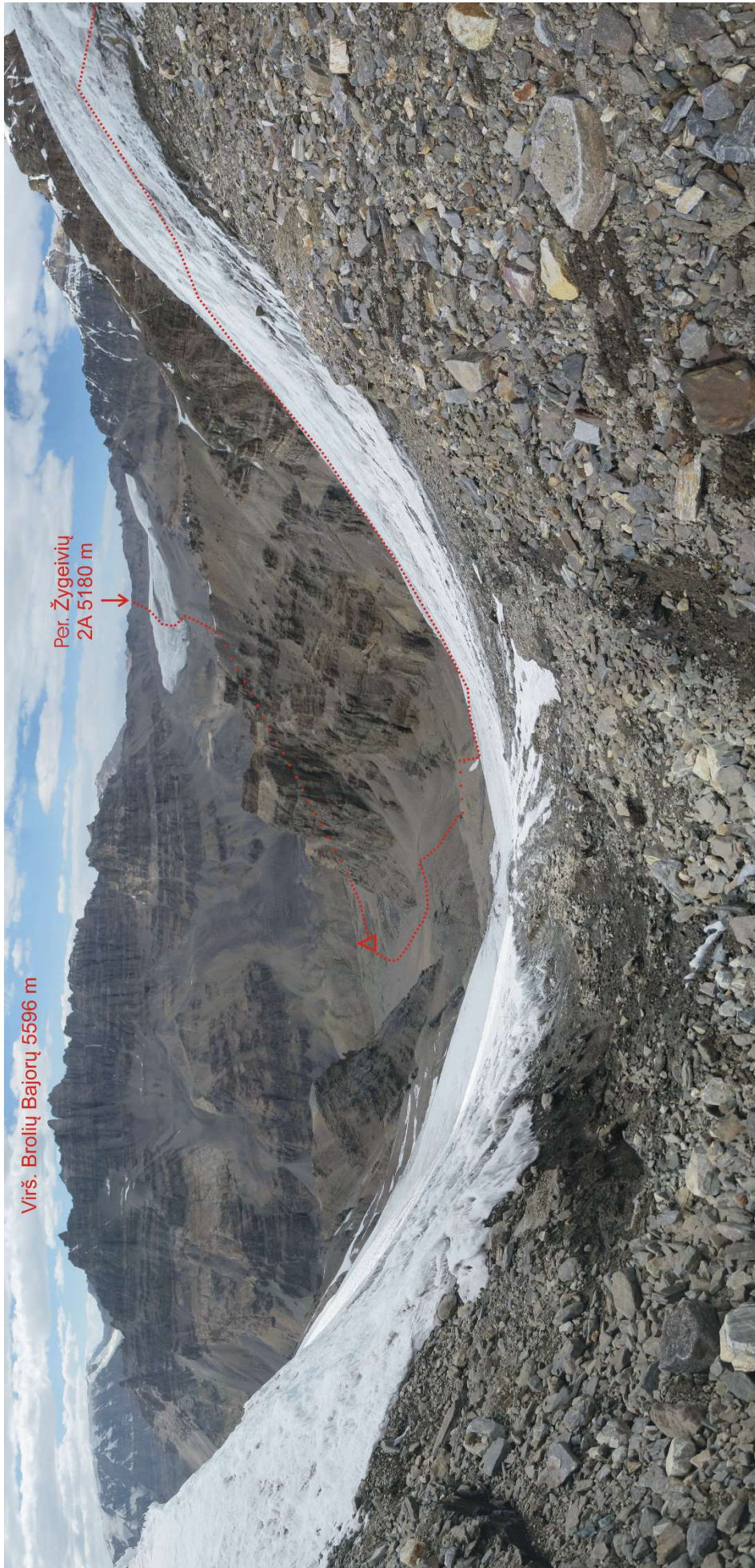
Ant akmenų pastebime keletą išlygintų aikštelių palapinėms ir turų, visus juos patikrinus randame seną latviškos kavos skardinę su 1989 m A. Jucevičiaus rašteliu. Pasirodo, perėja vadinasi „Ažuolas“ (5330 m), ją 1988 m. praėjo KPI grupė, vadovaujama J. Šeflerio. Raštelis sukelia mums dar daugiau nuostabos, kai perskaitome, kad nuo perėjos A. Jucevičius judėjo į perėją tarp „Dariaus ir Girėno“ bei „Rūtos“ viršūnių, kurią jis vadina „Dariaus ir Girėno“ perėja.

Nuotrauka 41. Ažuolo perėja – priartinta nuotrauka nuo Žygeivių perėjos. (Raudonai pažymėtas maršrutas kur ėjome pėsčiomis, mėlynai, kur kabinome virves žumaravimui)

Nuotrauka 42. Ažuolo perėjos balnas

Nuotrauka. 43 Vaizdas nuo Ažuolo perėjos į Čondžirav slėnij

Mes šiame kalnagūbryje Rūtos viršūnės nežinome ir manome, kad vienintelė perėja kurią nesileidžiant iš čia galima pasiekti yra mūsų žiniomis bevardė perėja tarp Dariaus ir Girėno bei Karaliaus Mindaugo viršūnių į kurią mes dabar ir judame. Žinome, kad šiuo maršrutu lietuviai nuo seno lipo į Dariaus ir Girėno višūnę, bet nuo perėjos tarp Karaliaus Mindaugo ir Dariaus-Girėno į rytus niekas nesileido, todėl perėja pilnai nėra praeita ir pavadinimo jai niekas negalėjo suteikti. Gerai, kad turime Garmin In Reach komunikatorių, kuriuo išsiunčiame daug klausimų mūsų ryšininkui Lietuvoje A. Kurui. Kol Kuras Lietuvoje ieško atsakymų, mes 15:40 pajudame nuo perėjos į viršų, Dariaus ir Girėno viršūnės link. Kylame uždaru lėkštu ledynu, bet tolumoje matome, kad pakilimas į perėją tarp Karaliaus Mindaugo ir Dariaus-Girėno viršūnių status, todėl sukame dešiniau ir darome didelį lankstą po vakarine uolėta Karaliaus Mindaugo siena. Judame lėtai, visai prieš pat perėją prieiname plyšių ruožą vakare jo kirsti nerizikuojame, todėl nakvynės 18:00 stojame lygesnėje ledyno lomoje po vakarine Mindaugo siena. Aukštis 5520 metrų. Vakare gauname žinių iš Lietuvos, kad Rūtos viršūnė yra labiau mitas nei realybė ir greičiausiai Jucevičius taip vadino dar bevardę Karaliaus Mindaugo viršūnę, kuri savo dabartinį vardą įgavo tik 2003 m, kai Saulius Vilius pirmas į ją įkopė ir taip pavadino. Kuras susisiekęs su Jucevičiumi išsiaiškino, kad šis 1989 m. mūsų bevardę perėją vadino Dariaus ir Girėno vardu, nors nuo jos pats 1989 m. (ir iki šiol niekas) ir nėra nusileidęs į rytų pusę, todėl tas pavadinimas neformalus ir mes praėję visą perėją galime ją vadinti savo pasirinktu vardu. Grįžę į Lietuvą susisiekėme su KTU Ažuolo klubu ir gavome Jurgio Šeflerio kontaktą. Pasirodo 1988 m. rugpjūtį KPI grupė šiame rajone praėjo 3 sudėtingumo kategorijos kalnų žygį, kurio metu perėjo 3 naujas perėjas, kurias pavadino lietuviškais vardais: „Ažuolas“ (2A 5300 m); „Viltis“ (2A 5629 m) tarp Lituanikos ir KPI viršūnių; „Keliūnų ir aidų“ (1B 5100m) tarp KPI ir Vrago viršūnių.

Nuotrauka 44.1989 m A. Jucevičiaus raštelis rastas ant Ažuolo perėjos

2018. 08.07 11 žygio diena. Dariaus ir Girėno viršūnė.

Budintysis keliasi 04:30; komanda 05:15. Iš pirmosios stovyklos ant ledyno išsikrapštome tik 07:10. 07:30 prieiname perėją tarp Dariaus-Girėno ir Karaliaus Mindaugo viršūnių. Kaip vakar išsiaiškinome, ši perėja vis dar bevardė ir mes planuojame ją pavadinti Vasario 16-osios vardu, aukštis 5610 m. Balnas platus, snieginis, jokių turų nėra būti negali. Į rytus nuo balno kabo nedideli karnizai su varveklių kolonomis per vidurį. Nusiimame kuprines ir Juras su Laurynu išeina į žvalgybą ieškoti nusileidimo rytiniu šlaitu. Vaizdelis liūdinantis:

Nuotrauka 45. Kylame į Dariaus ir Girėno viršūnę

nusileidimo šlaitas status, ledinis, su daug uolinių tarpų ir akmenų griūčių žymių. Visi galimi nusileidimo keliai suveda į vieną piltuvo formos kuluarą, kuriuo jau dunda akmenys. Nusprendžiame, kad šiandien lipame tik į Dariaus ir Girėno viršūnę, o nuo perėjos leisimės rytoj paryčiais. 08:30 visi be kuprinių išeiname į Dariaus-Girėno viršūnę. Kilimas plačiu, nestačiu 30° snieginiu šlaitu su nedideliais kaglosporais. Kylame ryšiais serpantinu. 10:45 pasiekiamė Dariaus ir Girėno viršūnę, GPS rodo 6017 metrų. Smagu, kad ant viršūnės radome 2013 m. A. Jucevičiaus ir 2014 m. Baleišių paliktas regalijas. Debesuota, bet matosi daug gražių vaizdų. 11:45 pradėdame leisti. 13:00 mes jau ant perėjos, statome palapines, ilsimės. Debesuota, vandens nėra, tenka tirpdytis. 15:30 išeiname į naują žvalgybą, škart kylame ant uolinių bokštų arčiau Karaliaus Mindaugo viršūnės. Nuo uolų nusileidimas būtų labai sudėtingas nes uolos turi neigiamų atkarpų ir yra subyrėjusios. Pasižvalgius kitu kampu pasirenkame logiškiausią ir mažiausiai pavojingą nusileidimo liniją, bet besileidžiant vis tiek reikės kirsti juodą, piltuvo formos kuluarą su dideliu akmenų griūties pavojumi. Nustebino tai, kad 16:00 kuluaru akmenys beveik nerieda – saulė šlaito jau neapšviečia, ne taip kaip iš ryto. Nusprendžiame rytoj keltis kuo anksčiau ir kuluarą praeiti prieš saulei nušviečiant šlaitą. 17:00 pasikabiname dvi pirmas diulferio virves. Kabinti pradėdame per balno vidurį, kur mažiausias karnizas. Pirmą virvę per karnizą tvirtinama ant 2 ledkirčių sniege. Karnize prasispardome nusileidimo koridorių. 19:00 vakarienė. 20:30 visi miega. Rytoj anksti keltis.

Nuotrauka 46. Ant Dariaus ir Girėno viršūnės

Nuotrauka 47. 2013 m. ant Dariaus ir Girėno viršūnės A. Jucevičiaus paliktos regalijos, skirtos Litanikos skrydžio per Atlantą 80 metinėms paminėti

Nuotrauka 48. 2014 m. ant Dariaus ir Girėno viršūnės Baleišių paliktos regalijos, skirtos pirmąjopimo į Dariaus ir Girėno viršūnę 30 metinėms paminėti

2018. 08.08 12 žygio diena. Vasario 16-osios perėja 3B 5610 m, pirmapraėjimas.

Visi keliamės 04:00. Dar tamsu. Be pusryčių pakuojamės ir skubame greitai nusileisti pro akmenų apšaudomą zoną. Tikimės papusryčiauti praėję pavojingiausią dalį. 05:30 mes jau pradėdami diulferiuoti vakar pakabintomis virvėmis.

Nuotrauka 49. Nusileidimas nuo Vasario 16-osios perėjos iš viršaus

Pirma virve, pritvirtinta ant dviejų ledkirčių sniege, praeiname karnizą. Antra virvė jau ant kieto ir patikimo ledo prisukta su ledsriegiais, ja leidžiamės šalia uolinio bokšto. Trečia virvė patenkame į ledo liežuvį, kuris baigiasi V formos piltuvu, susirenkančiu nuo uolų, esančių Mindaugo šlaite, byrančius akmenis.

Nuotrauka 50. Nusileidimo nuo Vasario 16-osios perėjos pirma ir antra virvės

Deja, virves turime tik 3 ir nespėjame greitai praeiti to piltuvo, kol jo ir uolų neapšvietė saulė. Pirmosios nusileidimo virvės nukabinimas užtrunka, nes per karnizą Laurynui tenka nulipinėti su apatine sauga, o likusią pusę virvės už karnizo jis pasidaro išsukamą ledsriegį ir diulferiuoja. Sulaukus, kol nuims ir nuleis į apačia pirmąją virvę, ją kabiname į ketvirtos vietą ir leidžiamės iki ledo liežuvio pabaigos. 07:30 saulė jau skaisčiai nušvietusi visą rytinį šlaitą. Virš galvų nuo perėjos balno karnizų kabo nevaikiški varvekliai – nejauku. Stebime piltuvu nuolat riedančius akmenis. Pastebime kad 90% jų sustoja puresnio sniego aikštelėje žemiau pačio piltuvo susiaurėjimo. Nusprendžiame dar vieną virvę pasileisti kairiau -uolomis ir, apėjus piltuvą, kuluarą kirsti žemiau snieginės akmenų gaudyklės. Penktąją virvę kabiname ant uolų. Kalame 2 kablius ir vieną iš jų paliekame ištraukdami virvę.

Nuotrauka 51. Nusileidimo nuo Vasario 16-osios perėjos viršutinė dalis – kertame pirmąjį akmenimis šaudantį kuluarą

Šia virve nusileidžiame į kuluaro pakraštį po uolų siena, kur uolos apsaugo nuo kuluaru riedančių akmenų. Ant uolų įtaisome stebėtojų komandą ir, pagal jų nurodymus, horizontaliai bėgte (kiek tai įmanoma su kuprinėmis 5000 m aukštyje) kertame pavojingąjį kuluarą. Čia įsirengiame horizontalų turėklą – šeštoji virvė. Ja išlipame ant snieginio gūbrio dešiniau kuluaro. Gūbriu tiesiai žemyn pakabiname dar 6 diulferio virves, visas kabiname ant ledsriegių. Deja ištraukiant vieną iš pirmųjų virvių nutraukėme ir pametėme išsukamo ledsriegio tasmą, todėl likusių ledo virvių ištraukimą darome per abalakovo stotis, tai užtrunka ilgiau. Be to, pora virvių iš abalakovo

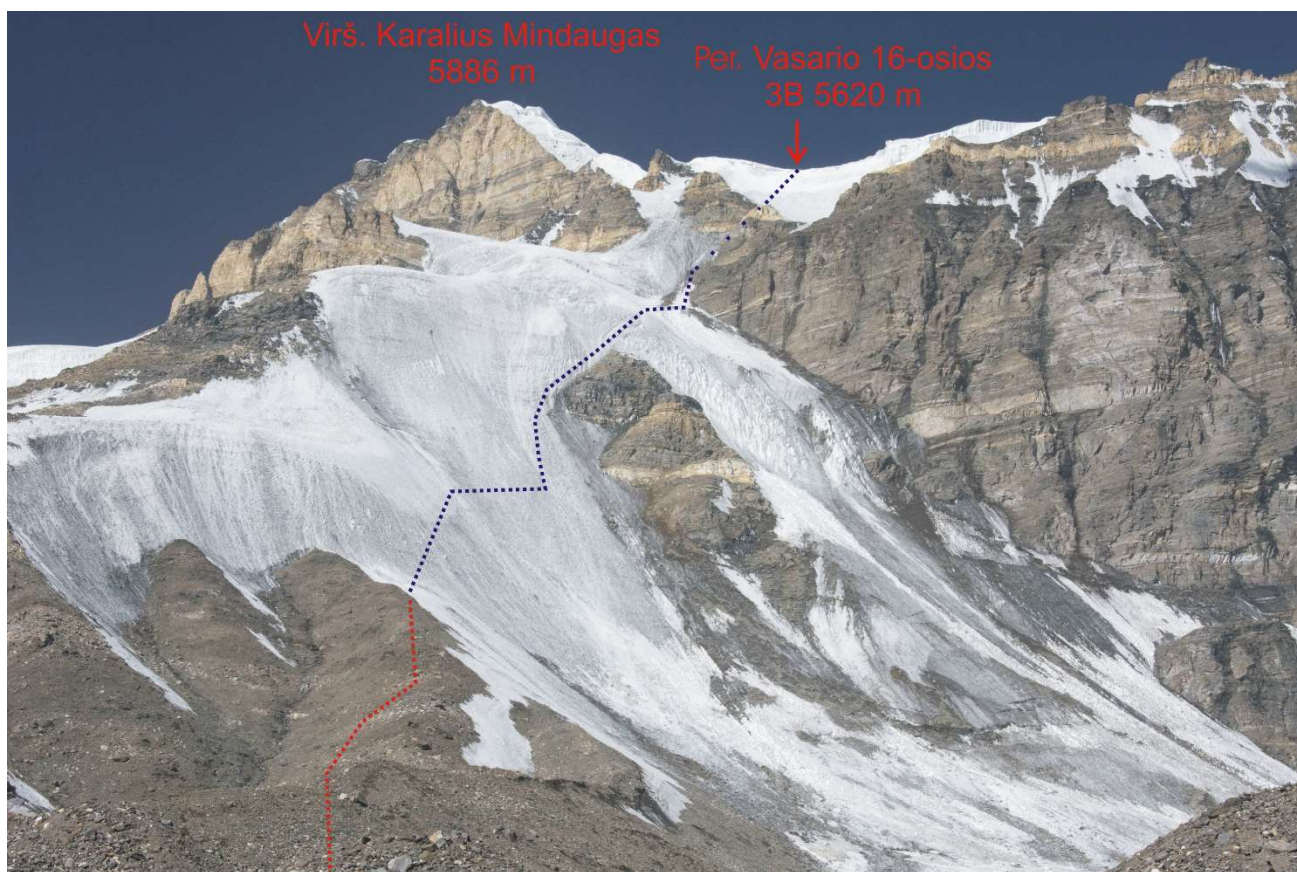
Nuotrauka 52. Kuluaro kirtimas

stoties iškart neišitraukė, teko gaišti ir lipti atgal ir be kuprinės nulipinėti su apatine sauga. Ledo gūbrys baigiasi susijungiant 2 neišraiškingiems kuluaramams – labiau šlaitams kuriais abiem rieda akmenys. Į jų kryžminę ugnį mums patekti visai nesinori, todėl turime keisti nusileidimo trajektoriją.

Dešinesniu šlaitu akmenys rieda gerokai rečiau ir dauguma jų visai lėti, bet nesaugi zona čia žymiai platesnė, todėl surišame dvi po 50m ilgio virves ir darome vieną ilgą 100 m horizontalų turėklą. Vėl pritaikome jau pasiteisinusią taktiką: stebėtojai stebi šlaitą ir duoda komandas bėgančiam per apšaudomą zoną – šiam jau niekur dairytis nereikia. Mus ir vėl lydi sėkmė ir krentantys akmenys nei vieno komandos nario nekabina. Šiuo turėklu išlipame ant naujo gūbrio ant kurio pakabiname dar 3 diulferio virves (ant ledo) ir pagaliau 16:30 pasiekiame moreną.

Nuotrauka 53. Vasario 16-osios perėjos nusileidimo apatinė dalis

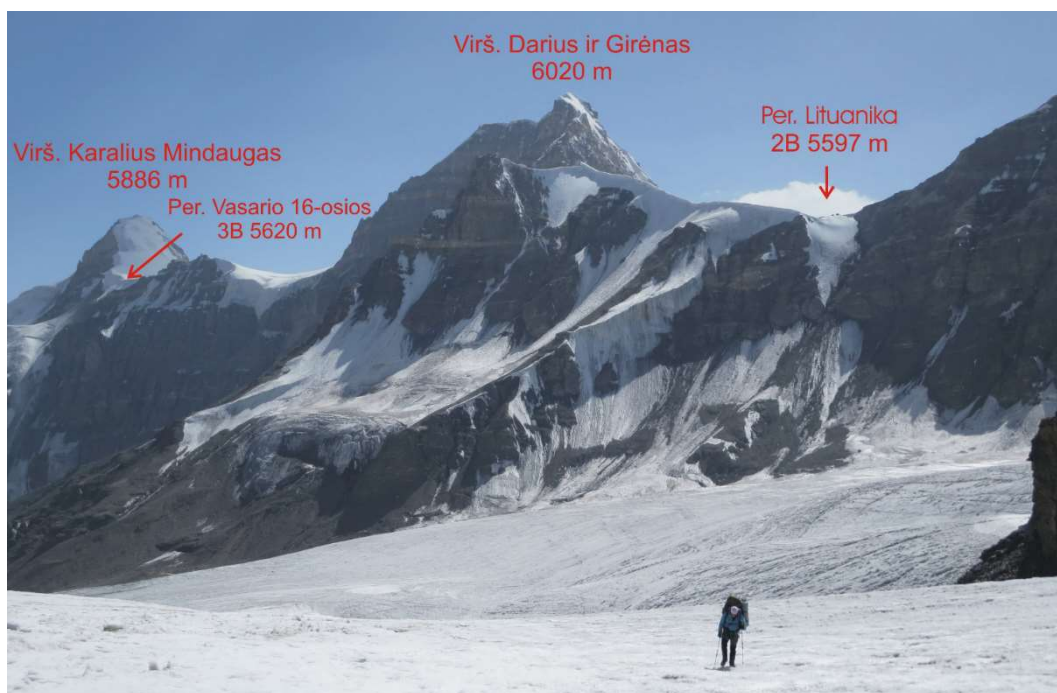

Nuotrauka 54 Vasario 16-osios perėjos rytinis šlaitas ir mūsų nusileidimo maršrutas. (Raudonai pažymėtas maršrutas kur ėjome pėsčiomis, mėlynai, kur kabinome virves diulferiavimui)

Nusileisdami užtrukome 11 valandų, pakabinome 16 virvių – labai tinkamas skaičius vasario 16-osios perėjai. Morenos gūbriu pervargę nusleidžiame į slėnį prie upės. Jau 17:40, o mes dar nei normaliai pusryčiavę, nei pietavę. Išsirinkę lygiausią vietą paupyje, lyginamės aikšteles, vakarieniaujame ir 21 val. einame miegoti. Aukštis 4840 m.

2018. 08.09 13 žygio diena. Prisitraukimas prie Ovalnyj perėjos.

Budintysis keliasi 06:00, komanda 06:45, bet vis tiek niekur neskubame. Stovyklą anksti nušviečia saulė. Džiovinamės, skalbiamės, prausiamės, fotografuojamės. Slėniu aukšty, Ovalnyj perėjos link, išeiname 10:40. Morena, lengvai užlipame ant ledyno. Ledynu įstrižai išeiname į centrinę moreną ir ja, lyg autostrada, einame iki ledynų santakos, čia 13:00 – 14:30 pietaujame.

Nuotrauka 55. Lietuviškų viršūnių ir perėjų kalnagūbris. Vaizdas kylant Ovalnyj perėjos link.

Pasukame į dešiniausią (ėjimo kryptimi) ledyno atšaką(ji pusiau atvira), užsidedame apraišus, susirišame. Po pietų ant ledyno daug vandens ir šlapio sniego, laviruojame ieškodami sauso praėjimo. 18:15 stojame nakvynės ant ledyno netoli nuo snieginio kuluaro, kuriuo rytoj kilsime į Ovalnyj perėją. Ovalnyj perėja panašesnė į viršūnę, o išties yra lengviausia, bet ne žemiausia vieta, kur galima perlipti per kalnagūbrį. Sunku rasti sausą vietą palapinėms, išsirenkame sausą salelę prie nemažo upeliuko, kurs net ir naktį neužšalo. Aukštis 5510 m.

Nuotrauka 56 Ovalnyj perėjos prisitraukimo ir pakilimo maršrutas.

2018. 08.10 14 žygio diena. Ovalnyj perėja 2B 5760 m.

Budintysis keliasi 05:30, komanda 06:30. Stringa primusai, todėl valgis ant sniego gaminamas ilgiau. Šalia mūsų stovyklos teka neužšalęs ledyno upelis, tad vandens turime. Į perėją išeiname 09:10. Kylame paskutiniu, aukščiausiai ant kalnagūbrio užvedančiu sniego – ledo kuluaru. Sniego beveik nėra, viskas kietai užšalę, pėdos beveik nesimuša. Iš pradžių serpantinuojame, vėliau palei kaires uolas (ėjimo kryptimi) daromės slenkančią saugą. Saugai viso susukome 21 ledsriegį. Slenkančia sauga pralipome apie 250 m. Ledo liežuviu išlipome prie pat perėjos turo, nors išlipome ne į klasikinę perėją, o ant keteros gūbrio peties.

Nuotrauka 57. Ovalnyj perėjos pakilimo maršrutas iš vakarų.

11:15. Oras geras, vaizdas – dar geresnis: rytuose matosi Marksas, vakaruose – lietuviškų viršūnių eilė: Karalius Mindaugas, Darius ir Girėnas, Lituonika, KPI. Grožimės.

Nuotrauka 58. Lietuviškų viršūnių kalnagūbris vaizdas nuo Ovalnyj perėjos.

Ture radome 2009 metų Novosibirsko grupės raštelį. 12:15 pradėdame leistis žemyn. Keteria paeiname į pietus iki artimiausio balnelio (ten turo nėra), nuo jo sniego šlaitu ryšiais leidžiamės stačiai žemyn. Sniego ant ledo minimaliai, bet daugiau nei vakarinėje pusėje. Šlaitas status, vienam iš ryšių 60 metrų atkarpoje prireikė slenkančios saugos. Apatinėje šlaito dalyje serpantnuojame aplenkdami pastatėjimus. 13:30 mes jau nusileidę visą statumą ir toliau einame žemyn pusiau uždara Nišgar ledyno atšaka. Nueiname iki uolų keteros, skiriančios 2 Nišgar ledyno atšakas. Čia, ant morenos, šalia ledyninio ežeriuko, 14 val. stojame pietų. Papietavę iki 15 val. pajudame pagrindiniu Nišgar ledyno masyvu į viršų (šiaurę). Pusiau uždaru ledynu su daug upelių ir balų paeiname valandą. Nakvynės stojame 16 val. sausesnėje vietoje ledyno viduryje. Prieš mus stūkso galingas K. Markso viršūnės šlaitas kuriuo rytoj per Centrinę Nišgar perėją kopsime į K. Markso viršūnę. Aukštis 5530 m.

2018. 08.11 15 žygio diena. Karlo Markso viršūnė 4A alp., 6720 m

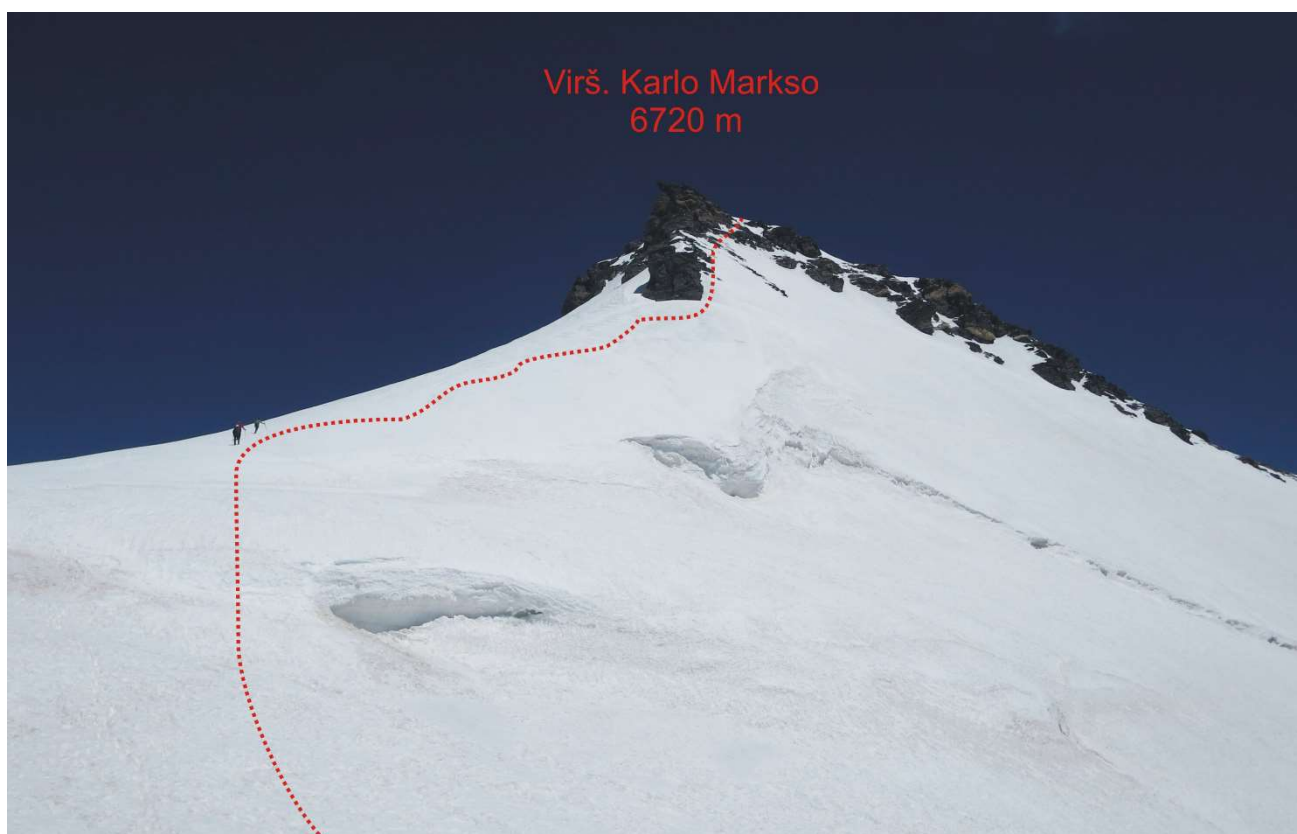
Nuotrauka 59 K. Markso viršūnė nuo Ovalnyj perėjos.

Budintysis keliasi 04:00, komanda 05:00. Į K. Markso viršūnės šturmą išeiname 06:00. Kertame gerai įšalusį, visai kitokį nei vakar vakare, ledyną. Pradedame kilti vakariniu K. Markso šlaitu. Šlaitas tolygiai statėja, sniego pakankamai ir jis gerai įšalęs, todėl nei minti nei smarkiai kapoti laiptelių nereikia. Kylame mažiausio statumo linija, kurią vakar nusižiūrėjome nuo Ovalnyj perėjos. Kilimo liniją žymi tamsesnio sniego ruožas. 07:30 prieiname pirmąją didelių bergšrundių sekciją ir ją apeiname per kairę. Po antrąja plyšių sekcija pasukome į dešinę ir eįjome dešniau

Nuotrauka 60. Kylame į K. Markso viršūnę

tol, kol radome paprastą praėjimą tarp milžiniškų bergšrundų su stačiomis sienomis. Virš jos sukame įstrižai į kairę. 11:15 35° statumo sniego šlaitu išlipame ant Centrinės Nišgar perėjos. Pagaliau gavome saulės! Čia paliekame kuprines su pūkėmis ir sukame kairiau ant pietinės keteros.

Nuotrauka 61. K. Markso viršūnės vakarinė ketera.

Ketera plati, snieginė, pasitaiko plyšių, bet jie lengvai apeinami. Išlipę ant balnelio kur susilieja vakarinė ir pietinė keteros. Randame daug vakarykščių pėdų – kažkas vakar lipo ir leidosi vakarine ketera. Nors balnelis tik 100 m žemiau viršūnės, bet Remigijus nusprendžia, kad jam aklimatizacijos dar mažoka ir kopimas iki viršūnės baigtas. Remigijų paliekame laukti saugioje vietoje ant balnelio, o visi likę kopia vakarine ketera. Ketera pastatėja, susiaurėja, išlenda uolinės atkarpos. Vienoje keteros traverso atkarpoje įsukame 2 ledsriegius slenkančiai saugai, toje vietoje virš galvos kabo ilga sena kilpa. 5 komandos nariai viršūnę pasiekė 14:00. Fotografuojamės, grožimės, pažiūrime tolimesnį žygio maršrutą. Ant viršūnės miniatiūrinis Markso biustas ir atminimo lenta. Prie jos randame raštelį – vizitinę tadžikų gido, rusiška pavarde, kortelę su vakar dienos data ir 10 pavardžių: 9 rusiškos ir viena lenkiška. Mes jokių priemonių rašteliiui rašyti nepasiėmėme, todėl savo nepaliekame ir rastojo neimame.

Nuotrauka 62. Kylame vakarine K. Markso viršūnės ketera.

Nuotrauka 63 Ant K. Markso 6720 m viršūnės.

Nuo viršūnės leistis pradėdame 15:00. Leidžiamės tuo pačiu keliu, pakeliui pasiimame Remigijų ir kuprines su pūkėmis, nuo Centrinės Nišgar perėjos žemyn pajudame 16:00. Vakariniame šlaite sniegas jau atitirpęs, minasi lengvai, bet sniego mažokai ir pėdos gaunasi ne labai patikimos. Pakilimo keliu be jokių sunkumų apeiname abi bergšrūdų zonas, bet apatinėje šlaito dalyje gelsvas sniegas jau visai atitirpęs, o po juo plyšių tikrai yra ir jų nesimato. Į vieną iš plyšių prasmenga Irmantas. Gerai suveikia ryšio virvė, todėl jis prasmenga tik 2 m. Jis ėjo trečias iš grupės, todėl ryšio draugams jį sulaikyti ant virvės buvo visai paprasta. Gavęs antrą ledkirtį iš plyšio Irmantas išlipo pats. Po sniegu paslėptų „minų“ lauko dar likę daug, todėl pasukame dešiniau, kur sniego mažiau ir plyšiai matomi aiškiau. Deja, čia atsiranda riedančių akmenų pavojus. Mums ir vėl pasiseka: kol mes leidžiamės, jokie akmenys nenubyra. Nusileidus ant Nišgar ledyno, pasitinka paskutinė kliūtis – gilio ledinio vandens, sumišusio su sniegu, balos. Brendame rinkdamiesi sekiausias vietas, beveik visos komandos batai šlapi, bet bent jau ne per viršų prisemti. Palapines sėkmingai pasiekiamo 18:30. Dar šviesu. Visi pavargę, bet nuotaika pakili – puikiai atšventėme Juro gimtadienį.

2018. 08.12 16 žygio diena. ryšys per. Nišgar 3A , 5610 m - per K. Markso 1B 5020 m

Po vakarykštės sunkios dienos anksti išeiti nepavyksta. Iš stovyklos ant Nišgar ledyno pajudame 09:00. Ryšiais per uždara ledyną kylame ant Nišgar perėjos. Sniego nedaug ir jis įšalęs, pėdų minti visai nereikia. Pakilimas nestatus. Perėjos balnas labai platus su dviem panašiomis žemiausiomis vietomis: pirmoji arčiau K. Markso viršūnės šlaito, antra už 250 m kairiau prie uolų. Mes pasukame kairiau, nes žinome, kad po Marksu bausis ledokritis su karnizais. Perėjos balną pasiekiamo 10:30. Ant uolų randame seną turą, o jame 2008 m. raštelį. Raštelį paliko jungtinė rusų grupė iš Puščino miesto klubo „Azimut“, Maskvos МГУ kalnų turistų klubo ir Mogiliovo, vadovaujama Iljos Ovčnikovo. Prie raštelio radome ir pakelį sublimuotų uogų. Pailsėję ir nuo uolų apžiūrėję galimus nusileidimo per ledokritį variantus, pasirinkome leisti kairiu jo kraštu. 11:00 nuo perėjos ryšiais pajudame žemyn ledokričiu. Paėję 300 m ir perėję keletą užsnigtų plyšių prieiname pirmąją ledokričio sienutę. Kabiname dvi diulferio virves po 50 m ir nusleidžiame ant ledokričio vidurio snieginio šlaito.

Nuotrauka 64. Nusileidimo nuo Nišgar perėjos vaizdas iš viršaus.

Nuotrauka 65. Diulferiuojame antrąją virvę nuo Nišgar perėjos.

Čia vėl rišamės ryšiais ir zigzaguojame tarp ledokričio sienų ir šlaitų ieškodami mažiausiai stataus šlaito. Bandome išsimušti į ledokričio vidurį, bet ten plyšių dar daugiau todėl grįžtame atgal į kairįjį kraštą. Apatinėje dalyje pasikabiname dar vieną 50 m ilgio diulferio virvę. Visas vires kabiname ant ledsriegių, o ištraukimą darome per Abalachovo stotis. Paskutiniąją (trečiają virvę nusileidžiame į

Nuotrauka 66. Nusileidimo nuo Nišgar perėjos maršrutas.

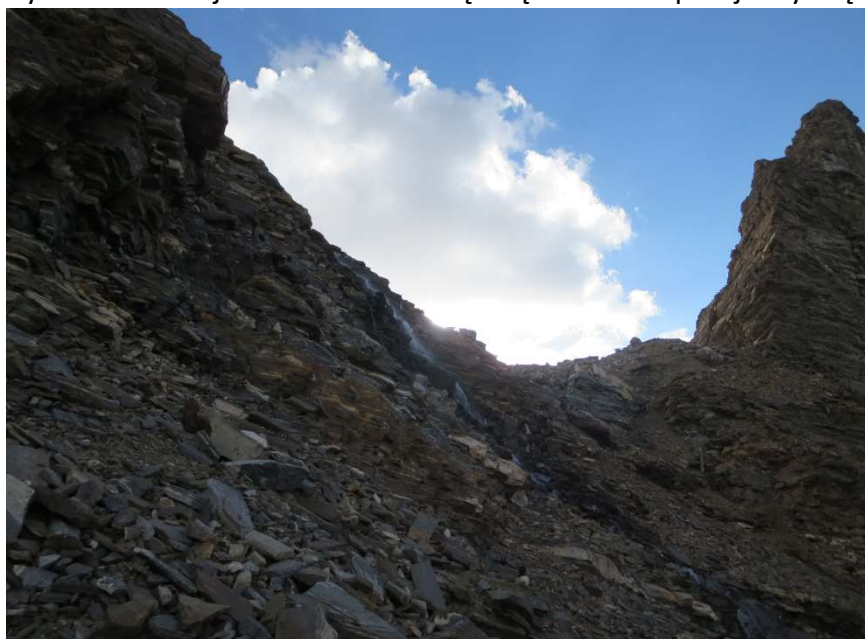

nuožulnų snieginį šlaitą, kuriuo ryšiais lengvai nulipame iki pat lygaus ledyno. Ant ledyno 14:30 stojame pietų. Pietaujame iki 15:30. Toliau taip pat ryšiais kertame ledyną į jo rytinį šlaitą K. Markso perėjos link. Ledynas pusiau uždaras, suplyšinėjęs, bet plyšiai neblogai matosi ir lengvai apeinami. 16:30 ledynu pasiekiamo Markso perėją 1B 5020 m.

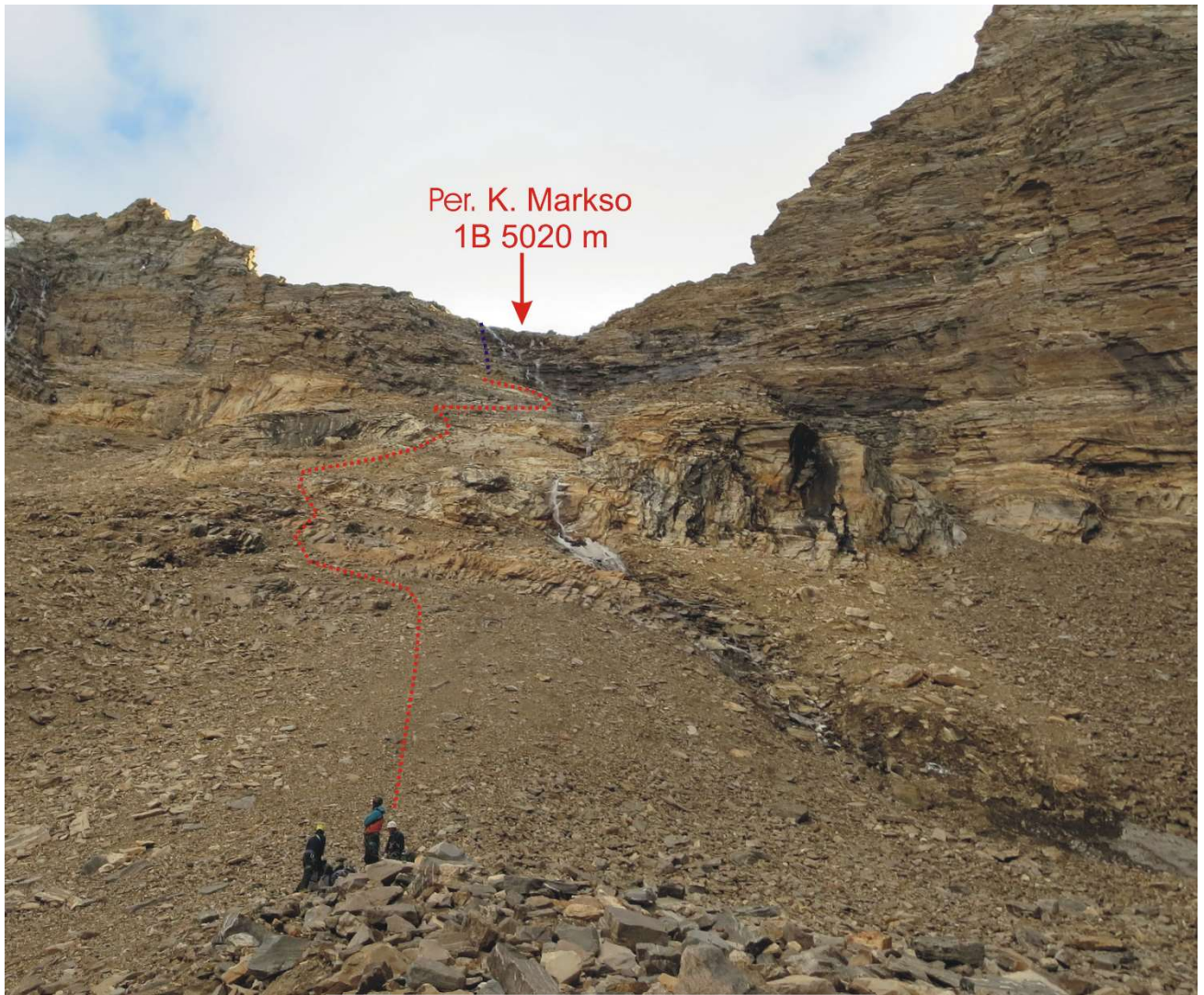

Nuotrauka 67 Praėjimas tarp Nišgar ir K. Markso perėjų, vaizdas nuo Nišgar perėjos viršaus.

Keista, bet ant uolinio balno nerandame jokio turo. Kadangi jau vėloka, negaištame laiko jo statybai – organizuojamės nusileidimą žemyn. Nusileidimo šlaitas – uolinių sienučių eilė su stambių akmenų pribyrėjusiomis nuožulniomis terasomis tarp jų. Nuo ledyno per uolas kriokliuku bėga upeliukas. Nors senose ataskaitose rašoma, kad nuo perėjos nulipti galima pėsčiomis, mes paprasto nulipimo nuo balno neradome, tačiau radome aplink didelį akmenį aprištą ir paliktą kilpą. Kilpa neatrodo senesnė nei 2 metų senumo. Dubliuojam kilpą su savo virve ir kabiname ant jos diulferio virvę. Diulferiu palei upeliuką nusileidžiame apie 40 m, pasiekiamo vieną iš žemiau esančių lentynų. 17:30 lentyna einame pirmiausia į kairę. Stačia siena zigzaguodami terasomis, atsargiai, be jokių saugų nusleidžiame žemyn. 18:30 mes jau ilsimės nusileidę visą K. Markso perėjos rytinę sieną.

Nuotrauka 68. Viršutinė diulferio virvė nuo K. Markso perėjos.

Nuotrauka 69. Nusileidimas nuo K. Markso perėjos.

Toliau leidžiamės stambių akmenų nuobirynu. 19:30 pasiekiamė neišraiškingą Markso ledyno kišenę, kurioje ant nedidelių žolės lopinėlių statomės palapines, aukštis 4610 m. Čia teka vos srūvenantis upeliukas. Temsta, vėl buvo ilga ir produktyvi diena.

2018. 08.13 17 žygio diena. Užmetimo paėmimas Šaboi slėnyje

Iš nakvynės morenos kišenėje išeiname 08:00. Stačia morena nusileidžiame ant K. Markso (Šaboi) ledyno. Kertame jį ir vėl užlipame ant morenos tarp dviejų ledyno atšakų. Iš viršaus matėme morenos viduryje smėlėtą lygumą, panašią į išdžiūvusio ežero dugną. Judame link jos. Priėjus arčiau, šalia smėlėto dugno randame žaliuojančią pievelę – oazę ledo, akmenų ir smėlio chaose. Pievelėje vanduo atiteka tik po pietų ir tai, tik saulėtomis dienomis, užtat šalia yra ir neišdžiūvęs ežeriukas, kurio vanduo netgi ne ledinis. 09:15 stojame pievelėje ir tuštiname kuprines – ruošiamės eiti pasiimti užmetimo. Traukiame burtus, kas eis, o kas liks pievelėje įrenginėti stovyklavietės. Burtai lėmė, kad stovykloje lieka Remigijus ir Juras. Užmetimo komanda iš

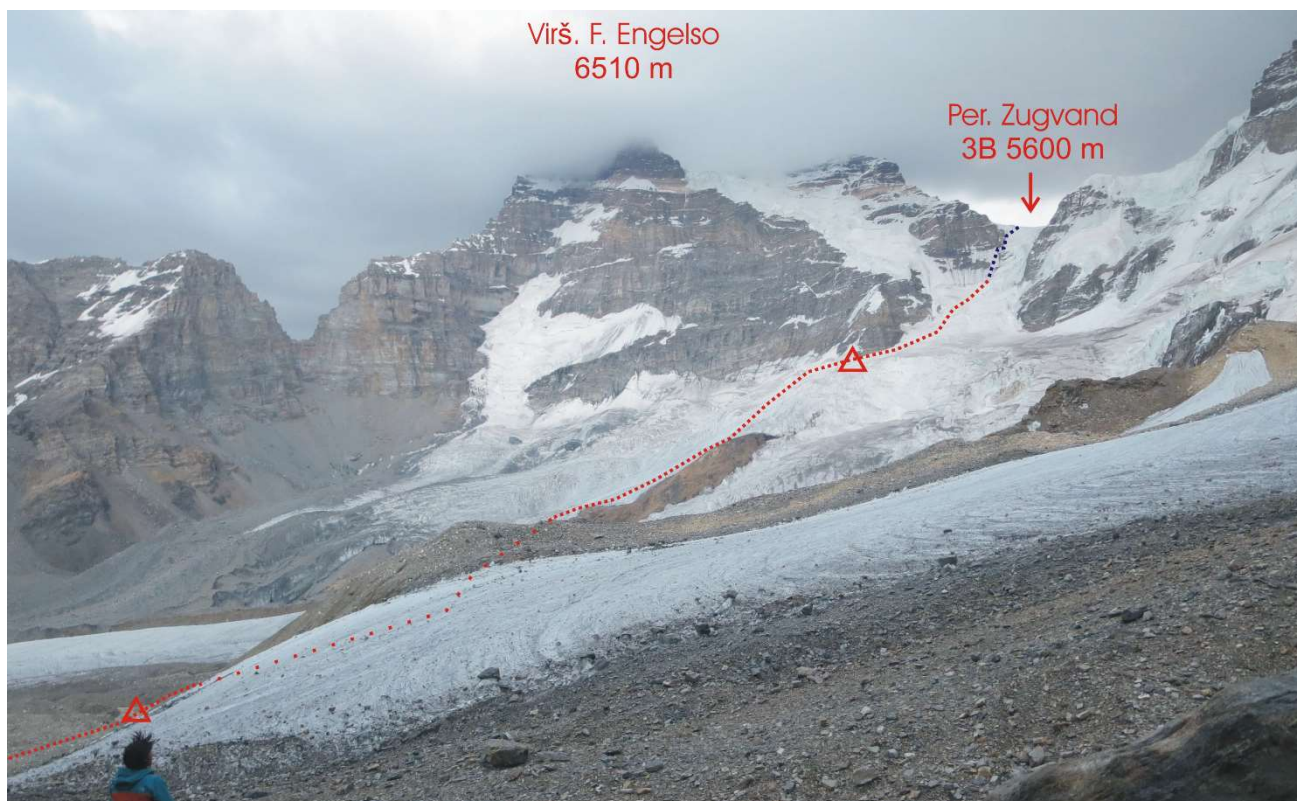

Nuotrauka 70. Einame į oazę ant morenos tarp K. Markso (Šaboi) ledyno atšakų.

oazės išėjo 10:15, užmetimą pasiekė 13:00. Iš užmetimo vietos atgal pajudėjo 14:30, o stovyklą oazėje pasiekė 18:00. Pastabos einant užmetimo: slėnis labai vaizdingas, yra spalvotų ežeriukų, kopų, pelkių. Ledyno pabaiga nestati ir lengvai praeinama. Prie užmetimo lengvai perbrendama upė. Apie 14 val. oazėje pradėjo snigti kruopomis, krituliai su pertraukomis tęsėsi iki 19 val. Naktį visai normaliai pasnigo, prabudus radom 2cm sniegu padengtą žolę.

Nuotrauka 70-1. Pasiėmėme užmetimą.

Nuotrauka 71 Prisitraukimo prie Zugvand perėjos maršrutas

2018. 08.14 18 žygio diena. Prisitraukimas prie Zugvand perėjos

Šiandien anksti keltis neplanavome, todėl keliamės tik 7 val. Per naktį snigo ir mūsų žalia pievelė pavirto balta. Niekur neskubame, dalinamės užmetimą, deginame šiukšles. Dalis komandos prausiasi ežeriuke, kurio vanduo netgi ne ledinis. Iš žaliosios oazės išeiname tik 10:30, kai visas sniegas jau ištirpęs ir pievelė vėl žalia. Perlipame per morenos gūbrį ir nusileidžiame ant K. Markso ledyno. Ledynas atviras, su daug akmenų ir „grybų“. Kertame ledyną iš vakarų į rytus, po truputį įstrižai aukštėdami. Tenka peršokti per keletą ledyno upelių. Paėję 1 val.

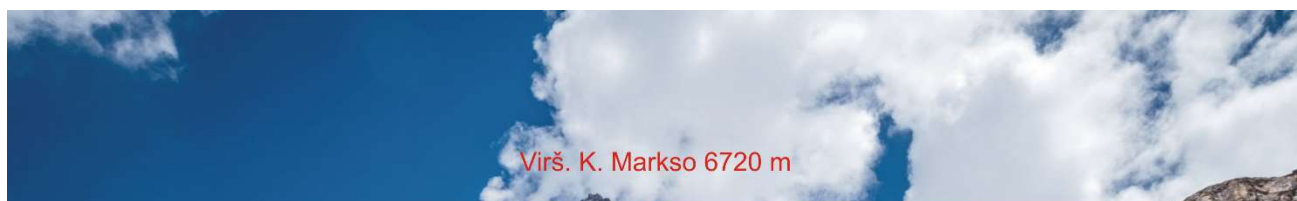

Nuotrauka 72. Per naktį oazę užsnigo.

prieiname Engelso – Zugvand – Markso cirko

šlaitą ir 11:30 stojame pietų, nes aukščiau visiškai saugių vietų nesimato. Papietavę 12:30 pajudame – kylame rudai geltonomis subyrėjusiomis uolomis, palei gelsvą upelį. Uolų viršutinėje dalyje yra kriokliukas, todėl pereiname į kitą upelio pusę ant dešinesnio gūbrio.

13:15 virš uolų segamės kates ir lipame ant ledyno. Ledynas atviras, nestatus ir be plyšių. 14:30 prieiname sniego zoną – ledynas uždaras, todėl susirišame į ryšius. Plyšių nedaug. 16:30 prieiname uolų bastijoną, kuris užstoja ir apsaugo nuo serakų, kabančių ant Engelso. Stojame nakvynės šlaito

Nuotrauka 73 Lipame ant rudai geltonų uolų K.Markso (Šaboi) ledyno viršuje

išlygėjime ant sniego, netoli šio bastijono. Aukštis 5060 m. Iš čia gerai matosi Zugvand perėjos viršutinė dalis: ledo bokštai, uolos, sniego šlaitai. Aptarinėjame ir renkamės rytojaus kilimo maršrutą ir taktiką. Vakare prisisemiame vandens iš ledyne telkšančių balų. Naktį jos užšalo

Nuotrauka 74. K. Markso ledyno viršuje kylame Zugvand

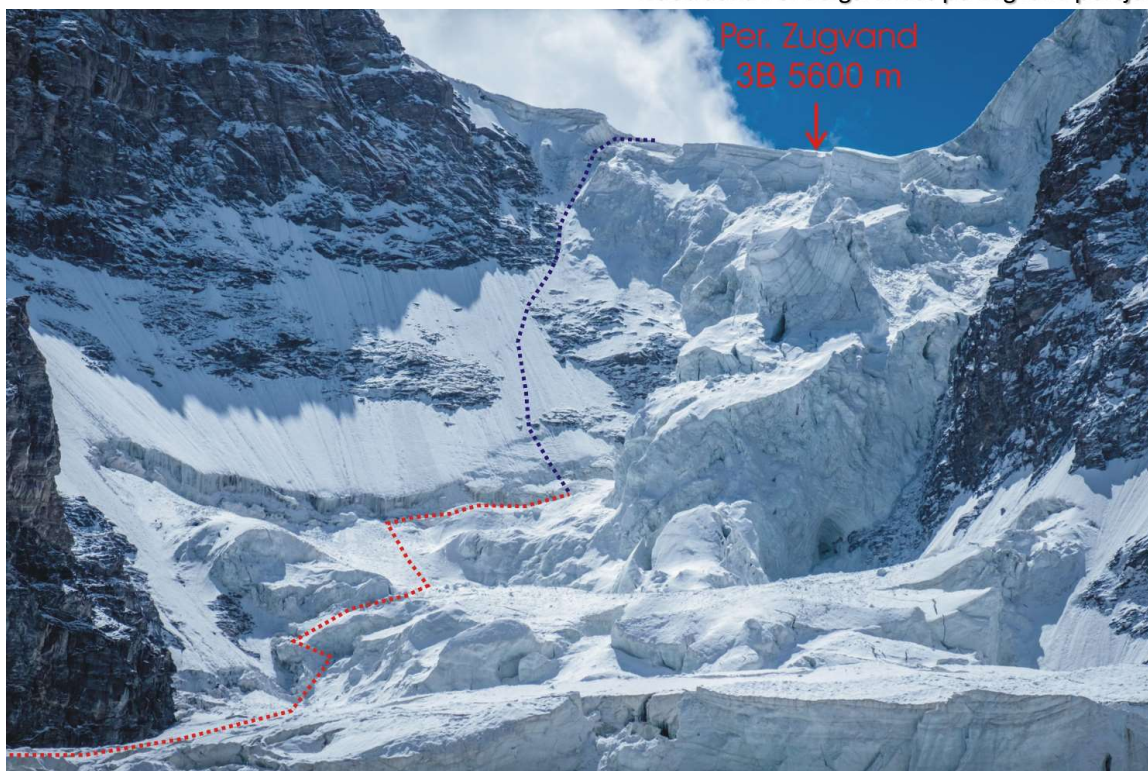
Nuotrauka 75. Nakvynė pritraukus prie Zugvand perėjos.

2018. 08.15 19 žygio diena. Per. Zugvand 5620 m. 3B

Budintysis keliasi 04:00, komanda – 04:30. Išeiname 06:30. Kylame ryšiais sniego liežuviu, panašiu į senos lavinos pėdsaką, bet visai neaišku iš kur čia ta lavina galėjo nučiuožti, nebent žiemą buvo labai daug sniego. Paėjus 30 min. sniego liežuvis įsiremia į nedidelį ledokritį su dideliais plyšiais. Pakilimui ant ledokričio pasirenkame kairiausią (artimiausią prie uolų sienos) plyšį. Jis kiaurai nepraeinamas, bet randame užlipimą ant jo viršutinio borto. Plyšyje pradedame sukti ledsriegius slenkančiai saugai. Visam ledokričiui praeiti susukame 6 ledsriegius. Virš ledokričio

Nuotrauka 76. Bergšrundas po Zugvand perėja.

Nuotrauka 77. Pakilimo į Zugvand perėją maršrutas

išeiname į nedidelį lygesnį ledyno ruožą su uždalais plyšiais. Pralaviruojame plyšius ir lipame į šlaitą link milžiniško bergšrundo, kuris matosi iš pat slėnio apačios. Bergšrundo apatiniu kraštu einame į dešinę, kur jis pertrūkės ir turi didelį tiltą. Nuo čia 09:00 pradėdame kabinti žumaravimo virves.

Nuotrauka 78. Kabiname pirmąją žumaravimo virvę į Zugvand perėją

Kabindami žumaravimo virves naudojome tokią taktiką: pirmasis be kuprinės lipa su apatine sauga ir 2 ledkirčiais, per 50 m ilgio virvę suka 3-4 ledsriegius tarpiniams apatinės saugos taškams. Lyderis apatinę saugą organizuoja su dinamine virve, bet kartu tempiasi ir 9 mm statinę virvę, kuri bus naudojama žumaravimui. Išlipus visą virvę daroma stotis iš 2 – jų sublokuotų ledsriegių. Į stotį segama statinė virvė žumaravimui, o su savo dinamine apatinės saugos virve lyderis keliasi kuprinę. Antras lipantis (pirmas žumaruojantis) komandos narys lipa lygiagrečiai su keliamą kuprinę ir išsukinėja tarpinius apatinės saugos ledsriegius. Viduryje virvės esantį tarpinį saugos ledsriegį pirmas žumaruojantis komandos narys išsega iš dinaminės virvės, bet neišsuka, o surišęs mazgą ant statinės žumaravimo virvės įsega mazgą į ledsriegį, taip žumaravimo virvę padalindamas į 2 atskiras atkarpas, kuriomis vienu metu žumaruoti gali iškart 2 žmonės. Virvę keliamą lyderio kuprinę šios dienos kopimui specialiai buvome išlengvinę iki 17-18 kg, kad lengviau būtų kelti. Likę komandos nariai žumaravo su pilnomis kuprinėmis ant pečių.

Nuotrauka 79. Žumaruojame 4 virvę į Zugvand perėją.

Nuotrauka 80. Žumaruojame paskutinę virvę į Zugvand perėją.

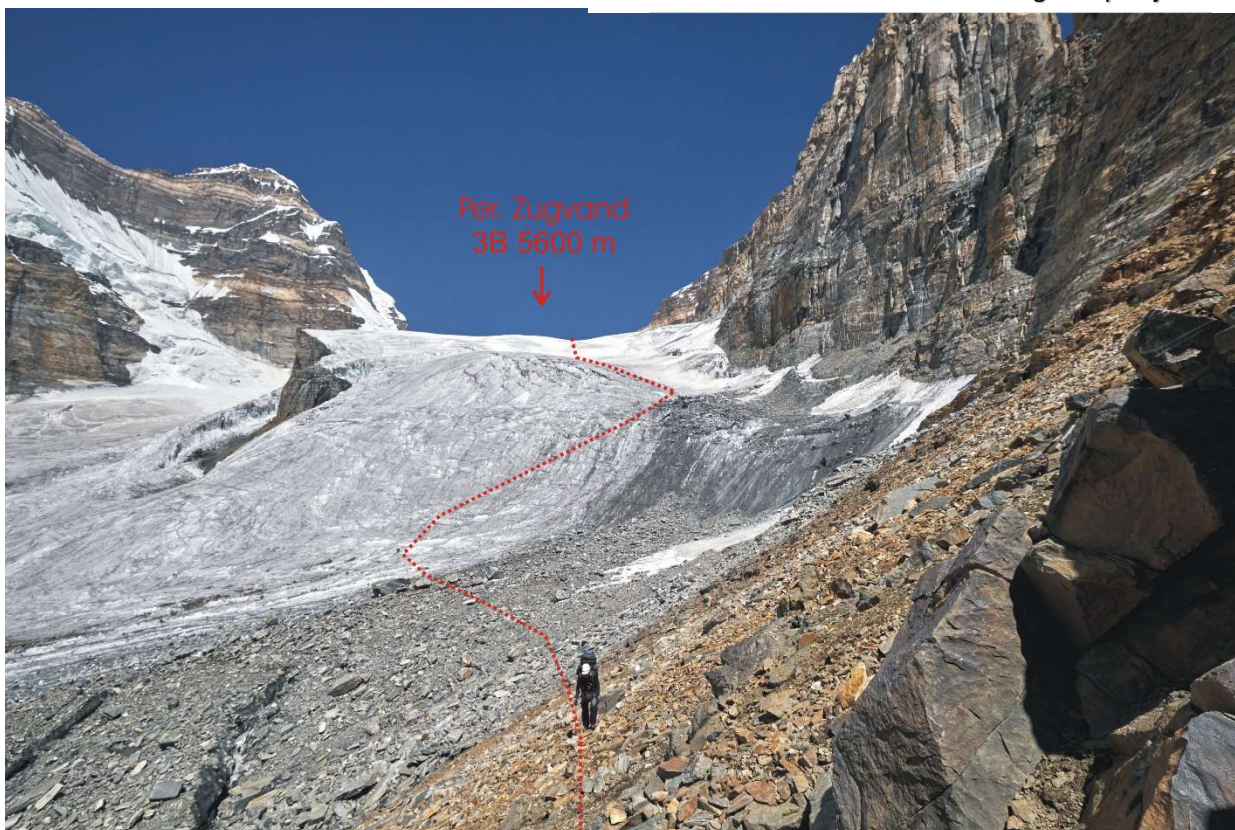
Pirma virvė stačiausia, pirmi 10 m - 80°, vėliau 65°-70°. Virves kabiname įstrižai į dešinę tarp uolinių intarpų. Antros virvės viršuje ant uolinės sienelės pastebime paliktą seną uolų kablį su kilpa. Spėjame, kad jis paliktas 1983 m. čia nusileidusių Račkausko vadovaujamos kauniečių grupės. Po 4 virvių pasiekiamo kuluarą tarp uolų kairėje ir ledo serakų dešinėje. Virš galvų kabo perėjos karnizas – nejauku. Kuluare ledu pakabiname penktąją virvę ir pirmai galimybei pasitaikius sukame iš jo į dešinę – sniegu užpiltą kuluarą. Pirmą kartą per 19 žygio dienų tenka paklampoti (ant 60° šlaito) per sniegą. Paskutinę šeštąją virvę kabiname laviruodami tarp ledo bokštų ir plyšių, statumas vis dar 60°-70°. Jos viršuje išlipame po perėjos viršutiniu karnizu, kurio apačioje bergšrundo užuomazgos. Plyšiu paėję į dešinę 16:00 randame paprastą išlipimą ant perėjos. Perėjos balnas – platus ledo balnas su daug karnizų, mes išlipome šiek tiek kairiau ir aukščiau žemiausio taško. Turo niekur nematėme. Perėjos aukštis 5600 m. Susitvarkom virves, susirišam ryšiais, praeiname plyšių prie perėjos krašto zoną ir 16:30 stojame nakvynės ant plataus lygaus ir uždaro perėjos viršaus ledyno.

2018. 08.16 20 žygio diena. Per. Alpinistų 5200 m 2A

Vienas iš nedaugelio rytų kai reikėjo tirpdytis sniegą pusryčiams. Pusryčių tai nesugadino. Iš nakvynės vietos ant ledyno išeiname 08:20. Leidžiamės ryšiais uždaru ledynu. Pradžioje jis visai nestačiai žemėja, eiti paprasta, laikomės kairės ledyno pusės, bet prie kraštinės sienos per daug nepriartėjam, nes nuo sienos gali kas nors užkristi. Paėjus 30 min, atsiranda plyšių, laviruojam tarp jų, ledynas statėja, prasideda nežymus

Nuotrauka 81. Leidžiamės nuo Zugvand perėjos.

Nuotrauka 82. Nusileidimas nuo Zugvand perėjos. Nuotrauka nuo Alpinistų perėjos šlaito.

ledokritis. Po žvalgybos paaiškėja, kad kairė jo pusė žymiai statesnė už vidurinę dalį. Darome zigzagą į kairę ir lanku priename Alpinistų perėjos papėdę. Čia 09:45 nusiimame kates, išsisegame ryšio virvę ir lipame ant nuobiryno. Nuobirynu įstrižai kylame į Alpinistų perėją. Šlaitas tolygiai statėja, kol prieš pat balną stojasi stačia subyrėjusių uolų siena. Saugomės kad vienas kito neužbarstytume. Randame saugią aikštelę kairiau perėjos balno ir nuo jos 11:15 kabiname 40 m

Nuotrauka 83. Pakilimas į Alpinistų perėją.

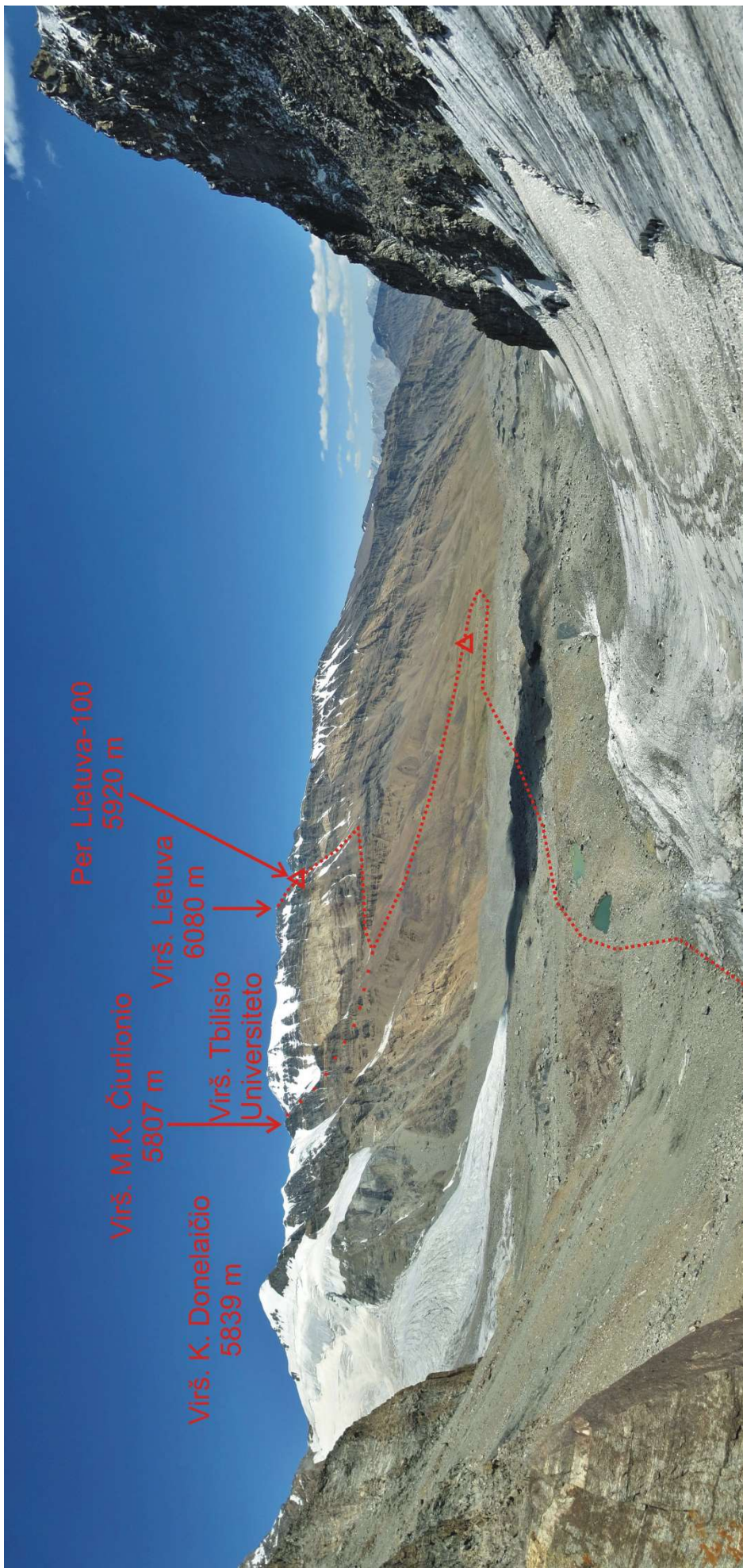
įstrižą žumaravimo virvę ant perėjos.

12:15 visa komanda jau ant 5200 m perėjos. Ant perėjos daug šiukšlių, pora senų aikštelių palapinėms, bet turo nerandame. Vandens nėra, todėl pietauti nusprendžiame nusileidę. Nuo perėjos gerai matosi visas Kištidžarob ledynas ir slėnis, Donelaičio, Čiurlionio, Lietuvos viršūnės ir mūsų ateinančių 2 dienų tolimesnis kelias (Nuotrauka 85). Ledynas padengtas storu stambios morenos sluoksniu ir, akivaizdu, juo eiti nebus paprasta. Panašu, kad priešingoje jo pusėje yra žolė apaugusi morenos kišenė, kuria judėti bus žymiai paprasčiau. Nusprendžiam kuo tiesiau kirsti ledyną. Nuo perėjos leidžiamės nedidelėmis uolų lentynėlėmis ir terasėlėmis dešiniau nuo perėjos balno. Yra vietų, kur norisi virvių, bet taupydami laiką nekabiname. 13:30 uolomis ir nuobirynu nusileidžiame iki ledyno. Stojame pietų. Pietaujame iki 14:30. Po pietų greitai praeiname sniegu padengtą ledyno dalį ir užeiname ant stambiais akmenimis padengto ledyno. Čia eiti nepatogu, bet dar ne taip blogai kaip atrodė iš viršaus.

Nuotrauka 84. Žygeivių komanda ant Alpinistų perėjos.

Nuotrauka 85. Kištidžarob slėnis, kuriame yra Lietuvos viršūnės bazinė stovykla.

Akmenų sąvartyną kirsti statmenai ne taip jau paprasta – daug gūbrių ir stačių ledo šlaitų, todėl kertame įstrižai žemyn, kur reljefas lygesnis. Akmenų sąvartyną kirsti pavyksta tik 17:00, kai pagaliau išeiname į gražią, žole apaugusią, morenos kišenę su upeliuku. Daug patogių vietų nakvynei, bet šiandien mūsų tikslas pasiekti Lietuvos viršūnės bazinę stovyklą, kur mūsų jau laukia A. Jucevičius su visa turkada. Leidžiamės slėniu žemyn palei upelį. Neturime tikslų bazinės stovyklos koordinatų, žinome, kad ji slėnio atšakoje, todėl nenorime praeiti ir po truputį kylam į šlaitą. 19:00 po žvalgybos, randame trispalvėmis papuoštą lietuvių stovyklą slėnio atšakoje tarp plačių žalių ganyklų. Stovykloje mus pasitinka Algimantas Jucevičius ir maža dalis turkados dalyvių. Dauguma keliautojų šįryt išėjo į šturminę Čiurlionio stovyklą ir rytoj planuoja kopti į viršūnę. 7 žmonių grupė, vadovaujama Vytauto Gaučio, jau šiandien užkopė ir nusileido nuo Čiurlionio. Jie pasakoja, apie didelius plyšius ir nepraeinamus bergšrūdus ant tiesiausio kilimo šlaito į Čiurlionį. Dėl to jie šiandien darė vingį ir kopė per Čiurlionio perėją. Mes nusprendėme rytoj anksti ryte išeiti iš bazinės stovyklos ir, pasivijus juos, pabandyti kartu įkopti į Čiurlionio viršūnę. Kadangi nuo Čiurlionio grįšime nakvoti į tą pačią bazinę stovyklą, tai viršūnę šturmuoti eina tik savanoriai, kiti gali pasiilsėti ir pabendrauti su kolegomis lietuviais.

2018. 08.17 21 žygio diena. Čiurlionio v. 5807 m 2A alp.

05:00 į Čiurlionio viršūnės šturmą išėjome tik trise: Saulius, Ramūnas ir Juras. Be kuprinių lengvai užkilome ant rudo gūbrio ir juo sekame vakarykščių kopėjų pėdomis. Tarp akmenų pėdas dažnai pametame, bet žinome, kad gūbriu turime priėti iki ledyno ir prie jo rasti šturminę stovyklą. Pastebėję didelį turą ir užlipę iki jo pamatėme, kad užlipome per aukštai – šturminė stovykla prie ledyno jau žemiau mūsų. 07:00 nusileidžiame iki stovyklos. Ji visai tuščia visi išėję į viršūnę. Stovykla įrengta neišraiškingoje senos morenos kišenėje ant akmeninių aikštelių. Visai šalia prasideda ledynas, bet takas iš stovyklos eina traversu per šlaitą, šiek tiek aukščiau ledyno, apeidamas ledyno galo statumą.

Nuotrauka 86. Čiurlionio viršūnė.

Užlipus ant ledyno kačių segtis neskubame, nes ledynas nestatus, atviras ir neslidus. 08:30 priėję uždarę ledyną segamės kates ir rišamės ryšiais. Tolumoje, beveik ant Čiurlionio perėjos pastebime

ilgą žmonių vorą – vejamės turiadą. 09:30 mes jau ant Čiurlionio perėjos ir sukame į kairę plačia ketera. Įlendam į debesį ir nelabai suprantam, kur viršūnė. Einame pėdomis ir tikimės, kad priekyje lipantys geriau žino, kur eina. 10:00 pavejame ir pradedame lenkti turiadą. Stabtelime šnektelti su visą grupę vedančiu Evaldu ir kitais pažįstamais.

Aptariame galimus kopimo variantus ir nusprendžiame į viršūnės bokštą lipti ne rytine ketera, kur ant 45° ledo šlaito Gaučys vakar kabino virves, o apeiti viršūnę iš pietų ir užlipti vakariniu šlaitu bei ketera. Tuose šlaituose sniego daugiau ir judėjimas paprastesnis. 10:45 mes jau ant viršūnės, o iš paskos ateina ir 29 turiados dalyviai. Viršūnėje randame 2014 m. Jucevičiaus paliktas regalias ir ilgą raštelį su trisdešimt kelių dalyvių 2014 m. turiados dalyvių sąrašu. Taip pat ir vakar Gaučio pradėtą vesti šiųmetinį sąrašą. 2014 m. sąrašą pasiimame

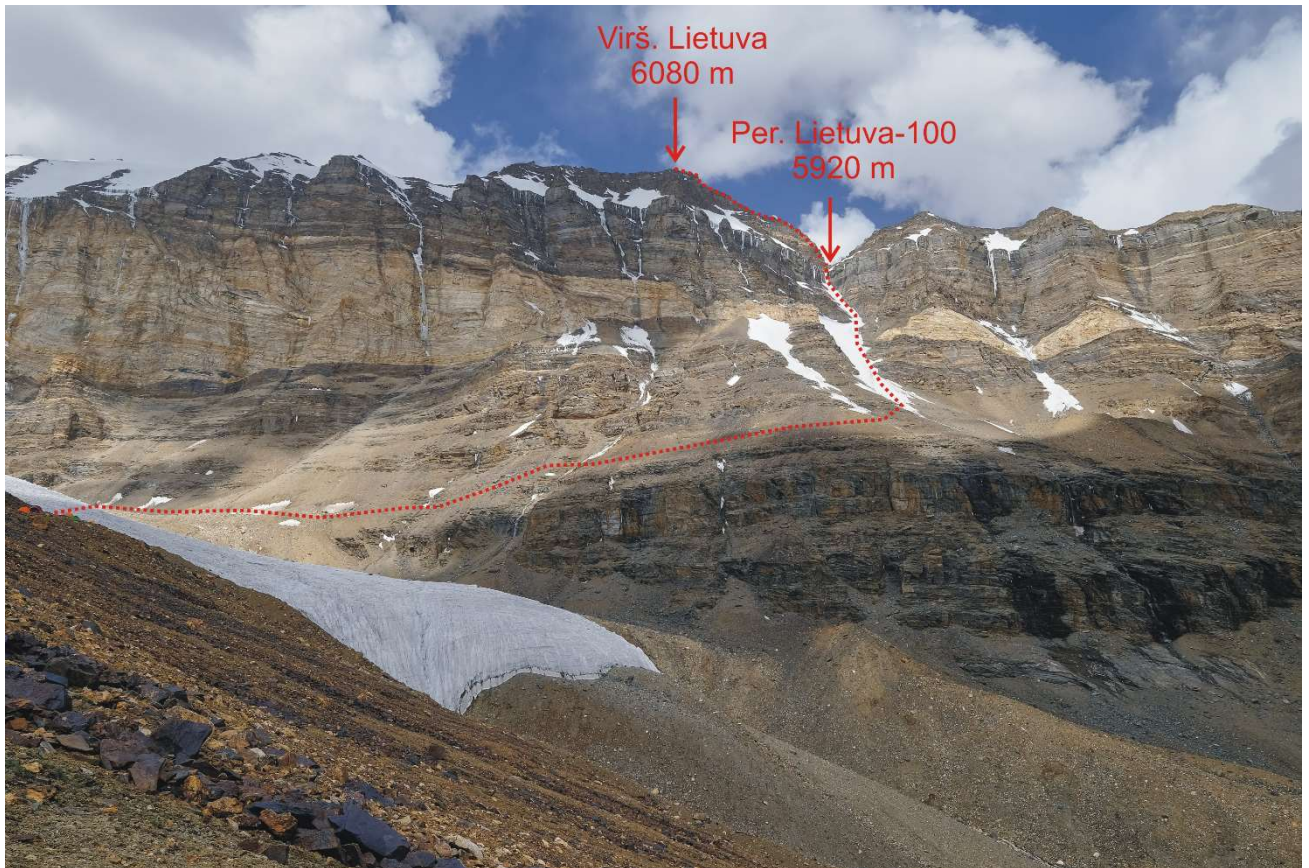

Nuotrauka 87. Ant Čiurlionio viršūnės.

nunešti Jucevičiui. Laukiame kolegų, sveikinamės, glebesčiuojamės, smagus bendrumo jausmas. Debesys prasisklaido, Saulius išsitraukia ir paleidžia filmuoti droną. Vėjas ir retas oras komplikuoja valdymą, tad neaišku, ar pavyko ką nors gero įamžinti. 12:00 pradedame leistis nuo viršūnės. Mes trise leidžiamės pakilimo taku, o turiada nusprendžia diulferiuoti ledine rytine ketera. Nusileidimas jokių problemų nesukėlė ir tuo pačiu keliu 15:00 pasiekiamo stovyklą. Čia mus pasitinka kaip didvyrius, gauname turiados lipdukų, arbatos, kavos, vaisių, o vakare, netgi kalnų sąlygomis pagamintą Gražinos tortą. Jucevičius papasakoja apie 1989 m. šešiukę, kurios raštelį mes nuėmėme nuo Ažuolo perėjos. Įspūdingas žygis su trispalve traversu per 9 lietuviškas viršūnes ir papildomai Markso traversas! Pasijuntam ne tokiais ir dideliais didvyriais. Su Vytautu Gaučiu sutariame, kad rytoj kartu eisime Lietuvos viršūnės link, bet jie nesiruošia su kuprinėmis lipti iki pat perėjos viršaus, o nakvoti ledo kuluaro apačioje. Mūsų planas ambicingesnis - rytoj kuprines užsinešti ant pat perėjos. Prižadame Gaučiui, kad paliksime jiems pakabintą žumarinę virvę ant ledo krioklio kuluaro viršuje. Vakare nuo Čiurlionio viršūnės į stovyklą grįžta didžioji turiados dalyvių dalis. Čiurlionio šturminėje stovykloje liko tik nedidelė grupelė, kurios daliai pasidarė bloga, jie leisis rytoj. O mes iki valios prisibendravę su tautiečiais ruošiamės ryt eiti į Lietuvos viršūnės ir naujos perėjos šturmą.

2018. 08.18 22 žygio diena. Prisitraukimas prie Lietuvos viršūnės

Jucevičiaus ir kitų turiados dalyvių išlydimi, iš Lietuvos bazinės stovyklos išeiname 07:45. Tiesiausi keliu link Lietuvos viršūnės neiname, nes jos šlaito apatinėje dalyje yra uolų siena, kurią lengvai galima apeiti per ledyną, besileidžiantį nuo Čiurlionio perėjos. Todėl, jau pažįstamu rudu gūbriu kylame Čiurlionio šturminės stovyklos link. Priekyje eina kiek anksčiau išėjusi V. Gaučio grupė. 10:00 prieiname jau ištuštėjusią stovyklą – paskutinius jos gyventojus sutikome besileidžiančius į bazinę. Stovykloje atokvėpio sustojusi Gaučio grupė. Mes vakar eitu taku einame ant ledyno. Ledyną kertame šiaurės – rytų kryptimi, jis atviras, nestatus ir neslidus, todėl einame be kačių ir apraišų. 10:20 kirtę ledyną išlipame ant nuobiryno ir juo kylame aukštyn apie 75 m ir, pasiekę dešinėje esančios nuožulnios terasos aukštį, sukame į dešinę. Traversu kertame 2 apledėjusių upelių vagas ir išeiname į mums reikalingą nuobiryno šlaitą, tarp dviejų uolų sienų. 12:30 stojame pietų snieginio kuluaro, vedančio į dar kol kas bevardę perėją šalia Lietuvos viršūnės, apačioje. Pietaujame iki 13:30. Iš pietų vietos puikiai matosi bazinė stovykla su daugybe palapinių. Popiet iškart lipame ant sniego liežuvio, kuris veda iki pat perėjos.

Nuotrauka 88. Pakilimas į Lietuva-100 perėją ir viršūnę.

Pradžioje sniegas nestatus, su milžiniškais kaglosporais, per juos lipti patogų lyg laiptais, nereikia net kačių. Paėjus pusvalandį ledas pastatėja, kaglosporų sumažėja, segamės kates, rišamės apraišus, bet virvių dar netraukiame, lipame be ryšio virvės. Lipame daugiau mažiau laikydamiesi dešinio (ėjimo kryptimi) ledo liežuvio krašto, nes ten sniego daugiau ir jaučiamės stabiliau. 15:30 viršutinėje liežuvio dalyje prieiname vietą, kur virš galvos kabo milžiniški ledo varvekliai ir laikas nuo laiko koks gabaliukas iš jų nukrenta. Paskutinėje saugioje vietoje, kur uolos dar apsaugo nuo krentančių ledo gabalų, sukame ledsriegį ir kabiname žumaro turėklą. Turėklą kabiname įstrižai į priešingą ledo liežuvio kraštą, kur matome ant uolų paliktas kilpas. Deja iki tos stoties vienos 50 m virvės neužtenka, todėl surišame 2 virves. Žumaravimo virvė gavosi apie 70 m ir su mazgu per vidurį. Stotis ant nuožulnių uolų, kur palikti 2 įkalti uolų kabliai, sujungti su abejotino patikimumo kilpa. Virš stoties, už 10 m, prasideda beveik vertikalaus ledo kaskada. Po pat kaskada randame dar vieną stotį iš 2 uolų kablių. Ledu lyderis lipa be kuprinės su 2 ledkirčiais. Ledas status, yra pora 4-5m vertikalių atkarpų, bet tarp jų yra patogi lentynėlė poilsiui. Po pietų ledas ne toks kietas kaip gąsdino lipę anksčiau, todėl pirmam užlipti didelių problemų nekyla. Daugiau problemų sukelia ant kaskadų nuo viršutinių uolų lyg dušas varvantis šaltas vanduo. Jis šaldo ne tik lipikus, bet ir šąla ant virvių, karabinų, ledsriegių. Ant ledinės virvės praslysta žumaras, į ledo gužą sušąla čiuptukas, neatsisuka užšalę karabinai. Žumaravimas su kuprinėmis pasirodo žymiai didesnis iššūkis, nei lipti su apatine sauga. Sušąlus, privargusi ir truputį išsigandusi ledo krioklio viršuje visa komanda susirenka tik 18:30.

Nuotrauka 89. Kylame į Lietuva-100 perėją.

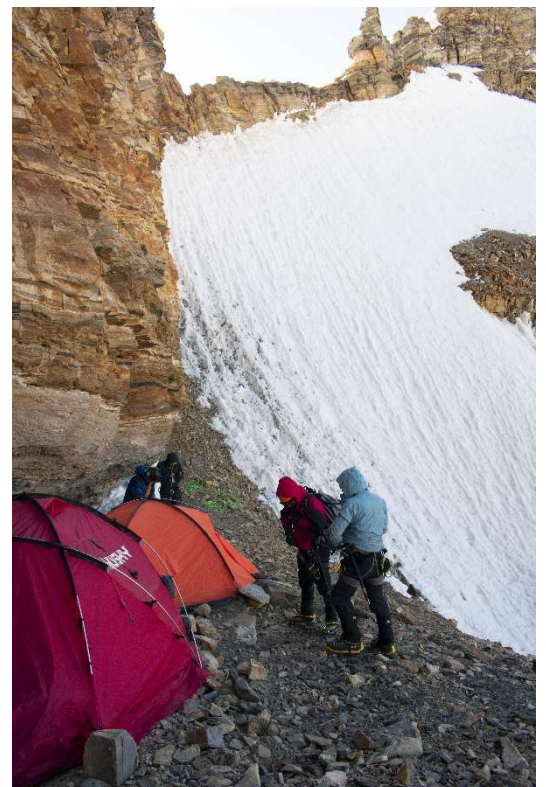

Nuotrauka 90. Viršutinė Lietuva-100 perėjos ledo kaskada.

Iki balno dar likęs 30 m 60° statumo sniego šlaitas, bet mes stojame po juo esančioje nuobiryno terasoje, prie uolų sienos. Terasoje pakankamai paprastai išsilyginome aikšteles palapinėms. Vandens nėra, bet yra švaraus sniego tirpdymui. Aukštis 5890 m.

2018. 08.19 23 žygio diena. viršūnė Lietuva 6080 m 4A alp.

Atsikėlę iš ryto stovyklos neardome, nes planuojame čia nakvoti dar vieną naktį. Labai neskubame, nes žinome, kad kelio mums šiandien nedaug. Į Lietuvos viršūnės šturmą išeinam 08:00. Slenkančia sauga per ledo šlaitą užlipame paskutinius 30 m ant perėjos balno. Nuo čia pasimato įspūdingas Lietuvos viršūnės keteros bastionas (nuotrauka 90). Lipame į jį slenkančia sauga, ant perėjos palikę Saulių, kuris į orą kelia droną ir mus filmuoja. Ledu užlipę iki keteros nuleidžiame žumaravimo virvę filmuoti baigusiam Sauliui. Dėl meno sugaišome gerą pusvalandį, bet kadrai tikrai verti jamžinimo. Užlipus ant bastiono toliau uolomis einame per keterą. Statesnėse vietose tenka lipti ir kabinantis rankomis bei daryti tarpinius slenkančios saugos taškus (nuotrauka 91), bet iš ties sudėtingų atkarpų nėra. Visur randame paprastus sienučių apėjimus, dažniausiai per kairę kateros pusę. Neskubėdami, 11 val. pasiekiame Lietuvos viršūnę ir iš nuotraukų gerai pažįstamą uolų bokštėlį. Oras puikus, vaizdai pasakiški, nuotaika pakili. Sugiedame Lietuvos himną. Viršūnės ture randame 1980 m. Vilniečių grupės

Nuotrauka 91. Nakvynė ant Lietuva-100

vadovaujamos G. Denio raštelį. Rašome ir paliekame savo.

Nuotrauka 90. Nuo Lietuva-100 perėjos kylame ant pirmojo Lietuvos viršūnės keteros bastiono.

Saulius vėl skraido ir filmuoja su dronu. Nuo viršūnės pajudame 12:30. Tuo pačiu keliu leidžiamės žemyn. Nuo viršutinio keteros bastiono pasikabiname diulferio virvę. Virvei įsėgti įkalame uolų kabli, jį ten ir paliekame. Keteros gale prieš nusileidžiant ant balno sutinkame ką tik į ledo bastioną užlipusį Vytautą Gaučį. Jo komanda dar žumaruoja iš paskos. Jau 13:30, aišku, kad iki viršūnės jie nespės, bet kolegų grupės entuziastai nori bent iki keteros užsilipti. Kolegos dėkoja už ant ledo krioklio mūsų paliktą virvę. Nuo ledo bastiono pasikabiname 50 m diulferio.

Nuotrauka 91. Lipame į Lietuvos viršūnę.

Paskutinis nulipa su apatine sauga. Tą patį darome ir nusileisdami nuo perėjos į savo stovyklą. 14:30 visa komanda pasiekia stovyklą. Verdame arbatą, pietaujame, ruošiamės rytdienos nusileidimui. Pro mus žemyn bazinės stovyklos link nusileidžia visa viršūnės nepasiekusi Gaučio grupė. Nusileidimui nuo ledo krioklio panaudoja vis dar kabančią mūsų virvę. Apie 16 val. per krioklį išlipa Evaldas Urbonas, o paskui jį dar 3 komandos nariai. Išsiaiškiname, kad mūsų virvės daugiau jau niekam nereikės, ją susirenkame ir apie 17:00 Juras ir Irmantas išsina į kitą perėjos pusę rytdienos nusileidimui pakabinti visas turimas virves. Vieną virvę pasikabiname užžumaravimui ant balno, likusias dvi - ledo šlaitu žemyn į rytinę pusę, Kasfir ledyno link. Nuo perėjos viršaus pirmąją virvę pakabinome ant rastų senesnių į uolas įkalėtų kablių. Stebimės, kodėl kažkas įkalė ir paliko kablius kaip tik tokia kryptimi, kuria patogiausia leistis į rytus. Kiek žinome, šia kryptimi niekas dar nesileido ir todėl perėja išlikus bevardė.

Nuotrauka 92. Ant Lietuvos viršūnės.

Pasitikrinimui atidžiai pažiūrėjome visą balną ir jokių turo ženklų nepastebėjome. Nusprendžiame, kad perėja tikrai bevardė ir mes galime užtikrintai užbaigti savo šimtmečio žygio misiją – perėją pavadindami „Lietuva-100“ vardu. Juras ir Irmantas, pakabinę virves, į stovyklą grįžta jau visai betemstant 19:30. Stovykloje randame gan dramatišką situaciją. Su Evaldu kątik užlipusiam Žilvinui silpna ir bloga, mūsiškiai bando jį atgaivinti arbata ir sušildyti miegmaišiuose, bet gerėjimo ženklų nedaug. Apie 20:00 val. Evaldui įsirengus stovyklą 50 m kairiau ir aukščiau nuo mūsų, Edmundas Tilvikas išsiveda paliegėlį į palapinę ir mūsų slaugymai baigiasi. Gulamės miegoti, morališkai besiruošdami rytdienos atradimams ir iššūkiams.

2018. 08.20 24 žygio diena. Perėja Lietuva-100 5920 m 3B .

Budinčiojo žadintuvas ant uolinės terasos po Lietuva - 100 perėjos balnu skamba 04:00, komanda keliasi 04:45. Iš nakvynės vietos pajudame 06:30. Užžumaruojame vakar pakabinta virve iki balno viršaus. Ant perėjos statome turą, rašome raštelį su perėjos pavadinimu „Lietuva-100“. Aukštis 5920 m. Skubiai diulferiuojame žemyn dar vakar pakabintomis virvėmis. Pirma virvė kabo ant senų kablių, kuriuos vakar radome paliktus ant perėjos. Visas likusias virves kabiname ant ledsriegių. 2 virvėmis pasiekiamo kuluarą, panašų į tunelį. Trečia virve nusileidžiame kuluaru, laikydami kairiojo borto. Už kuluaro atsiveria iš tolo simpatiška atrodeš sniego - ledo šlaitas. Iš tikrųjų šlaito viduriu zvimbia akmenys, todėl mes laikomės kairiojo jo krašto - sniego ir uolų sandūros. Sandūroje pakabiname 3 virves, stotis darydami vietose, kur uolos

Nuotrauka 93. Rytiniu Lietuva - 100 perėjos šlaitu leidžiamės kuluaru, panašiu į tunelį

Nuotrauka 94. Rytiniu Lietuva - 100 perėjos šlaitu leidžiamės palei akmenimis apšaudomą ledo šlaitą.

mus apsaugo nuo krentančių akmenų. Pirmoje iš trijų virvių (bendroje sumoje ketvirtoje) ištraukimui įkalame uolų kablj, nes ledas nepatikimas ir ištraukiant lauš virvę. Deja ir per kablj ištraukimas užstringa, gaištame laiką. Virvių ištraukimu rūpintis paskirtas buvo Laurynas, kuris

Nuotrauka 95. Leidžiamės nuo Lietuva-100 perėjos, apačioje Kasfir ledynas.

beviltiškai užstringa traukdamas penktąją ant ledo pakabintą virvę. Sugaišę virš pusantros valandos, galiausiai ją nusikabiname lipdami su apatine sauga. 11:00 šeštoje virvėje pakeičiame su virvių ištraukimo užduotimi nesusitvarkantį Lauryną ir grupė vėl pajuda žemyn. Septintąją virvę nusileidžiame žemiau uolų, o tada lygiu ir jau neapšaudomu ledo šlaitu dar 2 virvėmis pasiekiamo

Nuotrauka 96. Leisdamiės nuo Lietuva-100 perėjos, einame sniegine terasa lygiagrečiai su bergšrundu.

Nuotrauka 96. Nusileidimas nuo perėjos Lietuva-100.

bergšrundo apačią. Iš viso nudiulferiavę 9 virves ir patekę tarp 2 beršrundu, 12:45 visa grupė susiriša ryšiais ir "pėsčiomis" pajuda žemyn iki antrojo bergšrundo. Jį kirtę iškart sukame į dešinę, einame į pietus, neprarasdami aukščio, lygiagerečiai su bergšrundu, per snieginę terasą. Terasą pasiekiamo ir kertame nuo Babelio viršūnės besileidžiančią nestačią keterėlę. Už jos sniego terasa baigiasi ir prasideda akmeninis šlaitas. Čia ant lygesnių uolų 13:30 stojame pietų ir einame į žvalgybą. Pagal planą, sukurtą iš 2004 m. nuotraukų toliau leisti turėtume stačia uoline ketera kabindami virves. Po žvalgybos paaiškėja, kad dešiniau keteros yra lengvai praeinamas ir nepavojingas akmenų šlaitas, kurio lentynėlėmis ir terasomis nulipimas matosi pakankamai žemai. Šlaitu teka 3 upeliukai. Mes leidžiamės tarp kairiausio iš jų ir keteros. Nusileidžiame apie 200 m kol visos terasos baigiasi vertikaliomis uolomis. Kalame kablį, kabiname 50 m virvę ir diulferiu nusileidžiame ant apatinės uolų terasos. Ji nuožulnesnė, o apačioje matosi nulipimas ant ledyno. Pėsčiomis einame akmenimis padengta terasa, kertame 2 upeliukus ir išeiname ant atviro ledyno. Dedamės kates, traukiame ledkirčius ir lipame ledynu žemyn. Paėjus 20 minučių, ledynas pastatėja, atsiranda neaiškių plyšių, todėl rišamės ryšiais. Zigzaguojame tarp ledyno pastatėjimų, ledokričiukų ir plyšių. Kai kur tenka palipti atbulomis. Ledyno centre ant stačiausio šlaito pakabinome 50 m diulferio. Virvę išsitraukėme per Abalachovo stotį. Po diulferio kertame į dešinį ledyno kraštą ir ten lentynėlėmis nulipame ant Kasfir ledyno morenos.

Nuotrauka 97. Nusileidimas nuo perėjos Lietuva-100 ant Kasfir ledyno.

19:00 neradę tinkamos vietos nakvynei nusprendžiame leisti iki Kasfir ledyno galo, kur matosi patrauklios pievelės. Morena padengtu ledynu leidžiamės žemyn, sutemsta išsitraukiame ciklopus. Ledyno galas - status ledinis šlaitas. Nulipame kairiu jo rankliuftu. Ledyno apačioje upė slėnyje pasidalinus į daugybę atšakų, mes einame kairiu krantu, yra tinkamų nakvynei smėlėtų aikštelių, bet žinome, kad netrukus turime prieiti žymiai patogesnę žolytę. 21:30 prieiname ilgai lauktą pievą su keliais šaltiniais. Stojame nakvynės.

2018. 08.21 25 žygio diena. Nusileidimas Kasfir slėniu į Pianžo slėnį.

Nuotrauka 98. Komanda nakvynės vietoje Kasfir slėnyje.

Pievelėje keltis neskubame. Liko tik paskutinė ir visai nesunki žygio diena. Ilgai pakuojamės, džiovinamės daiktus, fotografuojamės ir tik 10:15 pajudame žemyn. Dar vakar per Garmin InReach komunikatorių susirašėme su Liangar kaimo svečių namų šeimininku Šodi, kad jis 15:00 mus pasitiks su džipu prie Pamyro trakto tilto per Kasfir upę. Iki tilto mums apie 8 km. Besileidžiant Saulius filmuoja su dronu. Einame neryškiu takeliu kairiuoju Kasfir upės krantu. Kuo žemiau takelis tuo labiau ryškėja. 13:00 stojame pietų ties vasarviete. Kaip ir dauguma vasarviečių čia, ji tuščia, nei gyvulių nei piemenų. Karšta, spigina saulė. 14:00 judame toliau ir 15:00 priename kelią ir tiltą. 15:20 atvažiuoja Šodi su džipu. Susipakuojame į džipą ir važiuojame į Liangarą. Liangare apsistojame Šodi svečių namuose. Namai visai tvarkingi, kiekvienas gauname po lovą, yra maža parduotuvėlė, kur galima nusipirkti būtiniausių produktų. Pasiimame lepioškų ir alaus. Sutariame, kad 17 val. važiuosime į Zongą į pirtį - karšto terminio vandens baseiną. Deja, 17 val. mūsų civilizacijos daiktų užmetimas dar nenusileidęs iš Lietuvos bazinės stovyklos. Prausiamės su priemonėmis, likusiomis po žygio. Zonge yra dvi pirtys. Viena žemutinė, kur vanduo vėsesnis – mes jos neišbandėme, kilome į viršutinę, kurioje vanduo tikrai karštas ir prie jo mums teko ilgai pratintis. Visi draugiškai dalinamės per žygį sutaupytu šampūnu ir kitomis higienos priemonėmis. Išsiprausę ir išsikaitinę pirtyje, einame ieškoti nuo kalnų jau nusileidusių mūsų daiktų. Krepšys jau parneštas, susimokėjom asilo varovui už paslaugą, pabendravome su kartu su daiktais nusileidusiais lietuviais ir grįžome atgal į Liangaro svečių namus. Čia mūsų jau laukė šeimininkų paruošta vakarienė - tadžikiška sriuba su mėsa „šurpa“. Pirma naktis lovoje po 24 naktų ant akmenų ir ledo.

5. Išvados ir rekomendacijos

Santrauka

Subūrus stiprią, ambicingą ir sportišką grupę mums šiemet pavyko praeiti sportišką ir turiningą aukščiausios 6-os kategorijos kalnų žygį. Jo metu praėjome 10 perėjų ir įkopėme į 4 viršūnes. Penkios iš 10 perėjų niekieno anksčiau neitos, todėl jas pavadino lietuviškais vardais: „Ragutis“ (4812 m, 1B), „Baltija“ (5040 m, 3A), „Žygeivių“ (5212 m, 2A), „Vasario 16-osios“ (5620 m, 3B), „Lietuva-100“ (5920 m, 3B). Dvi paskutines perėjas mes įvertinome aukščiausia sudėtingumo kategorija, abi jos anksčiau buvo užliptos iš lengvosios pusės, bet į sunkiąją rytų pusę niekas nuo jų nebuvo leidęs. Atskiro paminėjimo verta ir „Zugvand“ (5600 m, 3B) perėja, kurią, mūsų žiniomis, mes pirmieji užlipome iš sunkiosios – šiaurinės pusės. Kaip dažniausiai ir būna, Pietvakarių Pamyras mus lepino gerais orais, todėl pavyko įgyvendinti pagrindinį žygio tikslą – nauju maršrutu sujungti abu lietuviškų viršūnių kalnagūbrius Pietvakarių Pamyre ir papildomai dar įkopti į keletą mums įdomiausių viršūnių: „Dariaus ir Girėno“ 6020 m, aukščiausią Šachdaros kalnagūbrio viršūnę – „Karlą Marksą“ 6720 m, „Čiurlionio“ 5805 m, ir „Lietuvos“ 6080 m.

Bendros pastabos ir rekomendacijos

1. Pietvakarių Pamyras vis dar yra sunkiai pasiekiamas ir nuošalus kalnų rajonas, kuriame nėra jokios turistinės infrastruktūros, todėl čia į kalnus kopti turėtų tik daug patirties turinčios ir gerai pasiruošusios komandos.
2. Nors rajonas nėra gausiai lankomas, bet lietuviai čia lankosi reguliariai, todėl lietuviškuose šaltiniuose apie rajoną informacijos pakankamai daug. Deja, dauguma jos pasenusi, o naujesnė yra neišsami ir daugiausia apie paprastus maršrutus.
3. Nuošaliame rajone vis dar yra neliptų kalnų ir perėjų, todėl rajonas patrauklus keliautojams norintiems kopti pirmą kartą.
4. Nors Šachdaros kalnagūbris yra pakankamai aukštas, yra daug viršūnių virš 6 km, o slėniai nenusileidžia žemiau 3,5 km, tačiau ledynų, o ypač sniego, vasarą čia mažai. Vasaromis kritulių šiame rajone beveik nebūna. Be to, globalaus atšilimo kontekste ir taip negausūs ledynai čia traukiasi atverdami vis didesnius akmenų savartynų plotus. Dėl šių priežasčių mums žygio metu daugiau pavojų sukėlė krentantys atitirpę akmenys, o ne sniego lavinos.
5. Nors Šachdaros kalnagūbris priskiriamas Pamyro kalnams, bet jis yra gerokai nutolęs nuo didžiųjų centrinio Pamyro milžinų ir masteliai čia gerokai mažesni. Tokio dydžio kalnuose jau įmanoma susiplanuoti maršrutą, kur beveik kas antrą dieną galima kopti į naują perėją ar viršūnę, todėl žygiai gaunasi gerokai rezultatyvesni nei centriniam Pamyre.
6. Kraštovaizdžiui vaizdingumo ir egzotiškumo pridūoda visai greta, Afganistano Vaghano koridoriuje stūgstantys Hindu Kušo kalnai, kurių aukščiausios viršūnės stiebiasi net virš 7 km.

Ataskaitoje naudotos grupės narių nuotraukos:

Irmanto Kašalyno; Lauryno Marcinkaus; Sauliaus Damulevičiaus